

*

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

за **ПРВИ** циклус основног образовања и васпитања
Основне школе „**Јован Поповић**“ у Београду

за школску 2022/2023., 2023/2024., 2024/2025. и 2025/2026. годину

На изради **Школског програма** за **први циклус** су радили:

Иван Ћилерцић, директор школе

Биљана Ристић, наставница разредне наставе и члан актива за развој школског програма

Нарциса Мандић, наставница разредне наставе и руководица стручног већа за разредну наставу

Маја Ћопић, педагог школе

Стручни актив за развој школског програма

Стручно веће за разредну наставу

Стручни актив за развојно планирање рада школе

Тим за самовредновање рада школе

Тим за инклузивно образовање

Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

Тим за обезбеђивање квалитета и развој установе

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Основна школа „Јован Поповић“

Београд, Маријане Грегоран 62

телефон: 011 2783-305

Директор школе: 011 2970-754

Секретар школе: 011 2970-753

Тел/факс: 011 2970-754

www.osjovanpopovic.rs

e-mail: direktor@jovanpopovic.rs

Садржај

1. Увод	4
2. Циљеви школског програма.....	4
3. О школи.....	5
4. План наставе и учења за први циклус образовања и васпитања.....	8
5. Програм обавезних и изборних наставних предмета.....	10
5. 1. Програм обавезних предмета са начинима и поступцима за њихово остваривање	10
5. 2. Програм изборних предмета са начинима и поступцима за њихово остваривање.....	104
6. Остали облици образовно-васпитног рада.....	121
6.1. Програм пројектне наставе.....	121
6.2. Програм допунске и додатне наставе.....	123
6.3. Програм ваннаставних активности.....	128
6.4. Програм тематске наставе.....	130

1. УВОД

Школски програм је лична карта школе, документ у којем су наведени сви садржаји, процеси и активности које се реализују у школи. Сврха тих садржаја, процеса и активности је остваривање образовно-васпитних циљева и задатака тако да се промовишу, подстичу и развијају интелектуални, посебни и друштвени развој сваког ученика. Школски програм је скуп садржаја и активности по којима је, поред осталог, школа препознатљива. Са организационог аспекта, Школским програмом се утврђује дугорочни и краткорочни план и програм школе.

Школски програм обједињава садржаје обавезне наставе, изборне наставе, слободних наставних активности и ваннаставних активности, које ученици могу одабрати на почетку школске године.

Као резултат дугогодишњег праћења потреба и интереса ученика, родитеља и локалне заједнице издвојиле су се одговарајуће активности и садржаји наше школе. Остваривање активности и садржаја из Школског програма школе темеље се на: стручној компетенцији наставника, квалитетној и разноврсној сарадњи породице и школе, подршци и помоћи локалне заједнице.

Школски програм је разрађен по циклусима. Доступан је на сајту школе свим ученицима, родитељима и свима осталима који су заинтересовани за рад и живот наше школе.

2. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Школски програм омогућава креирање процеса учења и наставе усмерених на развој компетенција конкретних ученика, у конкретној школи.

Школски програм омогућава реализацију циљева и исхода образовања, достизање стандарда постигнућа и развијања компетенција ученика према могућностима школе.

Школским програмом су исказани:

- начини којима се обезбеђује поштовање принципа и остваривање општих циљева и исхода образовања и васпитања,
- усмереност на ученика и учење, компетенције, исходе и стандарде постигнућа

- приступ учењу и настави – предметни, тематски или предметно-тематски
- облици образовно-васпитног рада (редовна, допунска и додатна настава)
- начини прилагођавања, методе, активности и садржаји који ће се користити у процесу остваривања исхода и стандарда постигнућа
- ваннаставне активности у школи
- начини вредновања рада ученика и целокупног процеса учења и наставе
- облици и начини сарадње са родитељима и локалном заједницом

3. О ШКОЛИ

Основна школа „Јован Поповић“ је основана 14. новембра 1954. године. Школа се налази изнад десне обале Дунава, у насељу Нова Карабурма, и граничи се са Старом Карабурмом и Звездаром. Нова Карабурма је данас савремено насеље, са новим становима, спортским теренима, модерним хипермаркетима и школама.

Историјат школе везан је за раст и развој насеља Карабурма. Школа је почела са радом 1954. године у једној згради, да би 1959. године била изграђена нова зграда са још десет учионица. Године 1972. Изграђен је још један објект, првобитно намењен за дневни боравак, који је припојен новој згради.

Данас школу чине две школске зграде, школски парк, двориште и спортски терени. У дворишту школе, у близини главног улаза у школу, се налази старо дрво „Гинко Билоба“. Ова биљка је изузетно ретка и заступљена је на само још пет места у граду. Због тога је лист ове лековите биљке заштитни знак наше школе и налази се и на беџу школе (рад ученице Милице Цветановић, 2006).

У малој згради школе се одвија настава за ученике од I до IV разреда а у великој згради школе се одвија настава за ученике од V до VIII разреда. Школа нема издвојених и комбинованих одељења и налази се на површини од 1,5 ха. Настава се реализује у 13 учионица разредне наставе од I до IV разреда са организацијом продуженог боравак и 12 кабинета предметне наставе у старијим разредима. Школски амбијент је пријатан, школа је велика и пространа, светла и хигијенски добро одржавана. Школско двориште је ограђено и осветљено са спортским теренима унутар њега. Учионице и кабинети су опремљени намештајем који испуњава хигијенске и техничке захтеве.

У школском простору су истакнути деčји радови, који имају улогу дидактичког материјала и чине простор за боравак ученика пријатнијим. Школа, са пуно зеленила и деčјих радова, представља пријатно и безбедно окружење за ученике. Брижљиво се води рачуна о уређењу целокупног школског простора. Тимски рад и позитивна атмосфера присутни су на свим нивоима у нашој школи. Уважавање индивидуалних карактеристика и посебности је нешто што се препознаје као јака страна наше школе коју треба неговати. У нашој школи ученик осећа вредност учења и учење и знање се доживљавају као вредности. Јавно се промовишу резултати ученика и запослених на сајту школе, школском часопису и паноима школе.

Званични извештаји Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања о резултатима ученика наше школе на Завршном испиту, показују да се налазимо међу најбољим школама у Београду. Школске оцене су у складу са резултатима на Завршном испиту и резултатима наших ученика у средњим школама. Лични, професионални и социјални развој ученика подстиче се кроз континуирани, веома разноврстан и од стране одабраних наставника стручно вођен рад у ваннаставним активностима.

У школи се промовише и подржава инклузивна настава (ИОП 1 и 2), а од априла шк.2017/2018.год. је започета реализација и *ИОП 3- рад са даровитом децом*. Остварили смо значајну сарадњу са Заводом за унапређивање васпитања и образовања када је у питању рад у овој области, као и са Регионалним центром за таленте. У наредном периоду је планирано активније деловање у овој области уз подршку ЗУОВ-а, који је проценио да је наша школа једна од ретких у Србији која се на квалитетан начин бави радом са даровитом децом. Пре свега, планиран је рад са даровитом децом у области уметности и формирање школе за мале уметнике. Поред тога, у школи је оформљен Тим за мигранте, с обзиром на то да нашу школу похађа и изванредан број деце миграната. Такође, реализује се и пројекат у организацији Министарства просвете и „Save the children“ који се бави превенцијом осипања деце из школске средине, и то пре свега деце ромске популације.

Дакле, школа уважава индивидуалне, групне, и социјалне различитости међу ученицима, настава је индивидуализована и диференцирана тј. прилагођена конкретним ученицима и њиховим потребама са циљем да се максимално подстакне учење и напредовање. У циљу подршке ученицима који имају проблема у понашању у школи је развијена процедура за поступање са ученицима код којих је потребан појачан васпитни рад. У школи се уважавају различитости: расне, националне, верске, физичке, психичке, социјалне.

Свесни смо значаја улоге родитеља као најважнијих сарадника у остваривању васпитно-образовне праксе. Трудимо се да на истом задатку будемо партнери за добре идеје. Школа негује сарадњу са бројним институцијама из локалне средине у остваривању образовно-васпитног процеса и пружању подршке ученицима. Организује сарадњу са установама културе, заједничке активности са ученицима других школа, школама за децу са посебним потребама, хуманитарне акције са родитељима.

Наша школа, у којој се одвија образовно-васпитни рад, сваким даном се мења и припрема за будућност. Школа располаже одређеним фондом различитих наставних средстава која доприносе унапређењу квалитета наставе. Међутим, број појединих аудио-визуелних средстава и других наставних средстава није довољан да би одговорио потребама наше школе. Нови захтеви и карактеристике савременог света, образовање стављају пред озбиљне изазове. Школа мора да испуни свој главни задатак – да припреми младе људе да компетентно, ефикасно, одговорно и конструктивно воде сопствени и укључују се у друштвени и професионални живот. У том правцу ће ићи и развој наше школе!

Образовно-васпитни циљ који наша школа има пред собом је да дете припреми за будућност и да оно буде оспособљено

„Да радосно ради и срећно живи“!

4. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Ред. број	А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		НЕД.	ГОД.	НЕД.	ГОД.	НЕД.	ГОД.	НЕД.	ГОД.
1.	Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
2.	Српски језик као нематерњи	2	72	2	72	3	108	3	108
3.	Страни језик	2	72	2	72	2	72	2	72
4.	Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
5.	Свет око нас	2	72	2	72	-	-	-	-
6.	Природа и друштво	-	-	-	-	2	72	2	72
7.	Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
8.	Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
9.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
10.	Дигитални свет	1	36	1	36	1	36	1	36
УКУПНО: А		20-22*	720-792*	21-23*	756-828*	21-24*	756-864*	21-24*	756-864*
Ред. број	Б. ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ								
1.	Верска настава/Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Матерњи језик/говор са елементима националне културе	2	72	2	72	2	72	2	72
УКУПНО: Б		1-3*	36-108*	1-3*	36-108*	1-3*	36-108*	1-3*	36-108*
УКУПНО: А + Б		21-23*	756-828*	22-24*	792-864*	22-25*	792-900*	22-25*	792-900*

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни наставни предмети, изборни програми и активности

Ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		НЕД.	ГОД.	НЕД.	ГОД.	НЕД.	ГОД.	НЕД.	ГОД.
1.	Редовна настава	21-23*	756-828*	22-24*	792-864*	22-25*	792-900*	22-25*	792-900*
3.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
4.	Додатна настава	-	-	-	-	1	36	1	36
5.	Настава у природи	7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње	

Ред. број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		НЕД.	ГОД.	НЕД.	ГОД.	НЕД.	ГОД.	НЕД.	ГОД.
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Ваннаставне активности	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-71
3.	Екскурзија	1-3 дана годишње		1-3 дана годишње		1-3 дана годишње		1-3 дана годишње	

* У школској 2022/2023. години за четврти разред примењује се **Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања** (Број 110-00-248/2019-04).

5. ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА

5.1. Програм обавезних наставних предмета са начинима и поступцима за њихово остваривање

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	СРПСКИ ЈЕЗИК		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ПРВОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ	Припремни период - учитељи испитују способности ученика кроз различите активности које се међусобно прожимају. <i>Усмено изражавање</i> се изводи кроз игровне активности у којима се вежба комуникација (поздрављање у конкретним ситуацијама, захваљивање, извињавање), на основу посматрања слика или низа слика, кроз препричавање слушаног текста, позоришне представе и сл. <i>Вежбе у посматрању</i> се односе на уочавање целине и детаља, могу се опажати: облици, боје, односи, покрети, мимика и гестови, скривени детаљи и др. <i>Вежбе у слушању</i> почињу слушањем онога што говоре учитељи, други ученици; презентују се краћи аудио и видео записи, затим се разговара са ученицима о томе. Слушају се и звукови ономатопејског типа, шумови, артикулисани и неартикулисани звукови. <i>Аналитичко - синтетичка вежбања</i> су један од најважнијих предуслова за учење читања и писања. Ова вежбања подразумевају растављање речи на гласове, а затим се растављене речи опет сливају у целину, користи се разредна словарица. <i>Моторичке вежбе за развој руке, шаке и прстију</i> одвијају се кроз игру у појединим деловима часа, ученици пишу елементе слова, цртају орнаменте или цртеже на задату или слободну		Комуникација Сарадња Одговоран однос према окоolini Естетичка компетенција Одговоран однос према здрављу Компетенција за учење

КЊИЖЕВНОСТ	тему, повезују се са вежбама слушања, посматрања, причања и изводе се као део активности и на часовима осталих предмета. Учење читања и писања - При учењу читања могу се користити игре словима и речима, језичке игре (ребуси, испуњалке, укрштене речи). Писање увежбавати кроз преписивање, допуњавање реченица, састављање реченица на основу слике или низа слика, кроз диктате и самостално писање реченица и краћих текстуалних целина. Усавршавање читања и писања - треба вежбати на текстовима који су кратки, динамични, интересантни и примерени узрасту ученика. Увежбавање почетног читања и писања свакодневно се практикује кроз све предмете. Препоручени садржаји из области Књижевност савладавају се током целе школске године, из буквара и уз помоћ читанке. Ученици се уз помоћ учитеља оспособљавају да разумеју књижевноуметничке, популарне и информативне текстове из школске лектире, часописа за децу и енциклопедија, да уоче догађаје, просторне и временске односе и битне појединости у описима бића и природе. Текстови из школске лектире користе за усавршавање читања и писања и увођење ученика у основне појмове о књижевности, ученици се подстичу да уоче ликове у књижевном делу, њихове особине и поступке; њихова емоционална стања и да разликују појмове добра и зла. Ученик треба да уочи формалну различитост поезије, прозе и драмског текста да буде у стању да разуме пренесено значење загонетке, да препознаје жанр басне и издвоји њену поуку. Ученици се оспособљавају да уоче непознате и мање познате речи у тексту, а учитељи континуирано уводе нове речи у речнички фонд ученика, како би се он обогатио. Учитељ подстиче ученике да своје ставове и искажу. Приликом обраде драмских текстова за децу ученици се мотивишу на низ стваралачких активности (драматизација, игра улога, луткарска представа, снимање драматизованих одломака). Учитељ развија читалачке навике код ученика, успоставља се и сарадња са школским библиотекаром.	– разуме оно што прочита; – активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се чита; – препозна песму, причу и драмски текст; – одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место дешавања у вези са прочитаним текстом; – уочи ликове и прави разлику између њихових позитивних и негативних особина; – изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу; – препозна загонетку и разуме њено значење; – препозна басну и разуме њено значење; – пронађе информације експлицитно изнете у тексту.	Компетенције за учење Естетичка компетенција Комуникација Решавање проблема Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Сарадња Одговоран однос околини Одговоран однос према здрављу Дигитална компетенција
--------------------------	--	--	---

ЈЕЗИК (граматика, правопис и ортоепија)	У оквиру вежби слушања, говорења, читања и писања ученици запажају језичке појаве. Језичке појаве (глас-слово, реч, реченица) уочавају се у обрађеним књижевним текстовима, припремљеним лингвометодичким текстовима и кроз вербалну комуникацију. Кроз језичке игре ученици вежбају изговор свих гласова и уочавају улогу гласа/слова у разликовању значења изговорене или написане речи. Правописна правила која се односе на писање великог слова на почетку реченице, у писању личних имена и презимена, једночланих назива, као и на писање тачке, упитника и узвичника, ученици ће савладати путем разноврсних систематских вежбања и диктата које је потребно примењивати што чешће у првом разреду. Област Језичка култура обухвата развијање основне писмености ученика, односно усавршавање говорења, слушања, читања и писања. <i>Говорење ученика</i> развија се у вођеном разговору о књижевном тексту или о одређеној теми, ученици одговарају на питања, постављају питања, износе своја мишљења и ставове, као и кроз слободне разговоре. Наставник усмерава ученике како да учтиво започну разговор, размењују информације и користе основне форме учтивости. Ученик се постепено уводи у усмено изражавање и учи како да преприча краћи текст, део позоришне представе или филма; како да прича о догађајима и доживљајима, о слици или по низу слика; како да описује бића, предмете, појаве. Учење напамет и говорење одабраних текстова или њихових кратких одломака усмерено је на богаћење речника и правилан изражајни говор. Сценски се изводе драмски текстови из школске лектире и текстови који су погодни за сценску импровизацију. Кроз игровне активности и језичке игре (разговорне игре, ситуационе игре, преметалке, ребуси, палиндроми, уланчавање, допуњалке, једноставне укрштене речи) ученици развијају своје изражавање. Ученици се у разговору упућују да пажљиво и културно <i>слушају</i> саговорнике у стварном животу или у симулираним ситуацијама (разговорне и ситуационе игре). Игре за развијање	– разликује слово, реч и реченицу; – разликује изговорени глас и написано слово; изговорене и написане речи и реченице; – правилно употреби велико слово; – влада основном техником читања и писања ћириличног текста; – учтиво учествује у вођеном и слободном разговору; – обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима; – усмено препричава; усмено прича према слици/сликама и о доживљајима; – усмено описује ствари из непосредног окружења; – бира и користи одговарајуће речи у говору; на правилан начин користи нове речи у свакодневном говору; – напамет говори краће књижевне текстове; – учествује у сценском извођењу текста; – пажљиво и културно слуша саговорнике;	Комуникација Сарадња Компетенција за учење Решавање проблема Комуникација Сарадња Компетенција за учење Одговоран однос околини Одговоран однос према здрављу Дигитална компетенција Естетичка компетенција Одговорно учешће у демократском друштву Рад са подацима и информацијама
---	---	---	--

	слушне пажње изводе се кроз: пажљиво слушање са задатком, на пример: Препознај ко говори, Слушај како говорим (тихо, брзо); Писање и читање се увежбавају у настави почетног читања и писања, а затим и у осталим областима предмета српски језик. Ученици према сопственим способностима и могућностима пишу реченице и краће текстуалне целине, писмено одговарају на једноставна питања, записују реченице на основу слике или низа слика (прича у сликама). Ученици се оспособљавају да запишу краћу писану поруку којом преносе информације и која има практичну намену (СМС порука); Писање и читање нелинерних текстова. Читање се увежбава на делима школске и домаће лектире, и на другим текстовима. Потребно је практиковати гласно читање и тихо читање. Разумевање текста показује се помоћу подстицаја или питања и исказивањем теме/поенте текста, као и представљањем кључних делова текста сликом.	– слуша, разуме и парафразира поруку; – слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради разумевања и доживљавања; – примењује основна правописна правила; – пише читко и уредно; – писмено одговара на постављена питања; – спаја више реченица у краћу целину; – пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила; – гласно чита, правилно и са разумевањем; – тихо чита (у себи) са разумевањем прочитаног; – правилно изговори и напише кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућим интерпункцијским знаком на крају;	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу усмене и писмене провере постигнућа и практичног рада. Напредак ученика се процењује и на основу активности и резултата рада, на основу примене знања, самосталности, показаних вештина, односа према учењу, редовне израде домаћих задатака, учешћа у различитим облицима групног рада и рада на пројектима. Наставник ће редовно прикупљати податаке о напредовању ученика и процењивати у коликој мери ученици: износе своје мишљење и ставове у вођеном или слободном разговору, одговарају на питања, постављају питања, размењују информације, умеју да испричају догађај, доживљај, опишу - простор, животињу, особу; усмено препричавају краће текстове; пажљиво слушају саговорника; казују одабране текстове; гласно читају (почетно, течно, изражајно); издвајају непознате речи и изразе, праве речник; писмено одговарају на питања; пишу реченице и краће текстуалне целине уз поштовање научених правописна правила; у групном раду слушају предлоге других и дају своје предлоге за рад; учествују у пројектима и дају свој допринос; користе ИКТ у учењу; вреднују свој и рад; придржавају се договорених правила у раду одељења и групе;		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	МАТЕМАТИКА, СВЕТ ОКО НАС, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	СРПСКИ ЈЕЗИК		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ДРУГОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ЈЕЗИК	<i>Граматика</i> У оквиру вежби слушања, говорења, читања и писања ученици запажају језичке појаве (глас-слово, реч, реченица) у обрађеним књижевним текстовима, припремљеним текстовима и кроз вербалну комуникацију. Морфологија речи почиње се поступно обрађивати у другом разреду, ученици се упознају са именицама и глаголима, без њиховог именовања, као и са родом и бројем истих. Наставник треба скренути пажњу ученицима да се да се реченице увек почињу великим словом и завршавају се тачком, знаком питања или знаком узвика, чиме се ученици упознају и са реченицама по значењу. Касније се ученици на конкретним примерима упознају и са реченицама по облику. Када се реченица изговара, ученицима се скреће пажња на њену интонацију, нарочито ако се ради о питању. На овај начин се повезује граматика и правопис. <i>Правопис</i> Правописна правила која се односе на писање великог слова на почетку реченице, у писању личних имена, презимена и надимака, вишечланих назива географских појмова, писање тачке, упитника и узвичника, као и на правилно писање речце ли и одричне речце не ученици ће савладати путем разноврсних систематских вежбања и диктата које је потребно примењивати што чешће. Ученици ће учити латинично писмо - штампана и писана слова кроз вежбе читања и писања.	– разликује глас и слог и препозна самогласнике и сугласнике; – разликује врсте речи у типичним случајевима; – одређује основне граматичке категорије именица и глагола; – разликује реченице по облику и значењу; – поштује и примењује основна правописна правила;	Компетенције за учење Решавање проблема Комуникација Сарадња
КЊИЖЕВНОСТ	Препоручени садржаји из области књижевност савладавају се током целе школске године, из читанке, тако што учитељ у њиховој реализацији води рачуна о индивидуалним карактеристикама ученика, примењујући различите методе и облике рада и међупредметну корелацију. Ученици се уз помоћ учитеља оспособљавају да разумеју књижевноуметничке, популарне и информативне текстове из школске лектире,	– разликује књижевне врсте: песму, причу, басну, бајку, драмски текст; – одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту; – одреди редослед догађаја у тексту; – уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне	Компетенције за учење Естетичка компетенција Комуникација Решавање проблема

	часописа за децу и енциклопедија, да уоче догађаје, просторне и временске односе и битне појединости у описима бића и природе. Текстови из школске лектире користе за усавршавање читања и писања и увођење ученика у основне појмове о књижевности, ученици се подстичу да уоче ликове у књижевном делу, њихове особине и поступке; њихова емоционална стања и да разликују појмове добра и зла. Ученик треба да уочи формалну различитост поезије, прозе и драмског текста да буде у стању да разуме пренесено значење загонетке, да препознаје жанр басне и издвоји њену поуку. Ученици се оспособљавају да уоче непознате и мање познате речи у тексту, а учитељи континуирано уводе нове речи у речнички фонд ученика, како би се он обогатио. Током обраде књижевних текстова ученици формирају своје ставове о делу које слушају или читају. Учитељ подстиче ученике да своје ставове и искажу. Приликом обраде драмских текстова за децу ученици се мотивишу на читав низ стваралачких активности (драматизација, игра улога, луткарска представа, снимање драматизованих одломака). Учитељ развија читалачке навике код ученика, у том циљу успоставља се и сарадња са школским библиотекарском, неколико часова током године се реализују у школској библиотеци. Вештина читања и разумевања прочитаног стиче се и у оквиру области Језичка култура и при обради књижевноуметничких текстова. Активности наставника у реализацији садржаја ове области су разноврсне, он изражајно чита текстове, са ученицима тумачи непознате речи, повезује садржаје са искуством ученика, поставља питања, подстиче ученике да изразе своје ставове или недоумице о прочитаном. Наставник подстиче, организује и усмерава дискусију о ликовима, односима, поступцима ликова и идејама књижевноуметничког текста, са ученицима уочава целине текста. Мотивише ученике, вреднује квалитет рада и похваљује напредак. У настави књижевности ученик се оспособљава да чита, одговара на питања, поставља питања, изражава став о прочитаном, користи речник, богати фонд речи, раздваја битно од небитног, одређује редослед догађаја, успоставља везе између догађаја, тумачи понашање	особине; – разликује стих и строфу; – уочи стихове који се римују; – објасни значење пословице и поуке коју уочава у басни; – наведе једноставне примере поређења из текстова и свакодневног живота; – пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном);	Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Сарадња Одговоран однос околина Одговоран однос према здрављу
--	--	--	--

	ликова, уочава поруку текста, драматизује текстове, илуструје текстове, учествује у дискусији, износи своје ставове, поставља питања, одговара на питања наставника и других ученика.		
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Усмено и писмено изражавање реализоваће се кроз: препричавање, причање догађаја, описивање, преписивање, одговарање на постављена питања, диктате и др. Изражавање ученика развија се у вођеном разговору о књижевном тексту или о одређеној теми, ученици одговарају на питања, постављају питања, износе своја мишљења и ставове, као и кроз слободне разговоре. Ученици се охрабрују да обликују усмену поруку у којој ће изнети информације на примерима из свакодневног живота. Наставник у току сваког разговора подстиче ученике да говоре, да износе информације, своја мишљења, именују осећања користећи одговарајуће речи. Ученик се постепено уводи у усмено изражавање и учи како да преприча краћи текст, део позоришне представе или филма; како да прича о догађајима и доживљајима, о слици/низу слика; како да описује бића, предмете, појаве. Учење напамет и говорење одабраних текстова или њихових кратких одломака усмерено је на богаћење речника и правилан изражајни говор. Сценски се изводе драмски текстови из школске лектире и текстови који су погодни за сценску импровизацију. Кроз игровне активности и језичке игре (разговорне игре, ситуационе игре, преметалке, ребуси, палиндроми, уланчавање, допуњалке, једноставне укрштене речи) ученици развијају своје изражавање. Слушање је важна активност у комуникацији. Ученици се у разговору упућују да пажљиво и културно слушају саговорнике у стварном животу или у симулираним ситуацијама (разговорне и ситуационе игре). Ученици према сопственим способностима и могућностима пишу реченице и краће текстуалне целине, писмено одговарају на једноставна питања о сопственом искуству, бићима, предметима, појавама, сликама, као и на питања о књижевном и некњижевном тексту. Осим тога, ученици самостално осмишљавају и пишу краће саставе на задату тему у школи или код куће. Ученици се оспособљавају да запишу	– чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму; – изводи драмске текстове; – износи своје мишљење о тексту; – влада основном техником читања и писања латиничког текста; – користи различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање, описивање; – правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у краћу целину; – учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; – разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај); – изражајно чита ћирилички текст.	Компетенције за учење Естетичка компетенција Комуникација Решавање проблема Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Сарадња Одговоран однос околина Одговоран однос према здрављу

	краћу писану поруку којом преносе информације и која има практичну намену. Читање се увежбава на делима школске и домаће лектире, и на другим књижевним и некњижевним текстовима. Потребно је практиковати следеће врсте читања: гласно читање (целог текста, штафетно, флексибилно, драмског текста по улогама); тихо читање (у себи). Разумевање текста показује се помоћу подстицаја или питања и исказивањем теме/поенте текста, као и представљањем кључних делова текста сликом (илустрација текста).		
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу усмене и писмене провере постигнућа и практичног рада. Напредак ученика се процењује и на основу активности и резултата рада, на основу примене знања, самосталности, показаних вештина, односа према учењу, редовне израде домаћих задатака, учешћа у различитим облицима групног рада и рада на пројектима. Наставник ће редовно прикупљати податаке о напредовању ученика и процењивати у коликој мери ученици: износе своје мишљење и ставове у вођеном или слободном разговору, одговарају на питања, постављају питања, размењују информације, умеју да испричају догађај, доживљај, опишу - простор, животињу, особу; усмено препричавају краће текстове; пажљиво слушају саговорника; казују одабране текстове; гласно читају (течно, изражајно); писмено одговарају на питања; пишу реченице и краће текстуалне целине уз поштовање научених правописних правила; у групном раду слушају предлоге других и дају своје предлоге за рад; учествују у пројектима и дају свој допринос; користе ИКТ у учењу; вреднују свој и рад; придржавају се договорених правила у раду одељења и групе;		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, СВЕТ ОКО НАС, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ, ВЕРСКА НАСТАВА		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	СРПСКИ ЈЕЗИК		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ТРЕЋЕМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ЈЕЗИК	<i>Граматика</i> Основна знања из морфологије проширују се у вези са именицама, придевима и глаголима, а уводи се нова врста речи: заменице (само личне) и две нове именичке подврсте, градивне и збирне именице, као и две нове подврсте придева – градивни и присвојни. Потребно је да ученици повежу градивне именице као основу за извођење градивних придева, а кад су у питању присвојни придеви, градиво из граматике се повезује са правописом. За одређивање рода и броја придева, указати ученицима на слагање придева са именицом у роду и броју. Увођење личних заменица подразумева само основне облике и њихово повезивање са глаголским лицем, односно бројем. Врсте речи ће се уочавати најпре на изолованим примерима (у основном облику), а затим увежбавати и у оквиру реченице. Наставу граматике треба повезати са наставом књижевности тако што књижевни текстови из <i>Читанке</i> могу послужити за граматичку анализу и послужити као пример употребе врста речи у реченици и различитих врста реченица по облику и значењу. <i>Правопис</i> Правописна правила ученици усвајају постепено, уз понављање и вежбање већ наученог и уз усвајање нових садржаја, и то путем различитих вежбања како на нивоу речи тако и на нивоу реченице. Писање вишечланих географских назива повезује се са наставом природне и друштва – завичајном географијом, а писање скраћеница за мерне јединице кроз корелацију са наставом математике.	– разликује врсте (и подврсте) речи у типичним случајевима; – одреди основне граматичке категорије именица, придева и глагола; – примењује основна правописна правила;	Компетенције за учење Решавање проблема Комуникација Сарадња
КЊИЖЕВНОСТ	Садржаји из области књижевност савладавају се током целе школске године, тако што учитељ у њиховој реализацији води рачуна о индивидуалним карактеристикама ученика, примењујући различите методе и облике рада и међупредметну корелацију. Школска лектира је разврстана по књижевним родовима – лирска и епска поезија, проза, драмски текстови за децу и обogaћена избором научнопопуларних и информативних текстова. Домаћа лектира	– чита са разумевањем различите текстове; – опише свој доживљај прочитаних књижевних дела; – изнесе своје мишљење о тексту; – разликује књижевне врсте: лирску и епску песму, причу, басну, бајку,	Компетенције за учење Естетичка компетенција Комуникација Решавање проблема

	обухвата поетска и прозна дела деце књижевности. Током обраде књижевних текстова ученици развијају прва литерарно-естетска искуства и формирају своје ставове о делу које слушају или читају. Учитељ подстиче ученике да износе своје ставове и аргументују их примерима из текста. Поређење и персонификацију као стилске фигуре ученици треба првенствено да уоче, а потом и да схвате њихову улогу у тексту. Ученици усвајају основне облике казивања (форме приповедања) тумачећи текстове из школске и домаће лектире. Ученик треба да разликује опис од приповедања у књижевном делу и уочи дијалог у песми, причи и драмском тексту. Приликом обраде текстова ученици се мотивишу на читав низ стваралачких активности: изражајно рецитовање лирске песме, читање прозног текста интерпретативно, сценски наступ – извођење драмског текста, драмска игра, драмски дијалози, гледање деце позоришне представе, снимање и коментарисање драматизованих одломака. Књижевна дела која су доживела екранизацију могу послужити за компаративну анализу и уочавање разлике између књижевности и филма, чиме ученици могу доћи до закључка о природи два медија и развијати своју медијску писменост. Часови књижевности могу се употпунити коришћењем дигиталних садржаја (аудио записи, на којима глумци изражајно и интерпретативно кажу изабране текстове). Систематизација обрађених садржаја се може остваривати кроз разноврсне стваралачке активности: игре асоцијација, креативне слагалице, интерактивне задатке, квизове и сл.	роман и драмски текст; – одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; – именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; – уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа и рима); – разуме пренесено значење пословице и басне и њихову поучност; – разуме идеје књижевног дела; – уочи основне одлике народне бајке; – разликује народну од ауторске бајке; – представи главне особине јунака; – уочи основне одлике народне епске песме; – уочи поређење у књижевном делу и разуме његову улогу; – разликује опис од приповедања у књижевном делу; – покаже примере дијалога у песми, причи и драмском тексту; – уочи хумор у књижевном делу;	Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Сарадња Одговоран однос околина Одговоран однос према здрављу Дигитална компетенција
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Област језичка култура обухвата развијање усменог и писменог изражавања. Усмено и писмено изражавање ученика развија се кроз: препричавање, причање, описивање, извештавање. Требало би подстицати ученике да препричавају, причају и описују и на сажет и на опширан начин како усмено, тако и писмено. Током наставе језичке културе требало би оспособити ученике да	– чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму и чита прозни текст; – изводи драмске текстове;	Компетенције за учење Естетичка компетенција Комуникација

	правилно попуне различите једноставне обрасце; У настави се реализују различите програмске вежбе (правописне, језичке, лексичко-семантичке и говорне вежбе). Приликом савлађивања правописних начела погодне могу бити следеће правописне вежбе: диктат, аутодиктат, вежбе допуњавања и избора правилног облика речи. Језичка култура ученика негује се и кроз игровне активности, посебно кроз језичке вежбе: разговор са књижевним ликом, затим ситуационе игре, односно стварне ситуације, на пример, разговор у продавници, разговор код лекара и слично. Применом лексичко-семантичких вежби код ученика се ствара навика да промишљају и користе одговарајуће речи за оно што желе да искажу и да се повећава фонд речи у њиховом речнику. Томе доприносе различите вежбе, на пример: навести речи који припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значања али исте врсте и истог рода и броја; промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго. Говорне вежбе развијају усмено изражавање, а најпогодније могу бити: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и сл.	– јасно и разговетно изговори обавештајну, упитну и заповедну реченицу, поштујући одговарајућу интонацију и логички акценат, паузе, брзину и темпо; – споји више реченица у краћу и дужу целину; – препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; – извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости;	Решавање проблема Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Сарадња Одговоран однос околини Одговоран однос према здрављу Дигитална компетенција
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу усмене и писмене провере постигнућа. Напредак ученика се процењује и на основу активности и резултата рада, на основу примене знања, самосталности, показаних вештина, односа према учењу, редовне израде домаћих задатака, учешћа у различитим облицима групног рада и рада на пројектима. Наставник ће редовно прикупљати податаке о напредовању ученика и процењивати ниво усвојености граматичких и правописних садржаја, познавања књижевних појмова; у којој мери ученици износе своје мишљење и ставове у вођеном или слободном разговору, одговарају на питања, постављају питања, размењују информације, умеју да препричавају, причају и описују и на сажет и на опширан начин; пажљиво слушају саговорника; казују одабране текстове; гласно читају (течно, изражајно); писмено одговарају на питања; пишу реченице и краће текстуалне целине уз поштовање научених правописна правила; у групном раду слушају предлоге других и дају своје предлоге за рад; учествују у пројектима и дају свој допринос; користе ИКТ у учењу; вреднују свој и рад других; придржавају се договорених правила у раду одељења и групе;		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	МАТЕМАТИКА, ПРИРОДА И ДРУШТВО, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ, ВЕРСКА НАСТАВА		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	СРПСКИ ЈЕЗИК		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ЧЕТВРТОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ЈЕЗИК	Граматика Након утврђивања знања из морфологије, на примерима показати да неке речи мењају облик, а неке не (промена именица, заменица и придева по падежима, и глагола по временима). Важно је да ученици уоче речи које не мењају свој облик (прилоге који немају компарацију, предлоге, везнике и типичне речце, без навођења њихових назива). Уводи се појам реченичних чланова и појам службе (функције) речи у реченици. Служба субјекта усваја се на примерима именица и личних заменица. Глагол као врста речи јавља се у служби предиката. Именице поред службе субјекта могу имати и службу објекта. На јасним и неспорним примерима објаснити појам објекта. Атрибут треба објаснити преко примера када је придев уз именицу, у оквиру групе речи са службом субјекта или објекта (не у оквиру прилошких одредаба). Кроз примере треба показати да у служби субјекта, објекта и прилошких одредаба за место, време и начин могу бити речи и групе речи. Усвајање реченичних чланова треба да иде постепено од најједноставнијих примера ка сложенијим. Прво се дају примери са једном речи у служби субјекта/објекта, а затим групе речи у истој функцији. Уводи се трећи модел управног говора. Неопходно је моделе управног говора повезати са правописним правилима и употребом знакова навода и запете. Наставу граматике треба повезивати са наставом књижевности тако што књижевни текстови из програма могу послужити за граматичку анализу и послужити као пример употребе врста речи у реченици, службе речи у реченици и различитих врста реченица по облику и значењу. Примери треба да буду једноставни за анализу и типични.	– повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику; – одреди основне реченичне чланове; – разликује врсту речи од службе речи у реченици; – поштује и примени основна правописна правила; – правилно пише сва три модела управног говора;	Компетенције за учење Решавање проблема Комуникација Сарадња

	Правопис Правописна правила ученици треба да усвајају постепено путем различитих вежбања како на нивоу речи тако и на нивоу реченице и краћих текстова. Правописна правила се повезују са наставом природе и друштва за писање географских појмова, као и са текстовима из књижевности за називе песама, прича, романа. Писање вишечланих бројева повезује се са наставом математике. Систематизација знања из правописа најбоље се постиже вежбањем на тексту, исправљањем грешака у тексту, диктатима и сл.		
КЊИЖЕВНОСТ	Школска лектира је разврстана по књижевним родовима – лирска и епска поезија, проза, драмски текстови за децу и обогаћена избором научнопопуларних и информативних текстова. Домаћа лектира обухвата поетска и прозна дела децје књижевности. Уз обавезни списак дела за обраду додат је допунски избор текстова за домаћу лектуру (предлози за читање). Током обраде књижевних текстова ученици формирају своје ставове о делу које слушају или читају. Учитељ подстиче ученике да износе своје ставове и аргументују их примерима из текста. Ученици усвајају облике приповедање у 1. и 3. лицу, тумачећи текстове из школске и домаће лектире. Ученик треба да разликује опис од приповедања у књижевном делу и уочи дијалог у песми, причи и драмском тексту. Приликом обраде текстова ученици се мотивишу на читав низ стваралачких активности: изражајно рецитовање лирске песме, читање прозног текста интерпретативно, сценски наступ – извођење драмског текста, драмска игра, драмски дијалози, гледање децје позоришне представе, снимање и коментарисање драматизованих одломака. Књижевна дела која су доживела екранизацију могу послужити за компаративну анализу и уочавање разлике између књижевности и филма, чиме ученици могу доћи до закључка о природи два медија и развијати своју медијску писменост. Часови књижевности могу се употпунити коришћењем дигиталних садржаја (аудио записи, на којима глумци изражајно и интерпретативно казују изабране текстове).	– чита са разумевањем различите врсте текстова; – укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове; – разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст; – одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; – именује позитивне и негативне особине ликова; – уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа, рима и ритам); – тумачи идеје књижевног дела; – препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима; – уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу; – разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу;	Компетенције за учење Естетичка компетенција Комуникација Решавање проблема Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Сарадња Одговоран однос околина Одговоран однос према здрављу Дигитална компетенција

	Систематизација обрађених садржаја се може остваривати кроз разноврсне стваралачке активности: игре асоцијација, креативне слагалице, интерактивне задатке, квизове и сл.	– уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив); – уочи супротстављеност лица у драмском тексту; – усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела;	
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Усмено и писмено изражавање ученика развијаће се кроз: препричавање, причање, описивање, извештавање. Ученике подстицати да препричавају, причају и описују и на сажет и на опширан начин како усмено, тако и писмено. У настави се реализују различите програмске вежбе (правописне, језичке, лексичко-семантичке и говорне вежбе). Приликом савлађивања правописних начела погодне могу бити следеће правописне вежбе: диктат, аутодиктат, вежбе допуњавања и избора правилног облика речи. Језичка култура ученика негује се и кроз језичке вежбе. Врсте језичких вежби потребно је одабрати у контексту наставног садржаја. То могу бити допуњавање реченица предикатом у садашњем, прошлом и будућем времену; проширивање реченица; укрштене речи; асоцијације и слично. Применом лексичко-семантичких вежби код ученика се ствара навика да промишљају и користе одговарајуће речи за оно што желе да искажу и да се повећава фонд речи у њиховом речнику (одређивање значења устаљених израза; састављање речи на основу датог почетног и последњег слова; допуњавање низа речима које су повезане са датом речју. Говорне вежбе развијају усмено изражавање, а најпогодније могу бити: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског / драматизованог текста и слично. У четвртном разреду ученици израђују два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту.	– употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање; – употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења, а различитог облика; – препозна значење речи и фразеологизма који се употребљавају у свакодневној комуникацији; – напише разгледницу, честитку, приватно писмо; – прилагоди језички израз комуникативној ситуацији – формалној и неформалној; – повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак; – правилно структурира текст; – преприча текст из различитих улога/перспектива; – изводи драмске текстове; – учествује у предлагању садржаја и начина рада. – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму и чита прозни текст;	Компетенције за учење Естетичка компетенција Комуникација Решавање проблема Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Сарадња Одговоран однос околини Одговоран однос према здрављу Дигитална компетенција

ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу усмене и писмене провере постигнућа. Напредак ученика се процењује и на основу активности и резултата рада, на основу примене знања, самосталности, показаних вештина, односа према учењу, редовне израде домаћих задатака, учешћа у различитим облицима групног рада и рада на пројектима. Наставник ће редовно прикупљати податаке о напредовању ученика и процењивати ниво усвојености граматичких и правописних садржаја, познавања књижевних појмова; у којој мери ученици износе своје мишљење и ставове у вођеном или слободном разговору, одговарају на питања, постављају питања, размењују информације, умеју да препричавају, причају и описују и на сажет и на опширан начин; пажљиво слушају саговорника; казују одабране текстове; гласно читају (течно, изражајно); писмено одговарају на питања; пишу текстуалне целине (саставе) уз поштовање научених правописна правила; у групном раду слушају предлоге других и дају своје предлоге за рад; учествују у пројектима и дају свој допринос; користе ИКТ у учењу; вреднују свој и рад других; придржавају се договорених правила у раду одељења и групе;
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	МАТЕМАТИКА, ПРИРОДА И ДРУШТВО, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ, ВЕРСКА НАСТАВА

НАЗИВ ПРЕДМЕТА		МАТЕМАТИКА		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ		НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ПРВОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ГЕОМЕТРИЈА	Положај, величина и облик предмета	Описивање положаја објекта у односу на више других објеката у сложенијој реалистичној ситуацији на слици или у табели. Описивање редоследа објеката у датом низу посматраном из различитих позиција, нпр. навођење објеката од последњег до првог у низу. Описивање на мапи (у лавиринту) путање од једне до друге тачке, уцртавање путање на мапи (у лавиринту) или прелажење пута од једне до друге позиције према упутству. Прављење модела геометријске фигуре од сламчица или модела геометријског тела помоћу штапића и куглица од пластелина. Састављање одређене фигуре од задатих делова (танграм). Допуњавање фигуре делом који недостаје. Издавање предмета са одређеним својством из колекције	– одреди међусобни положај предмета и бића и њихов положај у односу на тло; – упореди предмете и бића по величини; – уочи и именује геометријске облике предмета из непосредне околине; – именује геометријска тела и фигуре; – групише предмете и бића са заједничким својством; – сложи/разложи фигуру која се састоји од познатих облика; – уочи правило и одреди следећи	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Комуникација Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Одговорно учешће у демократском друштву;

		предмета. Прекривање задате фигуре у равни плочицама квадратног, правоугаоног и троугаоног облика (без преклапања и шупљина). Откривање следећег члана низа састављеног од геометријских облика, уз објашњење како се дошло до закључка.	члан започетог низа;	Дигитална компетенција
	Линије	Моделовање положаја тачке у односу на линију помоћу траке и предмета. И обрнуто, цртање слике према реалној ситуацији. Цртање слике или доцртавање започете слике у квадратној или тачкастој мрежи према датом упутству.	– разликује: криву, праву, изломљену, затворену и отворену линију; – црта праву линију и дуж помоћу лењира; – преслика тачке и фигуре у квадратној мрежи на основу задатог упутства	
БРОЈЕВИ		Пребројавање предмета исте врсте и приказивање дијаграмом или табелом. Читање података из једноставнијих стубичних и сликовних дијаграма и табела. Повезивање редних бројева и просторних прилога. Упоређивање и размена новца; рачунање са новцем, приказивање датог новчаног износа најмањим могућим бројем кованица/новчаница, оспособљавања за коришћење новца у свакодневном животу. Разлагање броја на могуће сабирке у реалистичним ситуацијама. Одређивање следећег члана у задатом бројевном низу. Запамћивање таблице сабирања и одузимања до 20 кроз различите активности; Сабирање и одузимање до 100; Математичке садржаје треба повезивати са садржајима и активностима других предмета као и животним ситуацијама. Нпр. пребројавање објеката или оријентација у простору са предметом свет око нас; увежбавање таблице сабирања или коришћење редних бројева може се реализовати и на часовима физичког и здравственог васпитања. Почевши од блока бројева до 10, ученици се подстичу да правилно користе математички језик користећи	– броји унапред и уназад и са прескоком; – прочита, запише, упореди и уреди бројеве прве стотине и прикаже их на бројевној правој; – користи редне бројеве; – разликује парне и непарне бројеве, одреди највећи и најмањи број, претходника и следбеника; – користи појмове: сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика; – сабира и одузима два једноцифрена броја не записујући поступак; – сабира и одузима до 100 без прелаза преко десетине; – растави број на сабирке и примени замену места и здруживање сабирака ради лакшег рачунања;	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Комуникација Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Одговорно учешће у демократском друштву; Дигитална компетенција

	знаке +, −, =, <, > и термине: сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика, претходник, следбеник, паран, непаран, мањи од и већи од. Појам месне вредности цифре уводи се приликом обраде бројева друге десетице. Након добро савладане таблице сабирања и одузимања ученици откривају непознати сабирак, умањилац и умањеник. Након тога решавати проблемске задатке - повезивање и примена математичких знања у реалистичним ситуацијама и логичких задатака са одричним реченицама;	– реши текстуални задатак са једном операцијом; – разликује новчане апоене до 100 динара и упоређи њихову вредност;	
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Мерење различитих предмета истом јединицом мере (нпр. сламком, спајалицом, корацима) и мерење једног предмета коришћењем различитих јединица мере. На овом нивоу, ученици треба да: измере задате дужине надовезивањем и пребројавањем јединичних мера, прикажу резултате мерења (табелом или дијаграмом) и упореде дужине.	– прочита и користи податке са једноставнијег стубичног и сликовног дијаграма или табеле; – измери дужину задатом, нестандартном јединицом мере;	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Комуникација;
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу усмене и писмене провере постигнућа, као и кроз игровне активности и практичан рад. Учеников напредак се прати на основу резултата рада, примене знања и вештина, на основу продуката рада, кроз његове активности, однос према учењу, самосталност, иницијативу, мотивацију, учешће у различитим облицима групног рада и рада на пројектима.		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, СВЕТ ОКО НАС, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, ДИГИТАЛНИ СВЕТ		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	МАТЕМАТИКА		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ДРУГОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
Природни бројеви до 100	У оквиру ове теме ученици савладавају усмено сабирање и одузимање природних бројева до 100 са прелазом преко десетице. Схватају множење као сабирање једнаких сабирака, упознају и користе термине и знак за множење. Уједно упознају и операцију	– одреди десетице најближе датом броју; – усмено сабира и одузима бројеве до 100;	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама;

	дељења, користе термине и знак за дељење. У оквиру наведеног се упознају и са терминима: чиниоци, производ, дељеник, делилац, количник. Један од важних циљева је памћење таблице множења и дељења до 100, због чега треба предвидети довољно времена и различитих активности (такмичења, игролике активности, математички квизови и сл.) за увежбавање и стицање сигурности рачунања и потпуну аутоматизацију. Један од битних задатака је решавање текстуалних задатака са једном и две рачунске операције. Коришћење дијаграма, схема, дужи и других средстава приказивања може помоћи при решавању проблемских задатака. Изграђивање појма разломка (облика $\frac{1}{n}$) и одређивање делова целине треба да буде обогаћено практичним примерима из живота (подела јабуке, торте, пице и сл.). Користе се визуелни прикази фигура подељених на подударне делове. Разломци се визуелизују на различите начине и записују симболички. На почетку је корисна манипулација очигледним средствима, нпр. прављење модела разломка пресавијањем папира. Математичко мишљење треба развијати у контексту игроликих активност, као и употребом едукативних апликација на интернету и других електронских и дидактичких материјала.	– користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац; – примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања; – усмено множи и дели у оквиру прве стотине; – израчуна вредност бројевног израза са највише две операције; – реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске операције и провери тачност решења; – одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом; – одреди делове (облика $\frac{1}{n}$) дате величине; – изрази одређену суму новца преко различитих апоена; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама; – прикаже мањи број података у таблици и стубичастим дијаграмом; – уочи правило и одреди следећи члан започетог низа;	Решавање проблема; Сарадња; Комуникација Дигитална компетенција
Геометријски облици	У другом разреду наставља се развој просторног сазнања. Права се уводи као права линија која нема ни почетак ни крај, а полуправа као део праве који је ограничен са једне стране. За означавање тачака, правих, полуправих и дужи користити правилну математичку нотацију (Ap, Ar и AB). Разликују се отворене и затворене изломљене линије и уводи појам	– разликује дуж, полуправу и праву; – одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски); – одреди обим геометријске фигуре;	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња;

	дужине изломљене линије (графички и рачунски) и њено обележавање. Упознаје се појам обима геометријске фигуре прво визуелно, као дужина линије добијене графичким надовезивањем дужи чије су дужине једнаке дужини страница посматране фигуре, а затим рачунски, без употребе формула. Цртају се правоугаоник и квадрат пратећи линије квадратне мреже односно спајањем тачака на тачкастој мрежи. Активностима препознавања симетричних фигура или доцртавања започетог цртежа, показује се разумевање идеје „пресликавања у огледалу” тј. симетричности.	– нацрта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи; – уочи подударне фигуре на датом цртежу; – уочи симетричне фигуре; – допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву;	Комуникација;
Мерење и мере	Стандардне мерне јединице за дужину треба користити у практичним активностима које обухватају цртање дужи задате дужине, мерење и процењивање дужине објеката и растојања у непосредној околини. У једноставним свакодневним ситуацијама користити јединице за мерење времена (дан, месец, година, час, минут), читаит и записивати време са часовника. Ученицима задавати задатке у којима треба да допуне реченице одговарајућим јединицама за време, као и једноставније проблемске задатке са рачунањем времена (без претварања јединица мере), укључујући и задатке „планирања времена”. Информације се у задацима дају на различите начине: текстуално, графички или табеларно. Математичке садржаје треба повезивати са садржајима и активностима других предмета (нпр. бројевну полуправу са временском лентом или мерење времена са оријентацијом у времену из Света око нас). На часовима систематизације ученицима задавати текстуалне, проблемске задатке, задатке са геометријским приказом аритметичких задатака, текстуалне задатке у којима су дати и подаци који нису битни за решавање задатка, логички задаци са одрчним реченицама, ради повезивања градива и решавања проблема, као и развоја логичко-комбинаторног мишљења.	– изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине; – измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине – чита и запише време са часовника; – користи јединице за време у једноставним ситуацијама	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Комуникација;
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу резултата рада, примене знања и вештина, на основу продуката рада, кроз његове активности, однос према учењу, самосталност, иницијативу, мотивацију, учешће у различитим облицима групног рада и рада на пројектима. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови)		

РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода.
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ, ЛИКОВНА КУЛТУРА, СВЕТ ОКО НАС, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, ДИГИТАЛНИ СВЕТ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	МАТЕМАТИКА		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ТРЕЋЕМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
БРОЈЕВИ	У оквиру ове теме наставља се развој појма броја, бројевног низа и поступака рачунања у оквиру блока бројева до 1000. Упознају се усмени и писмени поступци сабирања и одузимања у блоку бројева до 1000 као и множења једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељења бројевима прве десетице. Појам дељивости се сада проширује и уводи се појам остатка при дељењу. Ученици се подстичу да дођу до закључка који су бројеви дељиви са 2, 5 и 10. Решавање задатака у реалистичним и проблемским ситуацијама је контекст за утврђивање и проширивање знања о својствима рачунских операција и примени аритметичких правила као олакшици у рачунању. Решавају се једначине облика $a + x = b$, $a - x = b$, $x - a = b$, $a \cdot x = b$ на основу веза операција сабирања и одузимања и множења и дељења. Решавају се неједначине облика: $a \pm x < b$, $a \pm x > b$, $x - a < b$, $x - a > b$ и уводи се начин записивања решења уз коришћење симбола. Поред текстуалне форме задавања задатака, потребно је код ученика развијати способност уочавања проблема анализом ситуације задате сликом, табелом или графиком (стубичастим дијаграмом и сликовним дијаграмом у коме један симбол може	– прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1000); – изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1000); – подели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат; – процени вредност израза са једном рачунском операцијом; – израчуна вредност бројевног са највише три рачунске операције; – одреди десетице и стотине најближе датом броју; – реши једначину са једном рачунском операцијом; – одреди и запише скуп решења	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Комуникација.

	представљати више од једног објекта). Даље се развија појам разломка, увођењем разломака облика $\frac{m}{n}$ ($m \leq n \leq 10$); Ученици анализирају и креирају визуелне представе разломака и упоређују разломке са истим имениоцем. Бољем разумевању појма разломка доприносе практичне активности деобе и спајања, лепљења и сечења погодног дидактичког материјала. Уводи се децимални запис броја у контексту мерења дужине, при чему се бирају искључиво случајеви где је резултат децимални број са једном децималом. Скуп римских цифара се проширује цифрама D и M чиме се омогућава записивање бројева до 1000 римским цифрама.	неједначине са сабирањем и одузимањем; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину; – уочи делове целине и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ ($m \leq n \leq 10$); – упореди разломке облика $\frac{m}{n}$ са једнаким имениоцима; – резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом; – уочи и речима опише правило за настајање бројевног низа; – чита и користи податке – представљене табеларно или – графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм);	
ГЕОМЕТРИЈА	У трећем разреду наставља се упознавање геометријских фигура у равни и њихових својстава које се ослања на до тада већ уведене појмове. Анализирају се и цртежом представљају узајамни положаји правих: паралелне праве и праве које се секу. Паралелне праве ученици цртају помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника. Посматрањем модела углова уочава се да угао образују две полуправе са заједничком почетном тачком. Анализирањем већ упознатих геометријских фигура ученици уочавају различите углове. Уводе се термини теме и крак, као и одговарајуће ознаке везане за угао (A, Aa, $\sphericalangle$Ab, $\sphericalangle$BAC). Увођење појма правог угла започиње анализирањем односа између хоризонталних и вертикалних положаја објеката у окружењу, посматрањем правоугаоника и квадратне мреже. Нормални положај правих уводи се преко појма правог угла. Прав угао, односно нормалне праве ученици цртају помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника.	– црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат; – конструише троугао и круг; – именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла и круга; – разликује врсте углова и троуглова; – одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, применом обрасца; – опише особине правоугаоника и квадрата; – преслика геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства;	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Комуникација; Дигитална компетенција.

	Кружница се уводи као затворена крива линија чије су све тачке једнако удаљене од једне тачке – центра кружнице. Круг се описује као равна фигура ограничена кружницом. Уводе се термини центар, полупречник и пречник, као и одговарајуће ознаке за центар и полупречник. Ученици кружницу/круг конструишу шестаром и увиђају да су круг и кружница одређени центром и полупречником. Анализирају се основна својства упознатих геометријских фигура (број страница, дужина страница, подударност и паралелност страница, врсте углова) и групишу у односу на уочена својства. Упознаје се класификација врста троуглова према дужинама страница. Цртају се квадрат и правоугаоник и конструише троугао када су познате дужине свих страница. Ученици се подстичу да откривају формуле. Обим геометријских фигура (троугла, квадрата, правоугаоника) се одређује са и без формула. Пресликавају се једноставне геометријске фигуре на квадратној мрежи или тачкастој мрежи симетрично у односу на дату праву, померањем у одређеном смеру за дату дужину или на основу задатог визуелног упутства. Активности које подстичу развој геометријског мишљења су: посматрање, прављење модела, цртање, склапање и растављање делова фигуре. Код цртања и конструкција ученици се подстичу на прецизност.	– користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање;	
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	У оквиру ове теме упознају се стандардне мерне јединице за мерење масе (kg, g, t), времена (деценија, век, секунд), дужине (mm, km) и запремине течности (l, dl, cl, ml, hl). За усвајање основних знања о мерама и јединицама мере користе се очигледна средства и ученици процењују и мере различите предмете из окружења. Ученици треба да овладају претварањем мерних јединица из већих у мање и обрнуто, као и претварањем вишеименованих у једноименоване и обрнуто. Ученици се упознају са концептом мерења површине геометријских фигура без увођења стандардних јединица за мерење површине. Са ученицима се решавају једноставнији проблеми у којима је потребно	– чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена; – упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време); – измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом); – примењује концепт мерења у	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Комуникација;

	поплочати одређену површину различитим задатим геометријским фигурама (правоугаоник, квадрат и троугао). Вишеименовани бројеви као резултат мерења дужине пружају контекст за увођење децималног записа броја, при чему се раде само случајеви записа са једним децималним местом.	једноставним реалним ситуацијама.	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција кроз усмене одговоре, контролне вежбе, тестове, на основу резултата рада, примене знања и вештина, на основу продуката рада, кроз његове активности, однос према учењу, самосталност, иницијативу, мотивацију, учешће у различитим облицима групног рада. Прикупљање информација из различитих извора помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода.		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ПРИРОДА И ДРУШТВО, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, ДИГИТАЛНИ СВЕТ		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	МАТЕМАТИКА		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ЧЕТВРТОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
БРОЈЕВИ	У четвртом разреду проширује се блок бројева упознавањем природних бројева већих од 1 000 и формирањем појма скупа природних бројева N и скупа природних бројева са нулом, N_0 . Упознају се својства скупа N_0 : уређеност, ограниченост са леве стране као и својства рачунских операција. Поступни развој појма броја подстиче се визуелним представљањем бројева на бројевној правој као и активностима одређивања најближе (вишеструке) декадне јединице. Знања о рачунским операцијама даље се проширују писменим поступцима сабирања и одузимања, множења и дељења у скупу природних бројева, упознавањем поступака прво уз помоћ таблица месних вредности, а затим скраћеним поступцима са потписивањем. При увежбавању техника рачунања са вишецифреним бројевима	– прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; – одреди месну вредност цифре; – изврши четири основне рачунске операције у скупу N_0; – састави израз, израчуна вредност бројевног изрази и примени својства рачунских операција; – реши једначине и неједначине и провери тачност решења; – реши проблемски задатак користећи	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Комуникација.

	треба водити рачуна о сврсисходности захтева и могућностима примене знања у реалним ситуацијама. Ученике треба упутити да проверу тачности могу радити и калкулатором као и да могу користити апликације да би увежбали технике рачунања. Решавају се просте и сложене једначине и просте неједначине (у којима су релацијски знаци $<$, $>$, $\leq$ или $\geq$) са решењима из скупа $\mathbb{N}_0$. Решавање задатака у реалистичним и проблемским ситуацијама служе за утврђивање и проширивање знања о својствима рачунских операција и развој способности математичког моделовања. Проблеми се задају у текстуалној форми, сликом, табелом или графиком (стубичастим дијаграмом и сликовним дијаграмом). Ученици се подстичу да користе различите методе решавања проблема, укључујући и визуелно представљање проблемске ситуације (нпр. метод дужи, метод правоугаоника). Даље се развија појмовно разумевање разломка облика анализом визуелних представа помоћу правоугаоних модела, кружног дијаграма и др. Упоредивање разломака заснива се на визуелним представама при чему се прво обнавља упоређивање разломака са једнаким имениоцима, а затим се раде случајеви упоређивања разломака са једнаким бројиоцима. Уочавајусе еквивалентни разломци. Сабирају се и одузимају разломци са једнаким имениоцима, представљени визуелно, при чему се раде само случајеви код који је резултат мањи или једнак два цела. Упознаје се децимални запис бројева са највише две децимале у контексту мерења дужине. Поступци сабирања и одузимања бројева у децималном запису обухватају само једноставне случајеве бројева са истим бројем децимала код којих је збир цифара на истој позицији у бројевима који се сабирају или одузимају мањи од 10.	бројевни израз, једначину или неједначину; – процени вредност израза са једном рачунском операцијом; – одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; – прочита и запише разломке облика $(m, n \leq 10)$; – упореди разломке облика са једнаким бројиоцима или имениоцима; – сабере и одузме разломке са једнаким имениоцима; – запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; – сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; – чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима; – формира низ на основу упутства; – реши задатак применом различитих начина представљања проблема;	
--	---	---	--

ГЕОМЕТРИЈА	Централно место ове теме заузимају квадар и коцка. Разноврсним примерима и задацима треба стимулисати оријентацију у простору, просторну визуелизацију, мисаоно сагледавање простора и томе слично. Цртање у квадратној или тачкастој мрежи погодно је да се ученицима предоче разни начини представљања квадрата и коцке у зависности од правца посматрања. Развоју визуелне перцепције могу допринети задаци који се односе на тела састављена од коцки истих димензија и у којима се захтева бројање коцки и цртање фигура које се виде посматрањем тела са предње и задње стране, одозго и одоздо, слева и десна. Могућа је употреба софтверских апликација за виртуелно састављање коцке.	– именује елементе и опише особине квадрата и коцке; – црта мреже и прави моделе квадрата и коцке; – препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна;	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Комуникација; Дигитална компетенција.
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	У оквиру ове теме уводе се стандардне мерне јединице за површину. У задацима треба потенцирати правилан математички запис, прецизност и уредност приликом цртања и израчунавања. Реалним примерима треба развијати способност процене површина (просторија, станова, игралишта, парцела итд.) и њиховог међусобног односа. На овакве задатке се надовезује формирање појма површине квадрата и коцке и долажење до одговарајућих формула. Уводи се појам запремине коцке и квадрата и стандардне мерне јединице за запремину (mm ³ , cm ³ , dm ³ , m ³). Формулу за израчунавање запремине квадрата треба повезати са идејом попуњавања квадрата истоветним коцкама. Стандардне мерне јединице за запремину треба повезати са јединицама за мерење запремине течности које су уведене у трећем разреду.	– прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине; – израчуна површину квадрата и правоугаоника; – израчуна површину и запремину квадрата и коцке; – реши проблемске задатке у контексту мерења.	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу свакодневних посматрања, кроз усмене одговоре ученика и његову активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, кроз самосталан рад, рад у групи, контролне вежбе, тестове, на основу резултата рада, примене знања и вештина, на основу продуката рада, на основу учениковог односа према учењу, нивоа самосталности, иницијативе, мотивације и др. Прикупљање информација из различитих извора помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода.		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ПРИРОДА И ДРУШТВО, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	СВЕТ ОКО НАС		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ПРВОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
НЕПОСРЕДНО ОКРУЖЕЊЕ	Садржаје ове теме остварују се кроз посматрање, вербално или ликовно описивање, процењивање, истраживање, разне игровне активности, практиковање и сл, при чему треба водити рачуна да се ти садржаји повежу са предзнањима и искуством ученика. Кроз различите активности и уз подршку наставника, ученици треба да препознају и покажу своје емоције, да адекватно искажу своје основне животне потребе, као и да уважавају различитост својих вршњака и других људи.	– препозна и искаже радост, страх, тугу и бес уважавајући себе и друге; – правовремено и примерено ситуацији искаже своје основне животне потребе за храном, водом и одласком у тоалет; – се понаша тако да уважава различитости својих вршњака и других људи;	Сарадња; Комуникација;
Ја и други			
Породични дом, школа	У оквиру ове теме ученици вербално или ликовно описују групе људи, сакупљају фотографије, предмете, причају анегдоте из породичног и школског живота, стварају различите продукте у вези са породичним и школским празницима (честитке, позивнице, украсе), праве албуме; Самостално креирају правилик понашања у одељењу и на тај начин постају свесни права и обавеза ученика. Процењују понашање појединца у групи. Кроз игровне активности и игру улога развијају свест о човеку као друштвеном бићу.	– придржава се договорених правила понашања у школи и прихвата последице ако их прекрши; – сарађује са вршњацима у заједничким активностима;	Одговорно учешће у демократском друштву; Сарадња; Комуникација; Естетичка компетенција;
Здравље и безбедност	У реализацији садржаја ове наставне теме поред осталих активности, битну улогу има практиковање, ради стицања функционалних знања и вештина које се односе на очување здравља и безбедност (одржавање личне хигијене и одевање, понашање у опасним ситуацијама, правила понашања у саобраћају). За стицање ових знања користе се и разне игровне активности које осмисли наставник или ученици (Игре улога: Код зубара, У аутобусу...), као и примери из личног живота (да својим речима опишу пример неке опасне ситуације из окружења и сл.)	– одржава личну хигијену и адекватно се одева у циљу очувања здравља; – чува своју, школску и имовину других; – прати инструкције одраслих у опасним ситуацијама: поплава, земљотрес, пожар; – својим речима опише пример неке опасне ситуације из свог	Компетенција за учење; Одговоран однос према здрављу;

		непосредног окружења; – примењује правила безбедног понашања на путу од куће до школе приликом кретања улицом са и без тротоара и преласка улице;	
Оријентација у простору и времену	Кроз практично истраживање у учионици и изван ње и разне игровне активности остваривати садржаје о просторним одредницама (напред – назад, лево – десно, горе – доле). Опажање односа у простору и времену и њихова практична употреба у школском простору и ван школе. Истраживачки задаци (пут од куће до школе, опасности на путу, безбедно кретање); Стварање нелинеарних текстова (распоред часова, распоред слободних активности) у циљу учења дана у недељи; Самостално описивање догађаја који су се десили јуче, прекјуче, данас или ће се десити сутра, прекосутра; Посматрање и праћење појава смене обданице и ноћи, примена ИКТ (фотографије изласка или заласка сунца, фото албум); Играње: „Пронађи благо уз помоћ мапе“; „Погоди који је дан у седмици“...	– снађе се у простору помоћу просторних одредница: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката; – одреди време својих активности помоћу временских одредница: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра;	Компетенција за учење; Решавање проблема; Сарадња; Комуникација; Дигитална компетенција;
Човек ствара	Препознавање, именовање, упоређивање материјала који се користе у свакодневном животу, и основних чулно доступних својстава (тврдо–меко, провидно–непровидно, храпаво–глатко) остварује се кроз посматрање, бележење, груписање, истраживање, процењивање, једноставније огледе, вербално и ликовно описивање; Игровне активности: „Препознај по додиру“, „Погоди који сам предмет замислио“; Практиковање: Коришћење предмета направљених од разних материјала, употребна вредност одређених предмета, одлагање употребљених производа и амбалаже на одговарајућа места – рециклажа;	– посматрањем и опипавањем предмета одреди својства материјала: тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво-глатко; – учествује у извођењу једноставних огледа којима испитује природне феномене;	Компетенција за учење; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема;

Разноврсност природе	Основна својства ваздуха, воде и земљишта уочавају кроз једноставне огледе, ученици посматрају, описују, бележе, процењују, истражују; Изглед земљишта, карактеристичне биљке и животиње, као и облике појављивања воде у непосредном окружењу (река, бара, поток, језеро, киша, снег) уче кроз амбијентално учење и на основу посматрања и описивања слика и видео записа и непосредног окружења; Изглед и делове тела биљака, животиња и људи уче на основу посматрања, вербалног и ликовног описивања, истраживања, сакупљања (слике, хербаријум и сл.); практиковањем (гајење биљака у учионици, кућни љубимци); Подстицање ученика да створе одговоран однос према животној средини кроз практичне активности и мини-пројекте (шtedња воде, одлагање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама). Играње: „Препознај ме по гласу“, „Пантомима...“	– идентификује биљке и животиње из непосредног окружења на основу њиховог спољашњег изгледа; – уочава разноврсност биљака и животиња на основу спољашњег изгледа; – препознаје главу, труп, руке и ноге као делове тела и њихову улогу у његовом свакодневном животу; – препознаје улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у његовом свакодневном функционисању и сазнавању окружења; – се понаша тако да не угрожава биљке и животиње у непосредном окружењу; – повезује резултате учења и рада са уложеним трудом. – разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења; – препознаје облике појављивања воде у непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера; – препознаје изглед земљишта у непосредном окружењу: равница, брдо, планина; – штеди воду и одлаже отпад на предвиђена места;	Компетенција за учење; Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини; Естетичка компетенција; Дигитална компетенција;
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ	Наставник у току школске године редовно прикупља податке о напредовању ученика. Кроз праћење остваривања прописаних исхода, процењиваће се степен развоја компетенција ученика. Наставник процењује напредак кроз усмене и писмене провере постигнућа и на основу практичног рада. Процењују се његови продукти рада, примена знања,		

СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	самосталност, показане вештине, однос према учењу, учешће у различитим облицима групног рада и рада на пројектима. Наставник ће редовно пратити и на ком нивоу ученик: уважава различитости својих вршњака и других људи; се придржава договорених правила понашања у школи и чува своју и туђу имовину; сарађује са вршњацима у заједничким активностима; одржава личну хигијену и адекватно се одева у циљу очувања здравља; примењује правила безбедног понашања у саобраћају; се сналази у временским и просторним одредницама; разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења; препознаје облике појављивања воде и изглед земљишта у непосредном окружењу; уочава разноврсност биљака и животиња на основу спољашњег изгледа; препознаје делове тела и улогу чула у његовом свакодневном животу; води бригу о свом непосредном окружењу;
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ, ВЕРСКА НАСТАВА, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, ДИГИТАЛНИ СВЕТ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА		СВЕТ ОКО НАС		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ		НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ДРУГОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ	Други и ја	Кључни појмови садржаја: природа, оријентација у простору и времену, кретање, култура живљења. Ради формирања елементарних појмова и постављања мреже за систем појмова, при избору и распореду програмске грађе примењен је спирално-узлазни модел, а у складу са узрасним карактеристикама ученика. То значи да се иста тематика из првог разреда проширује, продубљује и посматра са различитих аспеката. За што успешније остваривање програма Света око нас, неопходно је применити интегрисан приступ, у којем постоји хоризонтална повезаност унутар предмета, а кадгод је могуће приступити корелацији и интегрисаном приступу садржајима на међупредметном нивоу кроз наставне и ваннаставне облике рада и активности у школи и изван ње. Треба планирати што више кооперативних активности које омогућавају сарадњу	– идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима; – оствари права и изврши обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада; – се понаша тако да уважава различитости других људи; – прихвати последице када прекрши правила понашања групе; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – разликује потребе од жеља на једноставним примерима из сопственог живота; – препозна грб, заставу и химну Републике Србије и примерено се понаша према	Компетенција за учење Комуникација Рад са подацима и информацијама Одговоран однос према здрављу Сарадња Одговоран однос према околини Решавање проблема Дигитална компетенција Естетичка компетенција
	Култура живљења			

	Човек ствара	(групни рад, тимски рад, рад у пару); Ученику треба дати активну улогу у наставном процесу, уважавати свакодневно искуство и знања које је изградио ван школе, али га и подстицати да примени научено у свакодневном животу.		Одговорно учешће у демократском друштву Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
	Кретање и оријентација у простору и времену	Већина предметних исхода постиже се кроз активности које омогућују интеракцију са физичком и социјалном средином, јер доприносе спознавању света око нас, тако што се откривају односи и упознају својства и карактеристике предмета, бића, појава и процеса и стичу се социјалне вештине. Ученика треба ставити у активну позицију приликом стицања знања, користећи различите активности и начине учења, као што су: – посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика);	симболима; – одреди тип насеља на основу његових карактеристика; – повеже личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља; – одржава личну хигијену – руку, зуба и чулних органа; – примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином; – безбедно поступа пре и током временских непогода; – истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала;	
	Разноврсност природе	– описивање – вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; – процењивање – самостално одмеравање; – груписање – уочавање сличности и различитости ради класификовања; – праћење – континуирано посматрање ради запажања промена; – бележење – записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; – практиковање – у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; – експериментисање – намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; – истраживање – испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа; – сакупљање – прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; – стварање – креативна продукција; – играње – дидактичке, едукативне и спонтане игре;	– примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином; – безбедно поступа пре и током временских непогода; – истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала; – одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета; – пронађе нову намену коришћеним предметима; – наводи примере различитих облика кретања у окружењу; – одабере начин кретања тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће; – измери растојање које тело пређе током свог кретања; – пронађе тражени објекат у насељу помоћу адресе/карактеристичних објеката; – именује занимања људи у свом насељу са околином; – одреди време помоћу часовника и календара користећи временске одреднице: сат, дан, седмицу, месец, годину; – забележи и прочита податке из личног живота помоћу ленте времена;	

		– активности у оквиру мини-пројекта – осмишљавање и реализација. У контексту концепта <i>одрживог развоја</i>, потребно је подстицати ученике да у свакодневним активностима (у школи и ван ње) примењују неке од основних принципа рационалне потрошње – рационално троше производе, односно материјале које користе у свакодневном животу; да разврставају отпад на предвиђена места; брину се о биљкама и животињама, учествују у активностима еколошке секције.	– разликује облике рељефа у свом насељу и околини; – разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини; – идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења; – повеже делове тела живих бића са њиховом улогом/улогама; – разврста биљке из окружења на основу изгледа листа и стабла; – разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране; – наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека; – штедљиво троши производе које користи у свакодневним ситуацијама; – разврста отпад на предвиђена места; – негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу; – препозна примере повезаности живих бића са условима за живот; – повеже промене у природи и активности људи са годишњим добрима; – изведе једноставне огледе пратећи упутства; – повеже резултате рада са уложеним трудом.	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Кроз праћење остваривања прописаних исхода, процењиваће се степен развоја компетенција ученика. Наставник процењује напредак кроз усмене и писмене провере постигнућа и на основу практичног рада. Процењују се његови продукти рада, примена знања, самосталност, показане вештине, однос према учењу, учешће у различитим облицима групног рада и рада на пројектима.			
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ, ВЕРСКА НАСТАВА, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, ДИГИТАЛНИ СВЕТ			

НАЗИВ ПРЕДМЕТА		ПРИРОДА И ДРУШТВО		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ		НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ТРЕЋЕМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
МОЈ КРАЈ	Природа, човек, друштво	Тема Природа, човек, друштво бави се узајамним дејством природних и друштвених фактора у окружењу. У том смислу креће се од облика рељефа и површинских вода у крају. Специфичност краја чине и групе људи који у њему живе (становници и народи краја). Разматрања започета у другом разреду кроз типологију насеља (село, град), сада се настављају разматрањем повезаности села и града, њихове зависности и међуусловљености кроз различите послове којима се баве становници у насељима краја. Ово представља и основу за прво груписање сличних послова (којима се задовољавају животне потребе људи у крају) у делатности (пољопривреда, образовање, здравство и сл.). У контексту поменутих делатности уводи се и појам сабраћаја и његове улоге у превозу путника и терета, односно преносу информација. Садржаји о својствима воде проширују се на различита агрегатна стања ове течности, као и на упознавање ученика са процесом који обједињује сва три стања воде – кружењем воде у природи. Разматрају се и промене које настају при загревању и хлађењу још једног елемента неживе природе – ваздуха. У том смислу, путем једноставних практичних активности ученици уочавају да се ваздух на топлоти шири, а на хладноћи сабија (промена запремине), што у природи доводи до кретања ваздуха, односно ветра. Уводи се појам ланац исхране као основни однос међу живим бићима у животним заједницама. Садржаји о човеку, односно о људском телу сада се односе на уобичајене заразне болести деце које се лако шире у	– идентификује облике рељефа и површинских вода у свом крају; – одреди положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају; – илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају; – примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима; – повеже различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живи; – повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи; – примени правила безбедног понашања у саобраћају; – разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу; повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха; – прочита вредности температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра; – прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланца исхране;	Компетенције за учење Естетичка компетенција Комуникација Решавање проблема Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Сарадња Одговоран однос околини Одговоран однос према здрављу Дигитална компетенција Естетичка компетенција Одговорно учешће у демократском друштву
	Оријентација у простору и времену			
	Прошлост			
	Кретање			
	Материјали			

	колективу, као и болести које преносе животиње. Тема Оријентација у простору и времену односи се на оспособљавање ученика за оријентацију у простору. У трећем разреду уводи се оријентација помоћу главних страна света. Ученици се оспособљавају да одреде стране света помоћу компаса, Сунца и оријентира из природе/окружења у складу са оним што је доступно у окружењу у коме ученик живи и започиње процес картографског описмењавања (план насеља, географска карта Србије). Уводе се нове временске одреднице – деценија и век. Тема Прошлост започиње у трећем разреду увођењем историјских извора као основних извора сазнања о прошлости. Прошлост краја се истражује у односу на специфичности краја у коме ученици живе, на значајне догађаје за становнике тог краја и знамените људе који су рођени или живели у том крају. Податке прикупљене малим историјским истраживањима ученик може да представи на неки од начина које одабере (усмено, помоћу ленте времена, породичног стабла, презентације, постера...). Кроз тему Кретање ученици препознају и наводе примере за различите облике кретања тела према њиховој путањи – праволинијско и криволинијско. Истраживање утицаја јачине деловања на пређено растојање тела природно се реализује кроз практичну активност (експеримент). Утицај јачине деловања разматра се кроз удаљеност коју тела прелазе, при чему је пожељно укључити не само процену растојања, већ и њено прецизно мерење уз коришћење мерних јединица за дужину које су уведене у математици у другом разреду. Уводи се и падање као специфичан начин кретања тела условљен дејством Земљине теже. Светлост се изучава из два аспекта: извори светлости и сенка. Ученици треба да разликују природне и вештачке изворе светлости, као и	– илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној средини; – примени поступке (мере) заштите од заразних болести; – се оријентише у простору помоћу компаса и оријентира из природе/окружења; – опише пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља; – идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије; – користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања догађаја из прошлости; – прикупи и представи податке о прошлости породице и краја; – повеже јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем; – доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом; – разликује природне и вештачке изворе светлости; – повеже промену величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости; – повеже промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора; – разликује повратне и неповратне промене материјала; – уочи сличности и разлике међу	
--	---	--	--

		да путем практичне активности уоче повезаност промене величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости (природног или вештачког). Такође, ученици се упознају са различитим изворима чијим покретањем (треперењем) настаје звук – треперење затегнуте жице, гласних жица; различити звуци у природи (звук инсеката, фијукање ветра и сл.). У теми Материјали уочавају се повратне и неповратне промене материјала. Ученици треба да их уоче у свакодневном животу и/или помоћу огледа. У оквиру ове теме уводи се појам – течност. Приликом практичног истраживања користе се течности које су безбедне за ученика и лако доступне. Уочавају се сличности и разлике између воде и других течности. Посебно се истражује својство течности као растварача. Путем експеримента испитује се зависност брзине растварања од уситњености материјала, температуре течности и мешања. Топлотна проводљивост материјала представља нови аспект изучавања материјала. На примеру свакодневних активности и претходних искустава, ученици класификују и бирају материјале који по тоplotној проводљивости највише одговарају одређеној употреби. У овом смислу, разматра се и ваздух као тоplotни изолатор у природи и свакодневном животу. Садржаји о материјалима завршавају се упознавањем ученика са значајем рециклаже, као и потребом разврставања отпада. Приликом изучавања природних и друштвених феномена нужно је и даље примењивати истраживачки приступ и оспособљавати ученике за различите начине прикупљања података о окружењу, њихову анализу, сврставање у групе и категорије по различитим карактеристикама, вођење белешки и закључивање. Учествовање у једноставним огледима који се реализују на основу упутства – индивидуално, у пару или групи, усложњава се кроз повезивање резултата	течностима – тече, променљивост облика; провидност, боја, густина; – одабере материјале који по тоplotној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу; – објасни како рециклажа помаже очувању природе; – изведе једноставне огледе/експерименте и повеже резултат са објашњењем/закључком; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др); – повеже резултате рада са уложеним трудом.	
--	--	--	--	--

		огледа/експеримента са објашњењем или закључком. Ученици се оспособљавају да јасно презентују резултате својих истраживања на начин који је примерен проблему који се истражује и интересовању ученика (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др).		
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Кроз праћење остваривања прописаних исхода, процењиваће се степен развоја компетенција ученика. Наставник процењује напредак кроз усмене и писмене провере постигнућа и на основу практичног рада. Процењују се његови продукти рада, примена знања, самосталност, показане вештине, однос према учењу, учешће у различитим облицима групног рада и рада на пројектима.			
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, ЛИКОВНА КУЛТУРА, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ, ВЕРСКА НАСТАВА, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, ДИГИТАЛНИ СВЕТ			

НАЗИВ ПРЕДМЕТА		ПРИРОДА И ДРУШТВО		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ		НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ЧЕТВРТОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
МОЈА ОТАЦИНА – РЕПУБЛИКА СРБИЈА	Природне и друштвене одлике Србије	Тема Природне и друштвене одлике Србије обухвата следеће садржаје: – Положај, територија, граница и симболи Србије. – Природне карактеристике Србије – рељеф, воде, шуме; Типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња – значај и заштита; Национални паркови Србије.	– одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије; – одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије; – повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи; – уважава националну и културну	Компетенције за учење Естетичка компетенција Комуникација Решавање проблема Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Сарадња
	Човек – природно и друштвено биће	– Друштвене карактеристике Србије; Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи и интеркултуралност). – Привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности у различитим крајевима); Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист		

		ваздух, плодно земљиште, руде, разноврсност биљног и животињског света). У оквиру теме Човек – природно и друштвено биће, садржаји о човеку се разматрају кроз три димензије: – Човек – природно, друштвено и свесно биће, – Физичке промене у пубертету – Дигитална безбедност и последице прекомерног коришћења информационо-комуникационих технологија; непримерени садржаји. У оквиру теме Материјали планирани су следећи садржаји: – Смеше; Раздвајање састојака смеше. – Наелектрисавање предмета од различитих материјала. – Електрична проводљивост – проводници и изолатори; Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству. – Магнетна својства материјала – Запаљиви материјали; Ваздух – кисеоник као чинилац сагоревања; Опасност и заштита од пожара. У оквиру наставне теме Прошлост Србије дати су следећи садржаји: – Живот у далекој прошлости (долазак Словена на Балканско полуострво, области које су Срби населили; начин живота). – Српска држава за време владарске породице Немањића – успон и слабљење (владари – Стефан Немања, цар Душан, цар Урош; култура, начин живота). – Живот под турском влашћу (начин живота, облици пружања отпора). – Настанак и развој модерне српске државе (Први и Други српски устанак – узрок и ток; вође устанка; култура, начин живота). – Србија у савремено доба (Први светски рат, настанак југословенске државе, Други светски рат, промена облика владавине, распад југословенске државе и осамостаљење Србије; култура, начин живота).	разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије; – представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету; – у дискусији даје предност коришћењу локалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса; – повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем; – планира своје дневне активности и време provedено уз ИКТ уређаје; – затражи помоћ уколико се суочи са непримерним садржајима у дигиталном окружењу; – идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаравањем; – испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола; – наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије; – наведе примере употребе магнета у свакодневном животу; – наведе примере превенције и заштите од пожара; – прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности; – опише начин живота људи кроз време користећи различите изворе информација; – представи ток и резултате	Одговоран однос околини Одговоран однос према здрављу Дигитална компетенција Естетичка компетенција Одговорно учешће у демократском друштву
	Материјали			
	Прошлост Србије			

		Проналажењем информација из различитих историјских извора сагледавају се поједини догађаји и личности из прошлости и одређује се њихов редослед, првенствено помоћу ленте времена. Учитељ примењују наративни приступ у приближавању прошлости ученицима, јер је форма приче блиска ученицима овог узраста. Кад год је могуће приступа се интегрисаном приступу садржајима на међупредметном нивоу кроз наставне и ваннаставне облике рада и активности у школи и изван ње. Због природе садржаја предмета и датих исхода пожељно је активности организовати што чешће изван учионице, односно у природном и друштвеном окружењу (организоване посете, шетње, излети, настава у природи). Приликом изучавања природних и друштвених феномена нужно је и даље примењивати истраживачки приступ и оспособљавати ученике за различите начине прикупљања података о окружењу, њихову анализу, сврставање у групе и категорије по различитим карактеристикама, вођење белешки и закључивање. Учествовање у једноставним огледима/експериментима који се реализују на основу упутства – индивидуално, у пару или групи, кроз повезивање резултата огледа/експеримента са објашњењем или закључком. У четвртном разреду се посебна пажња обраћа на различите начине бележења и каснијег презентовања резултата истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.).	истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); – пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); – повеже резултате рада са уложеним трудом; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих.	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Кроз праћење остваривања прописаних исхода, процењивање се степен развоја компетенција ученика. Наставник процењује напредак кроз усмене и писмене провере постигнућа и на основу практичног рада. Процењују се његови продукти рада, примена знања, самосталност, показане вештине, однос према учењу, учешће у различитим облицима групног рада и рада на пројектима.			
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, ЛИКОВНА КУЛТУРА, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ, ВЕРСКА НАСТАВА, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК			

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ЛИКОВНА КУЛТУРА		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ПРВОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ЛИКОВНА КУЛТУРА И ОКРУЖЕЊЕ - Простор - Уметничка занимања и продукти - Установе културе	Упознавање са појмом отворен и затворен простор кроз разговор са ученицима; Представљање простора цртежом присећајући се што већег броја детаља; Цртање радног простора (соба или учионица) дрвеним бојицама; Цртање спољашњости и унутрашњости куће или школе са додавањем детаља (двориште, ограда, дрво, намештај...); Представљање породице цртежом користећи графитну оловку, воштане и дрвене боје или фотографије породице; Цртање необичног предмета или предмета из окружења (столица, ормар, перница....) додајући му лепше детаље; Осликавање и украшавање кутија и папирних кеса; Разговор о скулптури, фигури, вајању, скулптору, вајару; Вајање фигуре - друг, члан породице; Илустрација бајке, првљење сценографије, сцена у затвореном и сцена у отвореном простору (графитна оловка, водене боје...); Цртање фигуре глумаца и креирање необичног костима, исецање цртежа и њихово привидно кретање по сцени;	– опише, својим речима, визуелне карактеристике по којима препознаје облике и простор; – пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима, изгледу објеката/предмета и облицима из природе и окружења; – одреди, самостално и у сарадњи са другима, положај облика у простору и у равни; – црта на различитим подлогама и форматима папира; – користи материјал и прибор у складу са инструкцијама; – обликује једноставне фигуре од меког материјала; – одабере, самостално, начин спајања најмање два материјала; – преведе једноставне појмове и информације у ликовни рад; – изрази, материјалом и техником по избору, своје замисли, доживљаје, утиске, сећања и опажања; – преобликује, сам или у сарадњи са другима, употребне предмете мењајући им	-естетичка компетенција -сарадња -комуникација -одговорни однос према здрављу -одговорни однос према околини -дигитална компетенција -компетенција за учење -одговорно учешће у демократском друштву -рад са подацима и информацијама -предузимљивост и оријентација ка предузетништву
ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ - Облици - Положај облика у простору и равни - Кретање - Светлост и сенка	Разговор о различитим облицима и њиховим величинама; Игра „Веће мање“; Дизајнирање огрлице од већих и мањих перли; Цртање велике и мање животиње, дугачких и кратких облика (предмета или бића) дрвеним и воштаним бојама; Разговор о ниским и високим зградама; цртање високих и ниских облика на истом папиру (комбиновање ликовних материјала и техника); Цртање необичног бића користећи различита својства облика	– обликује једноставне фигуре од меког материјала; – одабере, самостално, начин спајања најмање два материјала; – преведе једноставне појмове и информације у ликовни рад; – изрази, материјалом и техником по избору, своје замисли, доживљаје, утиске, сећања и опажања; – преобликује, сам или у сарадњи са другима, употребне предмете мењајући им	

	(необично велико, необично кратко, необично уско...); Цртање мотива из природе од светлих до најтамнијих воденим бојама; Прављење једнобојних и разнобојних фигура од пластелина; Лепљење различитих материјала на папир (вуна, текстил, зрнелје пластика...); Комбиновањем више материјала (тврдо, меко) прављење животиња Цртање фломастерима - Излог са играчкама; Моја улица - колаж техника користећи усправне, положене и косе линије (чачкалице, трачице, штапићи...); Прављење лептира или авиончића од папира; Игра „Која играчка прави ову сенку“; Цртање играчке и њене сенке;	намену; – изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука; – повеже одабрану установу културе са њеном наменом; – поштује договоре и правила понашања и облачења приликом посете установама културе.	
ОБЛИКОВАЊЕ -Материјал и прибор -Обликовање фигуре -Обликовање цртежа -Обликовање слике -Преобликовање -Различите информације као мотивација за стваралачки рад	Трагови различитих материјала на различитим папирима (угљем на пак папиру, уљани пастел на храпавом папиру); „Град из маште“ - вајање глине и коришћење помоћних материјала (сунђер, штапићи, каменчићи); Вајање малих формата у глини - простор парка (клацкалице, љуљашке, стазе, клупе...); Линије (дугачке, кратке, изувијане, танке...) „Необична просторија од линија и њени необични станари“; Цртање тушем више скица (дрво, дрвеће, шума, природа, пејзаж...); Цртање темпером (мешање боја, правилно коришћење четкице); Поглед кроз прозор; Преобликовање материјала из природе - правимо играчку и кофер за наше играчке; Слушање музике и повлачење линија које замишљамо – тушем; „Змај из моје маште“ - техника и материјали по избору ученика, а везани за област обликовања;		

СПОРАЗУМЕВАЊЕ -Читање визуелних информација -Знак -Традиција -Невербално изражавање	Илустровање: књиге, приче, песме, бајке - скица оловке и дрвене боје, детаљи - водене боје; Стрип - илустрације, приче или песме помоћу стрипа; Необичан иницијал - прво слово имена и презимена или цело име украшено што оригиналније (оловка, туш, воштане, дрвене и водене боје); Игра „Пантомима“; Прављење украса и детаља за празнике - Нова година, Ускрс, Божић, Дан планете Земље...; Украшавање кутије за поклон комбиновањем и преобликовањем материјала пронађених у околини.		
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу провере постигнућа, кроз играње активности и практичан рад. Напредак ученика се прати и процењује на основу резултата рада, примене знања и вештина, на основу продуката рада, кроз његове активности, однос према учењу, самосталност, иницијативу, мотивацију, учешће у различитим облицима групног рада и рада на пројектима. Наставник прати у којем мери ученик: познаје основне ликовне појмове; самостално ствара оригиналне ликовне радове разноврсним материјалима и ликовним техникама; има позитиван и одговоран однос према учењу; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; активно и конструктивно учествује у раду групе или пара.		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ, ВЕРСКА НАСТАВА, ДИГИТАЛНИ СВЕТ, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ЛИКОВНА КУЛТУРА		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ДРУГОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ОБЛИЦИ	Облици се истражују посматрањем предмета из свих углова и/или са свих страна. Наставник може да организује игру трагања за познатим облицима. Ученици могу да истражују облик и боју бачене сенке. Симетрија се учи искуствено. Ученици могу да савијају једноставне оригами фигуре. Почине се од најједноставнијих:	– користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин; – изрази, одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли; – користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за	Компетенција за комуникацију Естетичка компетенција Компетенција за

	вртешка, писмо, обележивач страница... Важно је да вежбају прецизно савијање папира на пола (по дужини, ширини и дијагонали). Парови очигледних визуелних <i>супротности</i> уче се искуствено. Један од задатака може да буде заједнички цртеж на натрон-папиру постављеном на зид или цртање на школској табли. Ученици се деле у две групе. Један ученик из прве групе црта неки познати облик. Друга група се договара шта би била очигледна супротност том облику, а затим један ученик из друге групе црта договорени облик поред првог. Игра се наставља све док има места на папиру/табли. У ликовним задацима који се односе на облик и целину, ученици спајају различите материјале и предмете комбинованим поступцима који укључују и везивање чвора и/или машине. Могу да уче како да пакују поклоне, како да ушију дугме, спајају суве гранчице концем у скулптуру коју ће касније осликати темперама	стваралачки рад; – изражава, светлим или тамним бојама, свој доживљај уметничког дела; – идентификује истакнути део целине и визуелне супротности у свом окружењу; – преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу; – тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу; – изражава мимиком и/или телом различита расположења, покрете и кретања; – упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; – повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте; – пружи основне информације о одабраном музеју; – разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.	рад са подацима и информацијама Компетенција за учење Компетенција за сарадњу
СПОРАЗУМЕВАЊЕ	<i>Тумачење слике</i> учи се постепено. Користе се стрип и анимирани филм за одређивање редоследа радње, главних јунака, особина и изгледа јунака... Уводи се и разговор о теми, односно (једноставном) садржају ликовног дела, при чему наставник не нуди тумачења, већ дозвољава да ученици слободно исказују мишљење. <i>Невербално изражавање</i> се реализује на интегрисаним часовима или у корелацији са часовима Физичког и здравственог васпитања (драматизација вежбања). Наставник прича причу коју ученик прати одговарајућим покретима, мимиком и кретањем. Ученици треба да обраћају више пажње на знаке у окружењу, почев од важних саобраћајних знакова за пешаке, до ознака на зградама поште, ресторана, апотеке... Могу да добију основне информације о томе како се знаци смишљају и ко их смишља. <i>Слика и реч</i> - Ученици треба да повезују речи и реченице које изговарају и одговарајућу мимику и гест. Такође, треба да усклађују текст и слику. Могу да дизајнирају честитке,		

	украшавају слова (иницијала), које ће нацртати или насликати и на мањем и на већем формату папира.		
ЛИКОВНЕ ИГРЕ	Индивидуално изражавање и истраживање изражајних могућности материјала и техника кроз <i>боје</i> и <i>замишљања</i>. У току године се планира више задатака везаних за изражавање утиска или расположења светлим или тамним бојама, односно за повезивање светлих и тамних боја са неким појмом (радост, одмор, туга, смиреност, брзина, бука, детињство...). Боја се повезује и са звуком. Наставник бира композиције без текста и тражи од ученика да насликају светлим или тамним бојама свој доживљај музичког дела. На исти начин могу светлим или тамним бојама да изразе доживљај књижевног, ликовног или филмског дела. Ликовни задаци се реализују сликањем и отискивањем (импровизованим печатима, згужваном кесом, дном пластичне флаше...). <i>Замишљања</i> се раде на основу разноврсних и непотпуних информација (фотографија, део текста, музичка вињета...), које ученици треба да допуне и изразе у ликовном раду.		
ПРОСТОР	Ученике би требало упознати са једним одређеним музејом, не само са изгледом зграде и локацијом, већ са ентеријером и врстом експоната, са сврхом чувања експоната, са активностима. Пројекти везани за обликовање <i>простора</i> могу да буду обликовање макета (куће, школа, насеља из прошлости, насеља других култура или насеље из маште) техником клуаж. Ученици треба да опажају <i>кретање</i> бића и машина, а затим да израде мобилну скулптуру, која се покреће услед струјања ваздуха. Обликовање елемената <i>сцене</i>, маске и костима за школску представу реализује се у пројектној настави (није нужно да представа буде реализована, важно је припремање). Ученици обликују маске, костиме и реквизите према садржају одабраног текста (бајке, песме, драмског текста...).		

ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	– Однос према раду (ученик је припремљен за час, одговорно користи материјал, прибор и алатке, одржава прибор и радни простор...); – Однос према себи (поставља питања, труди се, учи на грешкама, самосталан је у индивидуалном раду, истрајан је...); – Однос према другима (поштује договорена правила понашања, спреман је да помогне и да сарађује, уважава туђе радове, начин размишљања, доживљавања, опажања...); – Разумевање (разуме задатак, разуме појмове, разуме процес, разуме визуелне информације...); – Повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, идеје, дела...); – Оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове, оригиналан је у односу на своје претходне радове...); – Вербално изражавање (учтиво комуницира, кратко и јасно образлаже свој рад, замисао, утисак, опажање, емоције...); – Употреба техника (примењује одговарајући процес, контролише однос воде и боје, бира подлогу у односу на технику)...
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ, ВЕРСКА НАСТАВА, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, ДИГИТАЛНИ СВЕТ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ЛИКОВНА КУЛТУРА		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ТРЕЋЕМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
МАТЕРИЈАЛИ	Материјали, прибор, технике и савремена технологија су средства која се користе у процесу визуелног описмењавања. Наставник кратко објашњава и показује како се припремају, користе, чисте, одлажу или преносе и пружа друге неопходне информације. Одабрани садржаји ове целине интегришу се са садржајима других целина. Својства материјала: Ученици добију само кључне информације о својствима материјала које користе. Подела боја на основне (примарне) и изведене (секундарне) односи се на пигментне боје за сликање. Ученици треба да знају да мешањем две основне боје добију изведену боју. Примарне и секундарне боје се повезују са природним и вештачким облицима, емоцијама, утисцима, простором... Истражује се стварна (физичка) текстура материјала, која има изражене	– поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора; – повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом; – преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију; – изрази своје доживљаје, емоције, имажинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама; – користи одабране податке и	Компетенција за комуникацију Естетичка компетенција Компетенција за рад са подацима и информацијама Компетенција за учење Компетенција за

	тактилне квалитете, а наставник планира више разноврсних задатака. На пример, ученици могу да компонују лепећи на картон лишће, комадиће чипке, текстил, канап.... Када вајају у меком материјалу треба да креирају текстуре плански (глачањем, урезивањем, утискивањем...). Технике: Ученици могу да испробају сликање акварел бојом на сувом папиру и сликање на влажном папиру. Уче гваш технике (влажни нанос, полусуви нанос, испирање, гребање...), користе темпере. У штампање графика се уводе прављењем импровизованих матрица. Скулптуре могу да обликују од папира, картона, лако савитљиве жице, тканине, комбиновањем разноврсних материјала, од меких материјала: глинамола, школске глине или масе коју су сами направили. Ученици упознају неколико уметничких заната које наставник бира. Уметничка рециклажа је важна тема, па се за прављење уметничких рукотворина у школи може користи материјал за рециклажу.	информације као подстицај за стваралачки рад; – протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота; – укаже на сличности и разлике које опажа у уметничким делима и традицији различитих народа; – изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем; – распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; – разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости; – учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу; – разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.	сарадњу Одговоран однос према околини Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Дигитална компетенција
СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Циљ учења предложених садржаја у овој целини је оспособљавање ученика за правилну, учтиву, добронамерну, ефектну и ефикасну комуникацију. Говор тела: Вежбе невербалног изражавања мимиком и телом. Тумачење визуелних информација: је активност која се не планира као посебан час, већ као део задатака. Уметничка дела се користе као мотивација за стваралачки рад, али је неопходно бавити се и захтевима који се односе односе на доживљај и тумачење садржаја. Слика, текст, звук: Користе се мултимедијални садржаји који су ближи искуству ученика. Ученици треба да разговарају о порукама, оригиналности и доживљају приказаних примера. Плакат ученици могу да раде више пута у току године, Основна карактеристика плаката је да садржи саопштење за јавност или само интерна обавештења, образовне садржаје (на пример, азбуку/абecedу) или васпитне (на пример, правила		

	понашања). Лепо писање се примењује на часу када се раде плакати, честитке, позивнице... Сви ученици могу да дизајнирају слова свог имена, било којом техником.		
КОМПОЗИЦИЈА	У овој целини су груписани садржаји везани за организацију композиције и примењују се у свим задацима и повезују се са осталим садржајима ликовне културе. Ученицима објаснити да је ликовна композиција целина коју је створио уметник и да се делови композиције називају ликовни елементи. Орнамент: У току године наставник планира најмање два задатка. Један задатак је везан за наслеђе – ученици на мањем формату папира прецизно цртају орнамент за вез, чипку, филигран, ћилим, чарапе, прекривач... Други задатак је дизајн орнамента за било који предмет који користе (патике, мајица, обележивач за књиге, шнала за косу, шоља...),		
ПРОСТОР	Садржаји у овој целини су везани за истраживање и обликовање простора. Облици у простору: Са ученицима разговарати о отвореном и затвореном простору у којем су изложена уметничка дела. Подстицати ученике да на креативан и ефектан начин изложе своје радове. Наставник бира примере, задатке и активности везане за оптичке илузије, ученици могу да раде једноставне оптичке илузије. Кретање: Приказивање покрета и кретања је садржај који се реализује током целе године у оквиру различитих задатака и активности. Посматрање покрета и кретања се вежба на очигледним и једноставним примерима уметничких дела и кроз опажање покрета и начин кретања у простору у коме се налазе.		
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА	☐ однос према раду (ученик је припремљен за час, одговорно користи материјал, прибор и алатке, одржава прибор и радни простор...); ☐ однос према себи (поставља питања, труди се, учи на грешкама, самосталан је у индивидуалном раду, истрајан је...); ☐ однос према другима (поштује договорена правила понашања, спреман је да помогне и да сарађује, уважава туђе радове, начин размишљања, доживљавања, опажања...); ☐ разумевање (разуме задатак, разуме појмове, разуме процес, разуме визуелне информације...);		

КОД УЧЕНИКА	☐ повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, идеје, дела...); ☐ оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове, оригиналан је у односу на своје претходне радове...); ☐ вербално изражавање (учтиво комуницира, кратко и јасно образлаже свој рад, замисао, утисак, опажање, емоције...); ☐ употреба техника (примењује одговарајући процес, контролише однос воде и боје, бира подлогу у односу на технику, бира материјал и технику у односу на идеју).
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, ПРИРОДА И ДРУШТВО, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ, ВЕРСКА НАСТАВА, ДИГИТАЛНИ СВЕТ, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ЛИКОВНА КУЛТУРА		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ЧЕТВРТОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
КОМПОЗИЦИЈА	У овој наставној теми садржани су следећи садржаји: - Елементи композиције – облик, боја, линија, текстура, светлина (валер). - Положај елемената у композицији – хоризонтални, вертикални, дијагонални. - Материјали и технике – графитна оловка, туш и четка, туш и перо, акварел, гваш, темпере, фротаж, колаж, деколаж, асамблаж, меки материјали. Организација композиције се и даље учи постепено. Ученици могу прво да креирају једноставну композицију распоређујући на папиру (или у апликативном програму за цртање) правилне (или правилне и неправилне) облике према замишљеној линији – хоризонталној, вертикалној или дијагоналној (елементи се могу распоређивати и другачије, али није пожељно ширити садржаје). Затим се постепено задају сложенији задаци који омогућавају да ученик размишља и да сам планира распоред елемената којим би ефикасно изразио своју замисао. До краја разреда ученици треба да испробају традиционалне технике које нису користили у претходним разредима.	– поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора; – изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама; – користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду; – примени, у стваралачком раду, основна знања о композицији; – користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад; – тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела; – разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја; – учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; – разматра, у групи, шта и како је	Компетенција за комуникацију Естетичка компетенција Компетенција за рад са подацима и информацијама Компетенција за учење Компетенција за сарадњу Одговоран однос према околини

СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Ова наставна тема подразумева следеће садржаје: Хералдика – застава, грб, печат. Пиктограми. Споразумевање сликом. Предлози који се односе на хералдику и пиктограме остварују се на интегрисаним часовима предмета Ликовна култура и Природа и друштво. Потребно је да науче да читају знаке упозорења (општа опасност, високи напон, отров, опасност од пожара, клизав терен, ломљиво...), забране (забрањено фотографисање, забрањен прилаз, забрањено коришћење мобилних телефона, забрањено увођење кућних љубимаца...) и обавештења (школа, излаз, место у превозу резервисано за инвалиде или труднице, стаза за бицикле, дечје игралиште...).	учио/учила и где та знања може применити.	Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Дигитална компетенција
НАСЛЕЂЕ	У овој теми дати су следећи садржаји: - Споменици природе и споменици културе у Србији. - Археолошко локалитети, замкови и утврђења, манастири, музеји. - Познати уметници и најзначајнија дела. Ови садржаји се такође реализују кроз међупредметну повезаност са предметом Природа и друштво. Ови часови могу да се допуне прављењем плаката или дигиталне збирке фотографија најлепших предела у земљи и најзначајнијих споменика. Уколико се прави дигитална збирка, ученици могу да претражују интернет на часу, према смерницама које даје наставник или код куће, у присуству одраслих. Потребно је и да ученици сазнају нешто више о одабраним уметницима (када су живели, како су изгледали, по чему су познати, где се чувају њихова најпознатија дела...). Посета Народном музеју или виртуелна посета неком од светских музеја ће обогатити овакве садржаје.		
СЦЕНА	Ова тема обухвата следеће наставне садржаје: - Сценографија за позориште, филм и телевизију. - Елементи сценографије. Ученици треба да добију елементарне информације о сцени, сценографији, фазама рада. Сценограф прво сарађује са		

	режисером и упознаје се са делом које се изводи. Затим израђује нацрте за сцену и сарађује са дизајнером светла, костимографом, мултимедијалним уметницима, тимовима који израђују кулисе, реквизите, маске, перике, шминку и др. Практични рад се планира као пројекат или радионица. Посета позоришту користиће у ту сврху.		
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	– однос према раду (припремљен је за час; одговорно корити материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...); – однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...); – однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...); – разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације...); – повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...); – оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове...); – организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...); – вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...); – употреба техника и средстава (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала; користи дигиталну технологију као помоћно средство у раду; обликује рад у одабраном апликативном програму)...		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, ПРИРОДА И ДРУШТВО, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ, ВЕРСКА НАСТАВА, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	МУЗИЧКА КУЛТУРА		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ПРВОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ а. Певање б. Свирање	Певање песама различитог садржаја и расположења по слуху, примерених гласовним могућностима ученика Певање бројалица и музичких игара Певање једноставних модела и ненаменских песама као звучне припреме за поставку музичке писмености Свирање пратње за бројалице, песме, игре-на дечијим ритмичким инструментима (бубањ, звечка, штапићи, триангл...) Упознавање са дечијим инструментима (металофон, ксилофон, даире, чинеле...) Разликовање појединих инструмената по боји звука и наизменично свирање на њима-комбиновање по дечијем избору Праћење општег ангажовања и активности ученика	– изговара у ритму уз покрет бројалице; – пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; – пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре; – примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; – свира по слуху звучне ономотопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; – повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама, ритам са графичким приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; – учествује у школским приредбама и манифестацијама;	-Компетенција за учење -Комуникација -Одговоран однос према здрављу -Сарадња -Одговоран однос према околини -Дигитална компетенција -Естетичка компетенција
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање вокално -инструменталних композиција за децу и кратких инструменталних композиција различитог садржаја, облика и расположења Слушање народних песама и игара Слушање различитих звукова из околине у циљу стицања искустава у разликовању звучних боја Пажљиво слушање музике и понављање мелодије-развијање меморије ученика	– објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна; – разликује одабране звукове и тонове, певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју различитих певачких гласова и инструмената и	

	Упознавање са делима уметничког и народног стваралаштва кроз активно слушање музике	музичке изражајне елементе; – препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу; – повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела; – поштује договорена правила понашања при слушању музике; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука;	
СТВАРАЊЕ МУЗИКЕ	Креирање ритмичке и звучне пратње -користећи различите изворе звука Импровизација мелодије на задати текст Смишљање музичких питања и одговора-ритмичка и мелодијска допуњалка Креирање покрета уз музику коју певају и слушају Препознавање композиција помоћу понуђених илустрација-ученици се опредељују за једну слику за коју мисле да је инспирисала композитора Стварање музике опонашањем звукова из природе Осмишљавање покрета уз слушање створене музике Активно учествовање у стварању музике	– направи дечје ритмичке инструменте; – ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на краћи задати текст; – изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај.	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу провере постигнућа, кроз играње активности и практичан рад. Напредак ученика се прати и процењује на основу резултата рада, примене знања и вештина, на основу продуката рада, кроз његове активности, однос према учењу, самосталност, иницијативу, мотивацију, учешће у различитим облицима групног рада и рада на пројектима. Наставник прати у којој мери ученик: има позитиван и одговоран однос према учењу; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; активно и конструктивно учествује у раду групе или пара.		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, ПРИРОДА И ДРУШТВО, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ, ВЕРСКА НАСТАВА, ДИГИТАЛНИ СВЕТ, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	МУЗИЧКА КУЛТУРА		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ДРУГОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
Извођење музике	Извођење музике се остварује кроз певање и свирање. Певање је по слуху, опонашањем демонстрације учитеља, или уз помоћ различитих звучних и визуелних помагала. Певање песама је кроз изражавање различитих садржаја, осећања, тонске боје, ритма, динамике традиционалне и уметничке музике примерене гласовним могућностима и узрасту ученика. Пожељно је што чешће повезивати покрет и певање извођењем различитих врста музичких игара. Свирање је на различитим изворима звука: Ова активност се реализује на дејим и алтернативним инструментима (тело, предмети из окружења, инструменти које деца направе по узору на Орфове), пре свега као музичка пратња, бројалица, песме и игре.	– објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело; – разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – издвоји основне музичке изражајне елементе; – препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; – повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; – изводи уз покрет музичке и традиционалне игре;	-Компетенција за учење -Комуникација -Одговоран однос према здрављу -Сарадња -Одговоран однос према околини -Дигитална компетенција -Естетичка компетенција
Слушање музике	Слушање музике се остварује кроз слушање кратких вокално – инструменталних композиција за децу, кратких инструменталних композиција различитог карактера и слушање народних песама и игара.	– примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; – свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма;	
Старање музике	Стварање музике остварује се кроз: – импровизацију игре/покрета на одређену музику – израду дејим ритмичких инструмената од различитих материјала – музичке импровизације – музичка питања и одговоре – компоновање мелодије на задати текст – илустрацију доживљаја музике – одабир познатог музичког садржаја у односу на литерарни.	– повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама; – повезује ритам са графичким приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – направи дејим ритмичке инструменте;	

	Сви видови музичког стваралаштва реализују се искључиво по слуху, без записивања мелодија.	– осмисли покрете уз музику; – осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука; – осмисли одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – према литерарном садржају изабере од понуђених, одговарајући музички садржај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу провере постигнућа, кроз игровне активности и практичан рад. Напредак ученика се прати и процењује на основу резултата рада, примене знања и вештина, на основу продуката рада, кроз његове активности, однос према учењу, самосталност, иницијативу, мотивацију, учешће у различитим облицима групног рада и рада. Наставник прати у којој мери ученик: има позитиван и одговоран однос према учењу; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; активно и конструктивно учествује у раду групе или пара.		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА,	СРПСКИ ЈЕЗИК, СВЕТ ОКО НАС, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ВЕРСКА НАСТАВА, ДИГИТАЛНИ СВЕТ, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	МУЗИЧКА КУЛТУРА		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ТРЕЋЕМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Извођење музике се остварује кроз: 1. Певање Певање модела и наменских песама <i>по слуху</i> . и повезивање њихових почетних тонова. Тонска висина се пева, записује и свира. Пожељно је свирање песама модела. Учитељ обрађује песме по слуху у тонском опсегу од Н до С2. Приликом	– опише своја осећања у вези са слушањем музике; – примењује правилан начин држања тела и дисања при певању; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху и са нотног текста песме	Компетенција за учење Сарадња Комуникација

	обrade песме из нотног текста обрађују се песме у тонском опсегу од C1 до G1 . Обрада песме из нотног текста: анализира се нотни текст и уочавају ознаке за такт, темпо, нотне вредности, динамику и друго; ритам се најпре изводи на неутрални слог та, уз обавезно тактирање (по деловима), након чега следи обрада ритма парлато (ритмичко читање). Након ритмичког читања следи обрада тонских висина (солмизацијом). Последњи корак чини певање песме са текстом где посебну пажњу треба обратити на правилну дикцију и инсистирати на изражајном певању. Музичка игра - се обрађује као песма по слуху, након чега следи усвајање покрета. 2. Свирање: Ова активност се реализује на дејим и алтернативним инструментима (тело, предмети из окружења, ручни звончићи...).	различитог садржаја и расположења; – наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повезује карактер дела са избором инструмента и музичким изражајним елементима; – препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; – повезује почетне тонове песама–модела и једноставних наменских песама са тонском висином; – комуницира са другима кроз извођење традиционалних и музичких игара уз покрет; – свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу ; – осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – изабере одговарајући музички садржај(од понуђених) према литерарном садржају; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – учествује у школским приредбама и манифестацијама.	Естетичка компетенција Решавање проблема Одговоран однос према здрављу
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање музике се остварује кроз слушање кратких вокално – инструменталних композиција за децу, композиција домаћих и страних композитора различитог карактера, филмске музике и народних песама и игара.		
СТВАРАЛАШТВО	Стваралаштво може бити заступљено кроз: ☐ импровизацију игре/покрета на одређену музику; ☐ израду дејим ритмичких инструмената од различитих материјала; ☐ стварање једноставне ритмичке и мелодијске пратње; ☐ музичке импровизације; ☐ музичка питања и одговоре; ☐ музичка допуњалка; ☐ компоновање мелодије на задати текст; ☐ илустрацију доживљаја музике; ☐ одабир познатог музичког садржаја у односу на литерарни. Сви видови музичког стваралаштва реализују се искључиво по слуху, без записивања.		

ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу провере постигнућа, кроз игровне активности и практичан рад. Напредак ученика се прати и процењује на основу резултата рада, примене знања и вештина, на основу продуката рада, кроз његове активности, однос према учењу, самосталност, иницијативу, мотивацију, учешће у различитим облицима групног рада и рада. Наставник прати у којој мери ученик: има позитиван и одговоран однос према учењу; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; активно и конструктивно учествује у раду групе или пара.
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, ПРИРОДА И ДРУШТВО, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ВЕРСКА НАСТАВА, ДИГИТАЛНИ СВЕТ, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	МУЗИЧКА КУЛТУРА		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ЧЕТВРТОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Извођење музике се остварује кроз: 1. Певање Песме се обрађују у тонском опсегу од ха до це2. Це-дур лествицу обрадити након поставке преосталих тонских висина. Појмове ступањ, степен и полустепен усвојити обрадом песама/инструктивних примера. <i>Музичка игра</i> - се обрађује као песма по слуху, након чега следи усвајање покрета. 2. Свирање: Ова активност се реализује на дејим и алтернативним инструментима (тело, предмети из окружења, ручни звончићи...). Примери ритмичке и мелодијске пратње могу бити: – извођење једноставнијих ритмичких аранжмана; – извођење дводелне, троделне и четвороделне мере; – свирање једноставних мелодијских аранжмана у дводелном, троделном и четвороделом такту.	– опише своја осећања у вези са слушањем музике; – препознаје народну и уметничку музику; – опише улогу музике у медијима; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; – уочи контраст и понављање у музичком делу; – пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – примени изражајне музичке елементе; – осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – изабере одговарајући музички садржај (од	Компетенција за учење Сарадња Комуникација Естетичка компетенција Решавање проблема Одговоран однос према здрављу

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање музике се остварује кроз слушање кратких вокално – инструменталних композиција за децу, композиција домаћих и страних композитора различитог карактера, филмске музике и народних песама и игара.	понуђених) према литерарном садржају; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације; – учествује у школским приредбама и манифестацијама	
СТВАРАЛАШТВО	Стваралаштво може бити заступљено кроз: – осмишљавање једноставне кореографије; – израду дејих ритмичких инструмената од различитих материјала; – стварање једноставне ритмичке и мелодијске пратње; – музичке импровизације; – музичка питања и одговоре; – музичку допуњалку; – компоновање мелодије на задати текст; – одабир познатог музичког садржаја у односу на литерарни. Сви видови музичког стваралаштва реализују сискључиво по слуху, без записивања.		
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу провере постигнућа, кроз игровне активности и практичан рад. Напредак ученика се прати и процењује на основу резултата рада, примене знања и вештина, на основу продуката рада, кроз његове активности, однос према учењу, самосталност, иницијативу, мотивацију, учешће у различитим облицима групног рада и рада. Наставник прати у којој мери ученик: има позитиван и одговоран однос према учењу; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; активно и конструктивно учествује у раду групе или пара.		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА,	СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, ПРИРОДА И ДРУШТВО, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ВЕРСКА НАСТАВА, ДИГИТАЛНИ СВЕТ, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ПРВОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
I ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Кроз свакодневне активности и ангажовања у оквиру овог предмета посебан акценат ставља се на: развијање и усавршавање физичких способности реализацијом основних или једноставних вежби обликовања, као и реализација сложенијих вежби обликовања – вежбе за развој снаге, покретљивости, издржљивости, брзине и координације; подстицању ученика на самостално вежбање и учвршћивање правилног држања тела.	– примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и у свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – разликује правилно од неправилног држања тела и правилно држи тело; – примењује правилну технику дисања приликом вежбања; – изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; – игра дечји и народни плес; – користи основну терминологију вежбања; – поштује правила понашања на просторима за вежбање; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање;	Компетенције за учење Комуникација Сарадња Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Одговорно учешће у демократском друштву Рад са подацима и информацијама Решавање проблема Дигитална компетенција Естетичка компетенција Предузимљивост
II МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	Моторичке вештине које се стичу олакшавају ученицима рад и функционисање у свакодневном животу.		
Ходање и трчање	Ходање: кратким корацима, дугим корацима, у различитом ритму, ходање са реквизитом, ходање са променом, правца и смера. Техника трчања: трчање преко препрека, трчање са променом правца и смера, брзо трчање 20 m са стартом из различитих почетних положаја, игре са коришћењем научених облика ходања.		
Бацања и хватања	Реализацијом вежби хватања и бацања лоптице руком из места у циљ развија се снага и усклађеност покрета; Бацање лопте увис и после њеног одбијања, хватање обема рукама: уз цео окрет, после плеска рукама, затварања очију, чучња, седа; вођење лопте у месту и ходању; Додавање лопте у паровима у месту, са груди и изнад главе; гађање лоптом у кош или гол једном и са обе руке (у пару или индивидуално). Вођење лопте једном и другом руком; вођење у трчању; бацање лоптице у покретан циљ; Игре са вођењем, додавањем лопте и гађањем у циљ.		
Скакања и прескакања	Поскоци у месту; Поскоци у кретању; Скакања удаљ; Скакања увис; Прескакање дуге вијаче; Вежбе скакања и прескакања упором рукама; Игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања (Школице, Ластис).		
Пузања, вишења, упори и	Пењање као вежба представља активацију мишића приликом коришћења лестви, неких справа (шведски сандук, клупа); пењање		

пењања	уз мотку 1,5 метар од дохватне висине; пењање уз стабло/степеноште или други вид препреке; Упор активни на свим справама на којима се може извести; Пузања на тлу; Провлачења; Вис лежећи опружено; Помицања улево и удесно у вису лежећем и вису слободном.	– поштује правила игре; – навија фер и бодри учеснике у игри; – прихвати сопствену победу и пораз; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – наведе делове свога тела и препозна њихову улогу; – уочи промену у расту код себе и других; – уочи разлику између здравог и болесног стања; – примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања; – одржава личну хигијену; – учествује у одржавању простора у коме живи и борава; – схвати значај коришћења воћа у исхрани; – правилно се понаша за столом.	
Вежбе на тлу	Основни садржаји: Основни ставови и положаји.; Поваљка на леђима; Став на лопатицама (свећа); Колут напред из чучња у чучањ; Поваљка на стомаку. Састав од научених елемената; Игре са усвојеним вежбама. Организовати мале полигоне и одељењско такмичење у циљу развијања тимског духа.		
Вежбе равнотеже	Ходање по линији напред, назад, са стране. Ходање на прстима или целом стопалу и различитим положајем руку (о бок, одручено, узручено, предручено, приручено); ходање по широком делу шведске клупе или ниској греди, чучањ, саскок, усправ,окрет за 180 ⁰ ; лагано трчање по широком делу шведске клупе или ниској греди; на тлу и греди изводити малу вагу, окрет у чучњу за 90 ⁰ ; организовати такмичења са задатом комбинацијом;		
Вежбе са реквизитима	Дизање и ношење предмета на различите начине: испод руке, на рамену, на глави уз придржавање рукама, књиге на глави, преносити предмете са једног места на друго, лоптице у кашикама, вода у пластичним чашама а да се не проспе или испадне. Вежбе обликовања са палицама, тракама, вијачама, обручима, чуњевима, лоптицама; Трчања, поскоци и скокови уз коришћење реквизита; Елементарне игре са реквизитима; штафета; игре са лоптом и ластишем;		
Плес и ритмика	Ритмичко ходање и трчање са променом ритма, темпа и динамике уз плесак и одговарајућу музичку пратњу; галоп напред и дечји поскоци. Сачинити композицију са музичком пратњом од научених елемената; Њихање и кружење вијачом или траком; Суножни скокови кроз вијачу са обртањем напред; Плесови: „Ја посејох лан” и „Дуње ранке“. Народно коло по избору.		

Полигони	Комбиновани полигон са задацима на тлу уз коришћење справа и реквизита (провлачења, ношења, котрљања...) Комбиновани полигон са елементима пењања (на шведски сандук, рипстол, шведска клупа..)		
III ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА Култура вежбања и играња	Ученици стичу знања и вештине о вежбању - радом, трудом и дисциплином (основним појмовима, вежбању, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), о правилима елементарних игара, о физичком васпитању, спорту и здрављу. Основне информације о безбедном вежбању и здрављу стичу се током увежбавања на часу. Ова наставна област обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању и здрављу; препознавање негативних облика понашања у игри и њихово кориговање.		
Здравствено васпитање	Ови садржаји се реализује на часовима током целе године кроз теме: Упознај своје тело; Растемо; Видим, чујем, осећам; Моје здравље. Ко све брине о мом здрављу? Лична хигијена; Хигијена простора у коме живим; Хигијена простора у коме вежбам; Животне намирнице и правилна исхрана; Заједно за столом; Здрав живот промовише се и кроз такмичења - физичке активности прилагођене узрасту и могућностима ученика; кроз рекреативно-спортске активности - са циљем промоције физичког вежбања, спорта и здравља и кроз недељу школског спорта.		
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Стање физичких способности (координација, гipкост, одржавање равнотеже, експлозивна и репетативна снага и брзина, издржљивост) Достигнути ниво савладаности моторичких вештина Одговоран однос према здрављу, личној хигијени и правилној исхрани; Поштовање правила понашања на вежбалиштима и мера безбедности током вежбања; Одговоран односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; Поштовање правила игре, фер навијање и прихватање пораза;	СТАЊЕ ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ (КООРДИНАЦИЈА, ГИПКОСТ, ОДРЖАВАЊЕ РАВНОТЕЖЕ, ЕКСПЛОЗИВНА И РЕПЕТАТИВНА СНАГА И БРЗИНА, ИЗДРЖЉИВОСТ)	
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, СВЕТ ОКО НАС, МУЗИЧКА КУЛТУРА		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА		ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМА		НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ДРУГОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		Развијање физичких способности које се континуирано реализују у припремном делу часа реализацијом основних или једноставних вежби обликовања, као и реализацијом сложенијих вежби обликовања – вежбе за развој снаге, покретљивости, издржљивости, брзине и координације; подстицањем ученика на самостално вежбање и учвршћивање правилног држања тела.	– примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – разликује правилно од неправилног држања тела; – успостави правилно држање тела; – правилно дише током вежбања; – изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; – изведе дејчи и народни плес; – користи основну терминологију вежбања;	Компетенције за учење Комуникација Сарадња Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Одговорно учешће у демократском друштву
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	Ходање и трчање	Ходање на различите начине, у различитом ритму, ходање са реквизитом, ходање са променом правца и смера, ходање комбиновано са различитим покретима, ходање преко ниских препрека, елементарне игра са ходањем. Трчање уз правилно постављање стопала и правилан рад руку, са подизањем колена, трчање преко препрека, трчање са променом ритма, трчање са променом правца и смера, брзо трчање 30 m са стартом из различитих почетних позиција;	– користи основну терминологију вежбања; – поштује правила понашања у и на просторима за вежбање; – поштује мере безбедности током вежбања; – поштује правила игре; – навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; – прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;	Рад са подацима и информацијама Решавање проблема Естетичка компетенција
	Скакања и прескакања	Поскоци у месту; Поскоци у кретању; Скакање преко вијача, палица и других реквизита поређаних на тлу једноножним и суножним одскоком. Скокови удаљ; Скокови увис; Комбиновани скокови; Прескакање дуге вијаче која се окреће: појединачно из места, са уласком и изласком према могућностима ученика. Игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања (<i>Ластичи, Школице</i>)		
	Бацања и хватања	Бацање лоптице; Бацање лопте увис; Вођење лопте у месту и ходању (левом и десном руком). Додавање лопте у паровима, у месту, са груди и изнад главе. Игре са вођењем и додавањем лопте и гађањем у циљ.		

Пузања, вишења, упори и пењања	Основни садржаји Пузања по струњачи на различите начине; Пењање: уз рипстол; Провлачење кроз окна шведског сандука, клупе и реквизита (обруч)...	– уочава улогу делова тела у вежбању; – уочи промене у расту код себе и других; – препозна сопствено болесно стање и не вежба када је болестан; – примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања; – одржава личну хигијену; – учествује у одржавању простора у коме живи и борави; – наведе врсте намирница у исхрани; – препознаје везу вежбања и уноса воде; – повеже ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета у вежбању; – се придржава правила вежбања; – вреднује успех у вежбању;
Вежбе на тлу	Основни садржаји Клек; Поваљка на леђима и стомаку; Став на лопатицама; Колут напред, из чучња у чучањ, низ косу површину (на рипстолу окачене шведске клупе и прекривене струњачама). Колут напред, из чучња у чучањ, и из чучња до става усправно и узручења. Два повезана колута напред. Колут напред и скок пруженим телом. Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину. Колут назад.	
Вежбе равнотеже	Основни садржаји Ходање по линији напред са правилним постављањем стопала (гимнастичким кораком), и уназад са опруженом упорном ногом; Ходање по широком делу шведске клупе: Лагано трчање на предњем делу стопала са правилним држањем тела, рукама о бок или у одручењу (шведска клупа и ниска греда). Мала вага на тлу, клупи и ниској греди. Ходање у назад на греди.	
Вежбе са реквизитима	Вежбе реквизитима (лопта, палица, обруч, вијача, коцке, шведска клупа или шведски сандук) користити приликом савладавања следећих садржаја: вежби обликовања, трчања, поскока и скокова, пењања, наскока и доскока, дизања, ношења, полигона и елементарних игара.	
Плес и Ритмика	Плесови: „Ја посејох лубенице” и „Ми смо деца весела”. Једно коло по избору. Ритмичко ходање и трчање променљивим ритмом; Галоп напред и странце; Дечји поскок. Основни ритмички покрети са реквизитима Њихање и кружење вијачом Сачинити састав од научених елемената уз музичку пратњу.	

		Основни ритмички покрети са реквизитима. Пр ескакање вијаче у кретању напред. Лопта или обруч;		
	Полигони	Полигони се састављају од усвојених вежби у складу са условима за извођење наставе. Комбиновани полигон са задацима уз коришћење справа и ревизита (провлачења, ношења, котрљања, пењања, вишења, прескакања...). Усавршавање моторичких вештина може се реализовати кроз драматизацију вежбања уз корелацију са другим наставним предметима (музичко, ликовно, математика, српски језик и књижевност...).		
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња	Вежбам безбедно Чувам своје и туђе ствари Правила елементарних игара Некад изгубим, а некада победим Навијам пристојно		
	Здравствено васпитање	Моје здравље и вежбање Лична хигијена Хигијена простора за вежбање „Шарени – разноврсни оброк” правилна исхрана Значај воде за организам и вежбање		
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА		Стање физичких способности (координација, гипкост, одржавање равнотеже, експлозивна и репетативна снага и брзина, издржљивост) Достигнути ниво савладаности моторичких вештина Одговоран однос према здрављу, личној хигијени и правилној исхрани; Поштовање правила понашања на вежбалиштима и мера безбедности током вежбања; Одговоран однос према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; Поштовање правила игре, фер навијање и прихватање пораза;		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА		СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, СВЕТ ОКО НАС, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ЛИКОВНА КУЛТУРА		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА		ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМА		НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ТРЕЋЕМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		Развијање физичких способности које се континуирано реализују у припремном делу часа реализацијом основних или једноставних вежби обликовања, као и реализацијом сложенијих вежби обликовања – вежбе за развој снаге, покретљивости, издржљивости, брзине и координације; подстицањем ученика на самостално вежбање и учвршћивање правилног држања тела.	– примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу;	Компетенције за учење Комуникација Сарадња Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	Атлетика	Трчање уз правилно постављање стопала и правилан рад руку, са подизањем колена, трчање преко препрека, трчање са променом ритма, трчање са променом правца и смера, брзо трчање 40 m са стартом из различитих почетних положаја, елементарне игре са трчањем; Спринтерско трчање: вежбе технике трчања, ниски старт и фазе трчања; Истрајно трчање: вежбе технике кроз континуирано трчање; Скок удаљ основни елементи згрчне технике; Бацање лоптице у даљ: усвајање вежбе у целини; Скок увис прекорачном техником.	– одржава равнотежу у различитим кретањима; – коригује сопствено држања тела на основу савета наставника; – правилно држи тело; – правилно подиже, носи и спушта терет; – изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; – изведе дечји и народни плес; – користи терминологију вежбања; – поштује правила понашања на вежбалиштима; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени правила игре; – навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; – прихвати победу и пораз као саставни	Одговорно учешће у демократском друштву Рад са подацима и информацијама Решавање проблема Естетичка компетенција
	Спортска гимнастика	Вежбе на тлу; Прескок — специфичне припремне вежбе; Вежбе у вису и упору; Вежбе равнотеже: шведска клупа и ниска греда.		
	Основе тимских и	Између четири ватре Предвежбе		

ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	спортских игара	- Гађање лоптом у циљ - Хватање лопте обема рукама Игра уз примену два гола.	део игре и такмичења; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама; – правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима; – прати промене у тежини и висини код себе и других; – препозна здравствено стање када не треба да вежба; – примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и другим животним ситуацијама; – уредно одржава простор у коме живи и борави; – користи здраве намирнице у исхрани; – повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета у вежбању; – се придржава правила вежбања; – вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању.	
	Плес и ритмика	Вежбе са вијачом; Вежбе са лоптом; Народно коло „Савила се бела лоза винова”. Народно коло из краја у коме се школа налази.		
	Култура вежбања и играња	У раду са ученицима постепено се уводи терминологија вежбања, Упознају се са утицајем примењених вежби на организам и са значајем вежбања у слободно време. Упознавање са основним правилима Мини-рукомета, Футсала, игре Између четири ватре. Током часова истицати правила понашања која важе у просторима за физичко вежбање како у школи, тако и ван ње; истицати неопходност поштовања правила понашања током игре и вежбања, као и потребу чувања својих и туђих ствари, справа и реквизита које користе. Фер навијање;		
	Здравствено васпитање	Са ученицима на примерен начин разговарати о темама: Моје срце – пулс Дисање и вежбање Значај воћа и поврћа у исхрани Значај воде за организам и вежбање Поступање у случају повреде		
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА		Стање физичких способности (координација, гибкост, одржавање равнотеже, експлозивна и репетативна снага и брзина, издржљивост) Достигнути ниво савладаности моторичких вештина Одговоран однос према здрављу, личној хигијени и правилној исхрани; Поштовање правила понашања на вежбалиштима и мера безбедности током вежбања; Одговоран однос према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; Поштовање правила игре, фер навијање и прихватање пораза;		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА		СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, ПРИРОДА И ДРУШТВО, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ЛИКОВНА КУЛТУРА		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА		ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМА		НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ЧЕТВРТОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		Развијање физичких способности које се континуирано реализују у припремном делу часа реализацијом основних или једноставних вежби обликовања, као и реализацијом сложенијих вежби обликовања – вежбе за развој снаге, покретљивости, издржљивости, брзине и координације; подстицањем ученика на самостално вежбање и учвршћивање правилног држања тела.	– примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – правилно држи тело; – самостално коригује неправилно држање; – правилно подиже, носи и спушта терет; – изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; – изведе децји и народни плес; – користи терминологију вежбања; – поштује правила понашања на вежбалиштима; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – поштује и примени правила игре; – навија и бодри учеснике у игри на	Компетенције за учење Комуникација Сарадња Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Одговорно учешће у демократском друштву Рад са подацима и информацијама Решавање проблема Естетичка компетенција
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТА И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	Трчање уз правилно постављање стопала и правилан рад руку, са подизањем колена, трчање преко препрека, трчање са променом ритма, трчање са променом правца и смера, брзо трчање са стартом из различитих почетних положаја, одељенско такмичење трчање на 60 m, елементарне игре са трчањем. Спринтерско трчање: вежбе технике трчања (ниски скип, високи скип, забацивање потколенице, итд.), ниски старт и фазе трчања. Истрајно трчање: вежбе технике кроз континуирано трчање. Скок удаљ – основни елементи згрчне технике. Бацање лоптице удаљ: усвајање вежбе у целини. Техника бацања „вортекса”. Скок увис прекорачном техником. Обучавање технике врши се у целини, а по потреби рашчлањивањем на фазе. Одељењско такмичење у тробоју – бацање лоптице на резултат (мерење дужине бацања), трчање 60 m, скок увис на резултат (мерење висине прескока).		

	Спорте гимнастика	Вежбе на тлу: – колут напред из упора стојећег опружених ногу, – колут напред преко препреке, – два повезана колута назад, – став на лопатицама – „свећа” – опружање и издржај – мост из лежања на леђима, – вага претклоном и заножењем, – став на шакама, – припремне вежбе за претмет упором странце „звезда”, – комбинације две и више савладаних вежби, – састав од научених елемената.	начин којим никога не вређа; – прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – прати промене у сопственој тежини и висини; – сагледа резултате физичких способности; – препозна здравствено стање када не треба да вежба; – примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања, као и у другим ситуацијама; – уредно одржава простор у коме живи и борави; – увиди значај правилне исхране за вежбање; – повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета и кретања; – користи научена вежбања у рекреацији породице; – правилно реагује у случају повреде у школи; – вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању; – учествује у предлагању садржаја и начина рада.	
	Основе тимских, спортских и елементарних игара	– Мини-рукомет – Футсал – „мали фудбал” – Кошарка – мини-кошарка –Одбојка – Јацент		
	Плес и ритмика	– Вежбе са вијачом – Вежбе са лоптом – Бацање и хватање: – Народно коло „Моравац”. – Народно коло из краја у коме се школа налази		
	Полигони	Полигони се примењују након неколико обрађених тематских целина (наставних тема или области) и састављају се од усвојених вежби у складу са условима за извођење наставе.		

ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња	У раду са ученицима постепено се уводи терминологија вежбања. Упознају се са утицајем примењених вежби на организам и са значајем вежбања у слободно време. Упознати ученике са основним правилима мини-рукомета, кошарке, мини-кошарке, фудсала и одбојке. Током часова истицати правила понашања која важе у просторима за физичко вежбање како у школи, тако и ван ње; истицати неопходност поштовања правила понашања током игре и вежбања, као и потребу чувања својих и туђих ствари, справа и реквизита које користе. Фер игра и навијање;		
	Здравствено васпитање	На начин прилагођен ученику објаснити повезаност интензитета вежбања и вредности пулса. Мерити пулс на вратној артерији. Објаснити значај правилног дисања при вежбању, као и утицај вежбања на правилан развој кардиореспираторног система. Проширити ученичка знања из претходних разреда о правилној исхрани и вежбању. Редовна провера здравља и вежбање. Препознавање основних врста повреда (посекотина, одеротина, ударац...) и указивање на важност правовременог обавештавања наставника, родитеља и других одраслих у случају повреде.		
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА		– активно учествовање на часовима Физичког и здравственог васпитања; – вежбање и играње у слободно време; – приказ два комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), без реквизита; – постигнућа у моторичким вештинама; – индивидуални напредак ученика.		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА		СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, ПРИРОДА И ДРУШТВО, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ЛИКОВНА КУЛТУРА		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ДИГИТАЛНИ СВЕТ		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ПРВОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	Ученике треба подстицати да поделе са вршњацима животне ситуације које су их увериле у корисност дигиталних уређаја, тј. опишу како родитељи: плаћају рачуне од куће (без чекања у реду, у време када им је угодно, чак и ноћу), како проналазе информације које су им потребне (радно време продавнице, временску прогнозу, читају новине и сл.), користе навигацију... На сличан начин указати ученицима на коришћење дигиталних уређаја у здравству, продавницама, школама... Како би створио услове да ученици упореде начине креативног изражавања у ликовној уметности (вајарство) са дигиталним уређајима и без њих, наставник треба да омогући ученицима да, на часу, вајају у пластелину популарни лик из цртаћа. Током часа, наставник треба да прикаже ученицима видео-запис дигиталног вајања истог јунака, у 3D програму и са ученицима извршити поређење вајања и дигиталног вајања. Обука ученика за коришћење дигиталних уџбеника - ученици треба да решавају тестове у уџбеницима и играју образовне игре, а све у контексту конструкције конкретних знања и јачања дигиталне компетенције. Са ученицима разговарати о видовима комуникације са дигиталним уређајима и без њих. У овом контексту, наставник треба да искористи прилику да са ученицима разговара и о интернету. Комуникација лицем у лице, разговор посредством фиксне телефоније неки су од традиционалних начина комуникације. Мобилни телефон је дигитални уређај помоћу кога можемо увек да комуницирамо. За	– препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих; – наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова; – упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја; – упореди начине креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих; – користи дигиталне уџбенике за учење (самостално и/или уз помоћ наставника); – упореди дигитални и папирни уџбеник; упореди традиционалне видове комуникације са комуникацијом посредством дигиталних уређаја; – наведе неке од карактеристика „паметног“ дигиталног уређаја; – наведе на који начин дигитални уређаји могу да допринесу упознавању културне баштине;	Дигитална компетенција; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Комуникација Компетенција за учење; Естетичка компетенција

	комуникацију помоћу таблета неопходан нам је приступ интернету и одговарајући програми. Наставник треба да упозна ученике са могућностима комуникације на релацији човек - дигитални уређај (паметни фрижидер, машина за прање веша, клима-уређај).) Виртуелна посета неком од најзначајнијих светских музеја/галерија –ученици треба да схвате да дигиталне уређаје можемо и треба да користимо како би повећали (створили нове) прилике за учење и искуства из области науке, културе и уметности..		
БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	Неговање здравих навика када је употреба дигиталних уређаја у питању. Нагласити да проблеми који настају са видом и коштаном-мишићним системом не настају од употребе технологије, већ од неправилног положаја тела, претежног седења, дужег гледања без промене фокуса. Наставник треба да демонстрира и, заједно са ученицима примени начине коришћења дигиталних уређаја на безбедан начин по здравље. Добро би било и да заједно излистају неке од здравствених ризика, разговарају о дужини утрошеног времена испред екрана, направе одговарајући постер и окаче га у учионици. Правилно одлагање електронског отпада важно је питање за очување здраве животне средине. Наставник организује акцију прикупљања електронског отпада. Указати на чињеницу да нису све особе које користе интернет добронамерне. Постоје људи који могу да угрозе имовину, па и живот других корисника интернета. У том смислу, треба приказати одабране видео-записе који адекватно третирају неке од најчешћих појава из спектра догађаја који настају откривањем података о личности (име и презиме, адреса становања, број телефона, фотографија, идентитет на интернету). Упознати ученике са стручним текстовима, цртаним филмовима за децу и	– наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље; – наведе неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја; – доведе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине; – наброји основне податке о личности; – објасни зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу дигиталних уређаја; – именује особе или институције којима се треба обратити за помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; – наведе основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин (примена мера физичке заштите) и објасни зашто је важно примењивати их;	Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини; Комуникација Компетенција за учење; Дигитална компетенција;

	др. који говоре о безбедности на интернету. Посебну пажњу треба посветити чињеници да људи своје личне податке чине доступним добровољно (најчешће из незнања или наивности). Наставник треба да покрене дискусију о непримереној комуникацији (говор мржње, вређање, омаловажавање), као и о ризичној комуникацији (контакт са непознатим особама) у реалном животу. Наставник треба да подстакне ученике да наведу ситуације у којима су се срили са различитим врстама непримереног садржаја у реалном животу и нагласи да је слична ситуација у онлајн свету. Неопходно је да, током разговора са ученицима, непрестано наглашава да они не треба да се осећају беспомоћно ако се нађу у сличним ситуацијама, већ да постоје особе и институције којима треба правовремено да се обрате и од којих ће добити адекватну заштиту. Дигитални уређаји захтевају пажљиво руковање и одговарајућу заштиту од неовлашћеног приступа. Ученике треба упознати са неколико важних принципа физичке заштите дигиталног уређаја (не доводити уређај у контакт са течностима, посебно слатким пићима, штитити га од прашине, излагања прекомерној топлоти, било због вишесатне употребе или остављања на сунцу или пећи и сл.). Поред физичке заштите, дигитални уређај треба обезбедити од неовлашћеног приступа.		
АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Наставник треба да уведе термин алгоритам и да га ученицима протумачи као упутство за решавање неког проблема или извођење неког поступка. Ученике треба ставити у ситуацију да добију упутство прво за делимично познате и њима смислене задатке и поступе у складу са њим. Потребно је да наставник осмисли симболе које ученици треба да дешифрирају и изврше предвиђени поступак. У другој фази, наставник треба ученицима да обезбеди упутство које	– анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење; – протумачи симболе познатог/договореног значења и спроведе поступак описан њима; – уочи и исправи грешку у симболима израженом упутству (алгоритму), провери ваљаност свог решења и по потреби га поправи (самостално или сараднички);	Дигитална компетенција; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Комуникација Компетенција за учење;

	им омогућава да изврше потпуно непознати задатак. Тестирање ваљаности алгорита, исправљање грешака, осмишљавање и тестирање унапређеног решења - наставник често треба да поставља ученике у ситуације да разматрају унапред креиране алгоритме (упутства) за решавање одређених задатака, да у више наврата откривају грешке и исправљају их, све док не дођу не само до најбољег, већ и до најефикаснијег решења. Како би ученици јасно повезали алгоритам са понашањем дигиталног уређаја, наставник треба да им прикаже једноставан алгоритам (на табли), а затим и да им демонстрира како се дигитални уређај понаша у складу са тим алгоритмом. Најбоље је да наставник користи унапред програмираног робота или други физички дигитални уређај (попут микроконтролера) и демонстрира ученицима његово понашање. Ако су ученицима на располагању рачунари, рад у програму на адреси https://scratch.mit.edu/projects/19685257/ може да допринесе досезању дефинисаног исхода.	– доведе у везу алгоритам и понашање дигиталног уређаја.	Естетичка компетенција
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	У настави оријентисаној на процес учења и достизање исхода учења вреднују се процес и продукти учења, и то кроз: – самопроцену: неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа за процену властитог постигнућа ученика; – вршњачку процену: ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене – ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи одговорност, стварају и исправљају решења, те пружају конструктивне повратне информације. (Ова метода широко је распрострањена у ИТ индустрији од стране професионалних програмера (програмирање у пару) и лако ју је превести у учионицу); – отворена питања: знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који наставник може да процени постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања конкретног концепта. – Већ знам – Желим да научим – Научио/ла сам: коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, корисна је техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа.		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, ЛИКОВНА КУЛТУРА, СВЕТ ОКО НАС, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ДИГИТАЛНИ СВЕТ		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ДРУГОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	Ученицима треба демонстрирати основне могућности школске платформе за онлајн учење. Упутити ученике да, код својих кућа, заједно са родитељима приступе школској платформи за учење и проуче материјал везан за предмет Дигитални свет. Самостално коришћење дигиталних уџбеника за учење. У зависности од врсте дигиталних уређаја који су на располагању ученицима, наставник бира одговарајућу једноставну апликацију за цртање и упознаје ученике са радним окружењем. Примери задатака за ученике који доприносе достизању исхода креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника) користећи одговарајућу апликацију. Наставник унапред припрема датотеке у којима ће ученици радити. Упућује их како да их отворе, ураде задатак и сачувају свој рад, не улазећи у детаље везане за организацију података на дигиталном уређају. Ученике треба упутити у начин израде анимиране слике бирајући тему из градива (смена годишњих доба, правила за безбедно понашање у саобраћају и сл.), а затим им задати да осмисле слике које ће чинити анимацију и које ће они нацртати на папиру или помоћу дигиталног уређаја. Након тога, наставник фотографише цртеже ученика или преузима креиране дигиталне слике и учитава их у одабрану апликацију за анимацију, демонстрирајући технику.	– упореди начин на који учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе; – користи школску платформу за онлајн учење (уз помоћ наставника и/или родитеља/законског заступника); – самостално користи дигиталне уџбенике за учење; – креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника) користећи одговарајућу апликацију; – својим речима објасни појам покретне слике; – креира елементе покретне слике; – креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици; – својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет; – наведе могућности за размену материјала, комуникацију и заједнички рад (учење) које су настале захваљујући умрежавању дигиталних уређаја;	Дигитална компетенција; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Комуникација Компетенција за учење; Естетичка компетенција

	Предочити ученицима да је рачунарска мрежа, као и интернет, сачињена од дигиталних уређаја који су међусобно повезани. Сви подаци који путују мрежом подељени су у мале делове. Када сви делови стигну на своје одредиште и буду правилно распоређени, ми добијамо поруку, слику и сл. Ученицима треба показати видео запис који илуструје претходно изнето (нпр. https://bit.ly/kakoradiinternet). Иницирати разговор на тему добробити које произилазе из повезивања дигиталних уређаја на мреже.		
БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	Разговарати са ученицима о видовима дигиталне комуникације и, ослањајући се на искуство и запажања ученика, објаснити карактеристике сваког од поменутих видова (друштвене мреже, Вајбер групе, имејл, видео-састанци и сл.). Важно је нагласити да је у правилима коришћења друштвених мрежа наведено колико година требају да имају особе које те мреже користе. Упознати ученике са правилима писане онлајн комуникације и интернет бонтоном. Објаснити улогу емотикона у писаној комуникацији. Разговарати са ученицима о непримереној комуникацији (говор мржње, вређање, омаловажавање), као и о ризичној комуникацији (контакт са непознатим особама). Оснажити ученике да реагују на адекватан начин уколико дођу у додир са непримереним садржајима или су сведоци насиља (не упуштати се у расправе, већ се одмах обратити одраслој особи за помоћ). Подстицати ученике да наведу неке од података који спадају у личне податке и упознати ученике са чињеницом да коришћењем дигиталних уређаја остављамо личне податке на интернету, а да тога често нисмо ни свесни. Ученици треба да креирају статичке или покретне	– објасни добитке и ризике који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја; – разликује неприхватљиво од прихватљивог понашања при комуникацији на интернету; – реагује на одговарајући начин ако дође у додир са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; – наведе неке од начина на које корисници дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу; – организује сопствено учење у онлајн окружењу на начин који не угрожава здравље и личну безбедност, као и сигурност дигиталног уређаја; – предложи начине одлагања електронског отпада који не угрожавају животну средину;	Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини; Комуникација Компетенција за учење; Дигитална компетенција

	слике које подижу свест о могућностима које доноси комуникација на интернету, али и опасностима које вребају уколико се комуникацији не приступи на одговоран начин. Креиране слике постављају се на школско веб-место и тиме се промовише стваралаштво ученика, које постаје доступно њиховим породицама и рођацима. Подсетити ученике на проблеме који могу да настану, а везани су за оштећења вида и коштано-мишићног система и нагласити да они не настају због употребе технологије, већ неодговорног понашања корисника технологије. Такође, треба подсетити ученике да дигитални уређаји захтевају пажљиво руковање и одговарајућу заштиту од неовлашћеног приступа (креирати јаку лозинку). Посебну пажњу посветити упућивању ученика да дигитални уређај користе само у присуству родитеља/законског заступника. Ученици треба да креирају статичке или покретне слике које подижу свест о опасностима неодговорног одлагања електронског отпада и промовишу одговорно понашање према планети. Креиране слике постављају се на школско веб-место и тиме се промовише стваралаштво ученика, које постаје доступно њиховим породицама и рођацима.		
АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Ученике треба ставити пред проблеме које треба да декомпонују и њихово решење прикажу у форми низа корака, при чему се треба ослањати на образовно искуство из првог разреда. Међу проблемима треба да се нађу и они чије решавање захтева понављање одређених корака извршан број пута или непрестано. Дефинисани низ корака наставник назива алгоритмом и подстиче ученике да овај појам објасне на узрасту примерен начин. Користећи одабрано окружење за визуелно програмирање локализовано на српски језик	– својим речима објасни појам алгоритам; – анализира једноставан познати поступак који садржи понављања одређених радњи и представи га алгоритамски; – креира одговарајући рачунарски програм у визуелном програмском језику; – анализира једноставан програм креиран у визуелном програмском језику и објасни шта и на који начин тај програм ради; – уочи и исправи грешку у једноставном програму, провери ваљаност новог решења и	Дигитална компетенција; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Комуникација Компетенција за учење; Естетичка компетенција

	демонстрирати ученицима како се креира рачунарски програм. Ученицима дати задатке да креирају једноставне линијске или програме који садрже једноставна понављања, које затим тестирају и, по потреби, коригују све до постизања жељеног резултата. Представити ученицима процес програмирања расположивог физичког дигиталног уређаја (робота, микроконтролера) у окружењу за визуелно програмирање које је локализовано на српски језик. Ученици креирају програме које, уз помоћ наставника, читавају у физички дигитални уређај. Након анализе понашања физичког дигиталног уређаја, по потреби, коригују програм све док не постигну жељени резултат. Наставник треба посебно да нагласи нагласи чињеницу да учење програмирања представља трајно знање, које је применљиво и у годинама које долазе.	по потреби га додатно поправи (самостално или сараднички); – креира програм у визуелном програмском језику којим управља понашањем расположивог физичког дигиталног уређаја.	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	У настави оријентисаној на процес учења и достизање исхода учења вреднују се процес и продукти учења, и то кроз: – самопроцену: неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа за процену властитог постигнућа ученика; – вршњачку процену: ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене – ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи одговорност, стварају и исправљају решења, те пружају конструктивне повратне информације. (Ова метода широко је распрострањена у ИТ индустрији од стране професионалних програмера (програмирање у пару) и лако ју је превести у учионицу); – отворена питања: знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који наставник може да процени постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања конкретног концепта. – Већ знам – Желим да научим – Научио/ла сам: коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, корисна је техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа.		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, ЛИКОВНА КУЛТУРА, СВЕТ ОКО НАС, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ		

Предмет Дигитални свет у 3.разреду ће први пут бити реализован у шк. 2022/2023. год.

Назив предмета	ДИГИТАЛНИ СВЕТ		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ТРЕЋЕМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	У циљу достизања наведених исхода, покренути одабрани програм за унос и обраду текста и, не улазећи у детаље радног окружења, показати ученицима простор (виртуелни лист папира) у оквиру којег ће се приказати слова и знакови откуцани помоћу физичке или виртуелне тастатуре. Увести појам курсор указујући ученицима да је то мала усправна линија која пулсира како би нам показала на ком месту ће се појавити текст када га будемо откуцали. Задатак за ученике је да помоћу тастатуре откуцају једноставан текст (сачињен од кратких реченица). Објаснити како се куца велико слово (Shift + слово), размак између речи (Space bar), сва слова велика (Caps Lock), прелази у нови ред (Enter). Након уноса текста, указати на могућности измене текста. Показати основно едитовање текста (брисање (Delete, Backspace) и додавање знакова), селектовање текста и његово брисање. Скренути пажњу на могућност провере исправности унетог текста и демонстрирати начин коришћења опције за проверу правописа (Правопис и граматика). Демонстрирати поступак именовања и чувања текстуалне датотеке, а на следећем часу поступак отварања претходно сачуване	– унесе текст (речи и реченице) помоћу физичке и/или виртуелне тастатуре у програму за обраду текста; – селекује и измени (обрише, дода) текст; – именује, сачува и поново отвори текстуалну датотеку; – допише текст на слику коришћењем едитора за текст у програму за обраду слике; – именује, сачува и поново отвори графичку датотеку; – објасни својим речима сврху коришћења прегледача и претраживача за приступ садржајима светске мреже; – осмисли кључне речи на основу којих ће на интернету тражити потребне дигиталне садржаје; – објасни својим речима на који начин се формирају резултати претраге интернета; – објасни својим речима због чега треба критички прићи садржајима који се налазе на интернету;	Ученик је способан да користи одређена средства из области информационо-комуникационих технологија (уређаје, софтверске производе и сервисе из области електронских комуникација) на одговоран и критички начин ради ефикасног испуњавања постављених циљева, задатака и сопствених потреба у свакодневном животу и брзовању. Познаје основне карактеристике информационо-комуникационих технологија (у

	датотеке, у којој ће ученици наставити да уносе и едитују текст. На часовима утврђивања ученици треба да вежбају уносећи сложеније текстове. Текстови треба да буду релевантни за ученике и повезани са активностима за које наставник процењује да су од значаја за њих (нпр. занимљивости о темама које уче из наставних предмета, које су обележје локалне заједнице и сл). На крају сваког часа потребно је издвојити 10 минута како би ученици пажљиво прочитали откуцани текст и кориговали грешке. Добро би било да квалитетни радови ученика или колажни радови сачињени од више радова ученика из једног одељења буду промовисани на школском сајту. Напомена: Најбоље би било да часови буду одржани у кабинету за Информатику и рачунарство, а рад ученика организован тако за једним рачунаром седе по два ученика. Ученици треба да уносе текст сараднички (док један куца, други ученик тихо диктира и смењују се након сваке откуцане реченице). Препоручени број часова: 6 (2 обрада, 4 утврђивање) Коришћење програма за цртање и обраду слика. Показати унос текста на слику наглашавајући да се акције примењиване у програму за обраду текста на исти начин спроводе у програму за цртање. Ученицима давати задатке који подразумевају додавање текста на слике ради додатног појашњавања онога што је на	– објасни својим речима због чега је неопходно да дигиталне садржаје пронађене на интернету користимо на етички начин; – наведе примере дигитализације у свакодневном животу током којих се стиче утисак да се дигитални уређај понаша интелигентно;	даљем тексту: ИКТ), односно њихов утицај и значај на живот и рад појединца и заједница. Уме да одабере одговарајуће ИКТ средство и да га користи на одговоран и креативан начин у свакодневним активностима (учење и креативан рад; сарадња; комуникација; решавање проблема; организација, обрада, размена и презентација информација). Приликом коришћења ИКТ-а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурности добробит, поштује приватност и одговорним поступањем штити себе и друге. • Уме да
--	---	--	---

	сликама приказано. Добро би било да слике имају директну везу са наставним садржајима које ученици изучавају у оквиру других наставних предмета. Демонстрирати поступак именовања и чувања графичке датотеке, а на следећем часу поступак отварања претходно сачуване датотеке, у којој ће ученици да наставити да уносе и едитују текст. Препоручени број часова: 4 (1 обрада, 3 утврђивање) Обраду наставних садржаја који се односе на претраживање интернета треба започети демонстрацијом начина на који приступамо садржајима светске мреже. Правећи разлику између програма прегледача и програма претраживача, објаснити да нам је прегледач потребан да видимо садржаје светске мреже, док нам претраживач обезбеђује да на интернету пронађемо оно што нам је потребно. Разрадити начин претраживања интернета помоћу кључних речи и показати примере коректно дефинисаних кључних речи и оних које садрже непотребне везнике или се недовољно прецизно односе на конкретан предмет претраге. Напоменути да не постоји јединствен „рецепт“ за дефинисање кључних речи, већ да се ова способност изграђује кроз праксу и промишљање. Следећа важна тема јесу сами резултати претраге. Резултате добијене претрагом интернета никада не треба узимати здраво за готово. Наставник треба да предочи да садржајима са интернета морамо да приђемо критички. Објаснити да критичко мишљење није исто што и критика, већ да оно представља такав		претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ-а. • Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства. • Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин. • Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу. • Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ-а.
--	--	--	---

	приступ информацијама који подразумева преиспитивање њихове тачности, порекла и сл. Указати и на то да су резултати претраге означени ознаком Оглас плаћене рекламе и да такви резултати нису нужно поуздани у погледу тачности или квалитета садржаја. У основи потребе да критички прилазимо информацијама доступним на интернету стоји отвореност интернета – свако може да постави на светску мрежу што год да пожели. Овакав приступ носи извесне ризике, али доноси бројне предности које их далеко превазилазе – могућности за дељење знања, информација, приказе иновација и сл. На крају теме се треба осврнути на етичко понашање када су садржаји светске мреже у питању. Садржаји на интернету имају своје власнике. У том смислу, није дозвољено присвајати их. Уколико, за потребе наставе и учења, користимо материјале пронађене на интернету, у обавези смо да наведемо одакле смо их преузели. Такође, није дозвољено да остварујемо материјалну корист од туђих материјала преузетих са интернета осим уколико то није јасно назначено. Наведене садржаје ученицима треба представити кроз хеуристички разговор, подстичући их да формирају одговарајуће вредносне судове и етичке ставове. Примењујући вештине рада у програмима за обраду текста и слике, ученици треба да направе пригодан постер или напишу одговарајући текст са темом „Упутство за употребу интернета” и сл.		
--	---	--	--

	Препоручени број часова: 8 (5 обрада, 3 утврђивање) У оквиру активности за достизање исхода наведе примере дигитализације у свакодневном животу током којих се стиче утисак да се дигитални уређај понаша интелигентно подстицати ученике да наведу примере када њихов уређај памти и препознаје радње које ученик понавља у одређеном временском периоду. Постављати питања ученицима која воде ка спознаји да дигитални уређај памти веб-места која смо посетили на интернету, након чега нам сам дигитални уређај предлаже нова веб-места са сличним садржајем. Ученике треба упознати са примерима као што је дигитални маркетинг персонализован за корисника: на основу историје претраживања на интернету уређај препознаје интересовања, старосну доб, пол итд. корисника и на основу тога приказује рекламни материјал (пример: ученик претражује интернет у потрази за подацима потребним за домаћи задатак који се бави темом „Језера у Републици Србији”, након чега дигитални уређај приказује огласе за смештај на Палићком језеру). Наставник може да разговара са ученицима и о употреби рачунара у пољопривреди – за аутоматско сортирање поврћа, препознавање присуства штеточина или о употреби рачунара за управљање аутомобилима који немају возаче (захваљујући сензорима аутомобил неће ударити пешака, проћи кроз црвено светло на семафору или прекорачити дозвољену брзину кретања). Примењујући вештине рада у програмима за обраду текста и слике, ученици треба да направе пригодан		
--	--	--	--

	постер или напишу одговарајући текст са темом „Дигитални уређај није паметан, али јесте користан“ (или одговарајућом сличном темом). Препоручени број часова: 2 (1 обрада, 1 утврђивање)		
БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	Приликом обраде ове наставне теме, кренути од свакодневног, „извандигиталног“ искуства ученика. Ученици треба да издвоје једну особу из свог окружења која има углед (нпр. позитиван или негативан) и да објасне шта је то углед и на основу чега су формирали позитивну или негативну слику о тој особи. Кроз дискусију са ученицима, извести закључак да се углед гради кроз односе са другима, комуникацију и да слика коју други имају о нама највећим делом зависи од нас самих, од тога како се понашамо и које информације о себи откривамо другима. Затим поставити ученицима питање на основу чега други креирају слику о нама у дигиталном окружењу и навести примере блиске искуству ученика. Указати на чињеницу да сваки корисник интернета има свој дигитални углед. Дигитални углед се гради на основу: садржаја наших порука (нпр. у Вајбер групи) и начина на који су написане, на основу фотографија и видео-записа које делимо, онога што „лајкујемо“, видео-игрица које играмо, група у које смо укључени, веб-сајтова које посећујемо итд. Дељењем информација на интернету, остављамо дигиталне трагове који се тешко могу обрисати. Оно што поделимо на интернету доступно је великом броју особа (познатих и непознатих) и једном када нешто	објасни шта је дигитални углед и како се он изграђује; – одабира дигиталне садржаје на основу ПЕГИ ознаке у складу са својим узрастом; – препозна дигитално насиље и реагује на одговарајући начин; – направи лични план коришћења дигиталних уређаја уз помоћ наставника; – означи начин комуникације путем интернета који највише одговара контексту у коме се комуникација дешава;	

	поделитемо губимо контролу над тим (неко може да то сачува и касније злоупотреби). Пре него што било шта (о себи или другима) поделитемо или објавимо на интернету, веома је важно да застанемо и размислимо шта објављујемо, због чега, ко ће то моћи да види (вршњаци, родитељи, наставница), шта ће други мислити о нама, да ли тиме што објављујемо или шаљемо можемо некога да повредимо, како ће се осећати особе на које се то односи итд. О свом дигиталном угледу водимо рачуна тако што не објављујемо ништа у тренуцима када смо љути, бесни или тужни. Приликом коришћења интернета, веома је важно да водимо рачуна о свом дигиталном угледу, али и о дигиталном угледу других особа. Ученици треба да наведу примере особа са интернета које су њима блиске (нпр. јутјубере) и које имају позитиван/негативан дигитални углед. Наставник може да покаже ученицима кратак видео Лепо понашање на интернету: https://digitalni-vodic.ucpd.rs/crtani-filmovi/, а такође може у оквиру неког другог предмета (нпр. Ликовног васпитања) да зада ученицима да креирају постер о лепом понашању на интернету. Препоручени број часова: 1 Поставити ученицима питање која је њихова омиљена видео-игра и зашто им је баш та игра омиљена. Такође их питати шта мисле, да ли је игра намењена деци њиховог узраста и зашто јесте или није. Пронаћи игру, односно њен опис на интернету и ПЕГИ ознаку (енгл. Pan-European Game Information) и уколико има могућности поделити је са ученицима (помоћу		
--	--	--	--

	пројектора или паметне табле). Више информација о ПЕГИ систему може се пронаћи на званичној ПЕГИ веб-страници (https://pegi.info/), у публикацији Деца у дигиталном добу (http://ucpd.rs/dokumenti/vodic--deca-u-digitalnom-dobu.pdf) или у Дигиталном водичу (https://digitalni-vodic.ucpd.rs/igranje-video-igara-gejming/). Скренути пажњу ученицима на ПЕГИ ознаку и њено значење (повлачи паралелу са узрасним ознакама којима се обележава телевизијски програм, које су вероватно ближе деци). Ова ознака нам говори ком је узрасту видео-игра намењена, односно указује на њен садржај. У оквиру ПЕГИ система постоји више ознака: ПЕГИ 3, ПЕГИ 7, ПЕГИ 12, ПЕГИ 16, ПЕГИ 18. Садржаји са ознаком ПЕГИ 3 намењени су свим узрастима. Видео-игра са овом ознаком не би требало да садржи било какве звукове или слике које могу уплашити млађу децу, као ни ружне речи. Прихватљиво је веома благо насиље у комичном контексту. Ипак, важно је указати на чињеницу да се и међу видео-играма које имају ознаку ПЕГИ 3, нажалост, могу пронаћи и оне које због свог садржаја, нису примерене деци. Чак и када је видео-игра узрасно примерена детету по питању садржаја, то не значи да оно не може бити изложено неким ризицима током играња. Велики број игара, чак и са ознаком ПЕГИ 3 садржи огласе и могућност трошења новца унутар игре (нпр. прелазак на виши ниво, додатне могућности). Уколико ученици сретну такве игре потребно је да обавесте одрасле у породици и да знају да имају могућност да то пријаве (нпр. ако је игра преузета из Гугл продавнице, на следећој веб-страници: https://support.google.com/googleplay/contact/rap_family).		
--	--	--	--

	Видео-игре са ПЕГИ ознаком 12, 16 и 18 нису примерене ученицима 3. разреда основне школе, зато што могу да садрже разне штетне садржаје: ружне речи, насиље, узнемирујуће звуке, злоупотребу штетних супстанци (дуван, алкохол итд.). Уколико има могућности, пожељно је заједно са ученицима потражити образовне видео-игре које су примерене њиховом узрасту (са одговарајућом ПЕГИ ознаком), нпр. за подстицање развоја алгоритамског мишљења или решавања проблема, вежбање математике итд. Препоручени број часова: 1 На почетку ученици треба да наведу примере када је неко од њихових вршњака (или они сами) био насилан према другоме (нпр. у школском дворишту, учионици, на излету). Кроз дискусију са ученицима издвојити кључну карактеристику насилног понашања: постоји намера да се друга особа повреди, понизи, наљути, растужи. Дигитални уређаји (рачунари, мобилни телефони итд.) пружају нам бројне могућности (неке од њих ученици су већ искусили), међутим, понекад деца и одрасли користе ове уређаје како би вређали и узнемиравали друге. Некада се то ради непромишљено, из забаве, а некада постоји намера да се други повреде. О дигиталном насиљу говоримо када неко намерно шаље ружне, претеће и узнемирујуће поруке, објављује нетачне информације о другима, срамоти друге у групи, исмева, „искључује“ некога из групе или га игнорише, „блокира“, негативно коментарише (нпр. туђе фотографије или видео-снимке) и/или подстиче друге да то раде, подстиче друге да ураде нешто што је за њих		
--	---	--	--

	лоше, уцењује, креира и објављује туђе фотографије на интернету без дозволе особе која је на фотографији, крије се иза лажних имена/надимака, односно претвара се да је неко други итд. Питати ученике да ли су чули за неки пример дигиталног насиља или насиља на интернету. По чему се разликују насиље уживо и дигитално насиље? Веома је важно да ученици разумеју зашто последице дигиталног насиља могу бити чак и озбиљније од последица насиља које се дешава уживо, у интеракцији лицем-у-лице. Требало би им указати на неколико специфичности дигиталног насиља које произилазе из самих карактеристика дигиталне технологије: да се може вршити у било које време и са било ког места, да не можемо увек утврдити ко је особа која нас узнемирава, у дигитално насиље укључен је велики број особа и информације се тешко бришу, а лако шире. Пожељно је да се ученицима прикаже краћи филм у коме се демонстрира дигитално насиље (уколико то није могуће, може само да опише неки пример дигиталног насиља) и да се заједно са њима продискутује и размотре начини реаговања у оваквим ситуацијама. Уколико су они сами или неко од њихових вршњака искусили нешто од горе наведеног, неопходно је да о томе обавесте одрасле особе у које имају поверења (родитеље и наставнике, школског психолога или педагога). Узнемирујуће поруке не би требало брисати или прикривати од блиских особа. Указати им да на ружне поруке никада не треба одговарати, као и да на насиље не треба узвраћати насиљем. Препоручени број часова: 1.		
--	--	--	--

	посебну пажњу посветити времену током кога ученици користе дигиталне уређаје којима имају приступ. Како многа истраживања показују да деца овог узраста проводе превише времена на интернету и уз мобилне телефоне, уколико су им доступни, указати на значај креирања личног плана коришћења доступних дигиталних уређаја. У сврху остваривања исхода направи лични план коришћења дигиталних уређаја уз помоћ наставника, покренути разговор питањима: Колико времена проводимо у школи? Колико времена спавамо? Колико дуго се током дана играмо? Колико нам времена треба да урадимо домаће задатке? Колико времена проводимо у коришћењу рачунара/телефона/таблета? (Уколико има ученика у разреду који немају приступ интернету и/или мобилним телефонима код куће, преформулисати питање или дати податак о времену које деца проводе на интернету из неког релевантног истраживања, нпр. Уницефовог.) Шта све можемо да урадимо за 24 сата? Активност прављења личног плана најбоље је организовати као рад у мањим групама. Ученицима дати нацртану временску линију која представља један дан од 24 сата и задатак да распореде своје обавезе током тог дана. За ову активност предвидети око 15 минута. Анализирати са ученицима планове које су направили, коментарисати и посебно истицати превиђено време за коришћење дигиталних уређаја. Након тога ученици, свако за себе, креирају план пожељног коришћења дигиталних уређаја на недељном нивоу, укључујући и викенде. Овај распоред може бити приказан табелом. Задатак који ученици добијају је да прате и бележе да ли се придржавају плана током недељу дана и да		
--	--	--	--

	уписују запажања, а затим организовати кратку дискусију на наредном часу. Уколико у разреду има ученика којима нису доступни дигитални уређаји у кућним условима, задржати се само на изради пожељног личног плана коришћења дигиталних уређаја. Препоручени број часова: 1 Активности за достизање исхода означи начин комуникације путем интернета који највише одговара контексту у коме се комуникација дешава усмерити на препознавање кључних разлика у онлајн комуникацији са наставником, родитељима и вршњацима. Комуникација са наставником је формална, поруке су јасно повезане са темом, реченице су јасне и потпуне, без емотикона и скраћеница. Сlike и прилози увек садрже објашњења. Тако да је за овакав вид дигиталне комуникације најприкладнија електронска пошта (ученици тада користе имејл налоге својих родитеља). За размену мишљења везану за оно што се у школи учи, за групне школске задатке користи се школска платформа за онлајн учење. За неформалну комуникацију са вршњацима и родитељима прикладније је користити платформе за размену порука попут Вајбера и сличних платформи у оквиру којих је мало вероватно да ће дете ступити у контакт са непознатим особама. За овакву комуникацију специфичне су краће поруке без знакова интерпункције, поруке које су извучене из контекста и често могу бити неразумљиве трећем лицу. Ове поруке могу садржати слику или емотикон без додатног текста, а да буду		
--	--	--	--

	потпуно разумљиве саговорнику. Наставник треба да промовише писање порука у складу са правописним правилима и језичким нормама без обзира на платформу у оквиру које се комуникација реализује. Јер, особа која је писмена никада неће пристати да у писаној комуникацији делује неписмено. Такође, наставник треба да упозори ученике да не користе друштвене мреже попут Фејсбука или Инстаграма зато што оне нису безбедна средина за особе млађе од 15 година. Препоручени број часова: 1		
АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Ученици решавају једноставне проблеме чије решавање захтева понављање (програмске циклусе). Наставник треба да представи узрасту примерен алгоритам/програм који садржи понављање (нпр. маца мења боју, исцртава се непрекидана линија, срце пулсира) и постави ученицима питање: „Ако бисмо сложили блокове на овакав начин, шта би се њиховим извршавањем добило?“. Ученици треба да аргументују своје одговоре и дебатују о тачности изнетих одговора. Након тога, наставник треба да прикаже узрасту примерен алгоритам/програм који садржи понављање, али садржи грешку. Након саопштавања сврхе програма, наставник треба да постави питање: „Да ли блокови сложени на овакав начин доводе до описаног решења? Да ли је могуће поправити програм?“. Ученици тада треба да предложе решења и по потреби дебатују о њима. Препоручени број часова: 3	решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева понављање (програмски циклус); – утврди шта је резултат извршавања датог једноставног алгоритма/програма који садржи понављање; – уочи и исправи грешку у једноставном алгоритму/програму који садржи понављање; – решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева гранање; – наведе неке од оператора поређења (мање, веће и једнако) и у конкретном примеру предвиди резултат њиховог извршавања (тачно, нетачно); – наведе аритметичке операторе (+, – , * и /) и у конкретном примеру	

	Појам гранања у програмима наставник не треба да уведе експлицитно, већ кроз проблемски оријентисан приступ. Најбоље је да се ученици сусретну са овим принципом кроз рад у неком од специфичних окружења за блоковско програмирање локализованих на српски језик (попут code.org), у оквиру којих ће се бавити једноставним проблемима чије решавање захтева гранање. Кроз наведене активности наставник треба да укаже на програмске блокове који омогућавају гранање, као и на постојање дефинисаног услова на основу кога се гранање реализује. У склопу одабраног језика за визуелно програмирање који је локализован на српски језик наставник треба да прикаже ученицима неколико примера програма који садрже блокове који омогућавају гранање (блок Ако је-Онда и/или блок Ако је-Онда-У супротном). Приликом дефинисања услова у овим програмима наставник треба да користи томе намењене блокове (на пример, Ако си на рубу, Ако је тастер притиснут, Ако се објекти додирују), као и операторе поређења (мање, веће и једнако), које том приликом и представља ученицима. Наставник треба да нагласи да је резултат извршавања тако дефинисаних блокова Тачно или Нетачно. Кроз анализу представљених задатака ученици треба да предвиде резултат извршавања блокова у њима (нпр. уколико се притисне тастер размакница на екрану ће се појављује сунце, уколико балон додирне кактус зачуће се звук „пуцања” и балон ће нестати, уколико маца ходајући стигне до ивице позорнице она ће се окренути и наставити да хода у супротном смеру).	предвиди резултат њиховог извршавања; примени блокове оператора поређења при креирању програма у визуелном програмском језику, који садрже гранање; – објасни потребу употребе гранања и понављања у програмимасвојим речима.	
--	--	--	--

	Наставник иницира разговор са ученицима о основним аритметичким операцијама (сабирању, одузимању, множењу и дељењу) и облицима њиховог записа у математици. Затим представља блокове у визуелном програмском језику који представљају аритметичке операторе (+, -, * и /) и приказује како се помоћу њих граде аритметички изрази. Приказује ученицима блокове који садрже аритметичке операторе и подстиче их да размисле и предвиде резултат њиховог извршавања. Подстиче ученике да примене блокове аритметичких оператора при креирању програма у визуелном програмском језику који садрже гранање (нпр. ученици формирају два аритметичка изрази чије вредности пореде у програму и на основу резултата поређења дефинишу наредну акцију). Главни акценат током ових активности треба да буде на формирању изрази на основу текстуалне формулације задатка тј. на моделовању проблема, док рачунар у потпуности преузима задатак израчунавања вредности изрази (који је у нижем математичком образовању изразито важан). Препоручени број часова: 7 Иницирати хеуристички разговор о питањима употребе гранања и понављања у програмима – шта се тиме постиже, на који начин се програм унапређује и сл. Подстицати ученике да ове концепте примене при програмирању физичких уређаја, у блоковском окружењу за програмирање локализовано на српски језик, ћирилично писмо. Препоручени број часова: 1		
--	---	--	--

ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	У настави оријентисаној на процес учења и достизање исхода учења вреднују се процес и продукти учења. Устаљене методе процене постигнућа ученика, које наставници примењују у другим обавезним предметима и изборним програмима, могуће је примењивати и у настави овог предмета. Ипак, изазови попут чињенице да процена постигнућа заснована само на резултатима практичних задатака које ученици раде није довољан показатељ онога што они знају и умеју, или да је, при сарадничком раду, врло тешко идентификовати допринос сваког појединца, доводи до потребе за издвајањем неколико техника које се посебно препоручују за примену у оквиру предмета Дигитални свет (превасходно зато што у највећој мери корелирају са његовом природом): – самопроцена: неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа за процену властитог постигнућа ученика; – вршњачка процена: ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене – ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи одговорност, стварају и исправљају решења, те пружају конструктивне повратне информације. (Ова метода широко је распрострањена у ИТ индустрији од стране професионалних програмера (програмирање у пару) и лако ју је превести у учионицу.); – отворена питања: знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који наставник може да процени постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања конкретног концепта. – Већ знам – Желим да научим – Научио/ла сам: коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, корисна је техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа. Примењујући предложене методе процене постигнућа ученика наставник креира и конзистентно гради персонализовано и подстицајно образовно окружење. Он прати постигнућа ученика из улоге активног
---	---

	посматрача и ментора. Избегнута је формална ситуација процењивања (наставник не прозива и не пропитује ученике), чиме је ниво стреса ученика битно смањен (потенцијално и елиминисан). Јачање самопоуздања ученика и саморегулације у учењу посебна је добробит која произилази из наведеног.
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	Предмет Дигитални свет је конципиран тако да постоји међупредметна корелација са свим предметима.

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ПРВОМ ЦИКЛУСУ СУ:	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
1) Лични идентитет 2) Породица и уже друштвено окружење 3) Географске особености 4) Србија – моја домовина 5) Становање – форме, навике 6) Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине 7) Временско искуство и доживљај времена 8) Школа и школски живот 9) Млади – живот деце и омладине 10) Здравље и хигијена 11) Емоције 12) Превозна средства 13) Временске прилике 14) Уметност за децу 15) Обичаји и традиција, фолклор, прославе	- Усклађено и правилно пружање језичког садржаја у циљу усвајања и примењивања страног језика. - Схватање наставног програма као заједнички рад који се примењује кроз различите задатке и активности - Наставник је носилац задатака и идеја који својим приступом омогућава да се исти прихвате од стране ученика - Ученици активно учествују у вршењу задатака својим идејама, креативношћу и способностима - Учионица омогућава место за рад и наставна средства мотивишу ученике и потпомажу обогаћивању наставе временом АКТИВНОСТИ - Пажљиво слушање наставника и реаговање на његове захтеве - Рад у групама, рад у паровима (дијалози) - Мануелне активности (бојење, сецкање, лепљење, прављење предмета од картона, колаж папира, израда разних украсних слова, постера за учионицу и школски	– поздрави и отпоздрави, примењујући једноставнија језичка средства; – представи себе и другог; – разуме једноставнија питања личне природе и одговара на њих; – поставља једноставнија питања личне природе; – у неколико једноставнијих везаних исказа саопшти информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости; – разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на права детета; – разуме једноставнија упутства, налоге и упозорења и реагује на њих; – саопшти једноставнија упутства, налоге и упозорења уз одговарајуће образложење; – разуме позив на заједничку активност и реагује на одговарајући начин; – упути позив на заједничку активност; – разуме кратке и једноставније молбе и реагује на њих уз одговарајуће образложење; – упути кратке и једноставније молбе; – исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин; – разуме једноставније исказане честитке и одговори на њих; – упути једноставније честитке; – разуме и, примењујући једноставнија језичка	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Комуникација Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини; Дигитална компетенција.

16) Слободно време – 17) Исхрана и гастрономске навике 18) Путовања 19) Мода и облачење 20) Спорт 21) Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења	пано) • Слушање ЦД-а и певање појединачно или у групи • Подела текста по улогама и то се изводи или са места или испред табле (симулација) • Цртање и писање по диктату • Групни рад, прављење илустрованог материјала, за време празника (Ускр-јаја, корпице, зеке; Нова година – јелка, поклони, честитке, декорација) • Хорска, групна и индивидуална понављања рецитација, песама и дијалога • Коришћење страног језика већи део часа, а матерњег језика само кад је неопходно.	средства, наведе најуобичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника; – именује бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставније описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа; – разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; – разуме једноставнија обавештења о положају у простору и реагује на њих; – тражи и пружи једноставнија обавештења о положају у простору; – разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време; – разуме једноставније исказе којима се изражава припадање/ неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; – тражи и даје једноставнија обавештења која се односе на припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; – разуме једноставније исказе за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реагује на њих; – изражава допадање/недопадање уз најједноставније образложење; – тражи најједноставније образложење допадања/недопадања; – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; – размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;	
---	---	--	--

		– опише радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства – разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене; – учествује у предлагању садржаја и начина рада.	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	• Степен разумевања говора и успешност остварене комуникације • Повећање мотивације за учење • Повећање самопоуздања и спремности за вођење конверзације • Заинтересованост ученика за израду мини пројеката, презентација, израду и учествовање у квизовима, тимски рад и др. • Резултати писмених и усмених провера знања • Успех ученика у даљем школовању		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	Веза овог предмета се остварује са пјединим предметима, као што су српски језик, математика, природа и друштво, музичка култура и ликовна култура. У корелацији са тим предметима се обрађују сличне теме.		

5.2. Програм изборних наставних предмета са начинима и поступцима за њихово остваривање

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ВЕРСКА НАСТАВА		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ПРВОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
УВОД	Упознавање ученика са садржајима и начином рада и мотивисање ученика за похађање часова верске наставе.	- да разуме основна сазнања о темама које ће се обрађивати на настави Православног катихизиса	-Комуникација на матерњем језику, -Учење како се учи, -Међуљудска и грађанска компетенција, -Културно истраживање, -Решавање проблема, -Еколошка компетенција
ЗАЈЕДНИЦА КАО ОСНОВ ЖИВОТА	Ученицима пружити основ за разумевање човека као бића заједнице. Пружити им елементарно знање о Богу као бићу заједнице.	-моћи да опише и објасни значење појма заједнице као и његов однос према њему блиским особама (породици) - препозна да не можемо једни без других -зна да нас љубав повезује са другима -зна да се правилно осени крсним знаком -зна да је Бог Света Тројица (Заједница)	
ЗАЈЕДНИЦА ЉУБАВИ БОГА, ЧОВЕКА И ПРИРОДЕ	Пружити ученицима основ за разликовање и упоређивање породичних односа и односа који владају у Цркви. Упознати их са односима који владају између човека и Бога. Објаснити им да је молитва наш разговор са Богом и омогућити им да увиде да се породични односи и односи у Цркви исказују на конкретан начин.	-знати да заједница са Богом почива на слободи -знати да је послушност израз љубави -моћи да препозна да је даривање плод љубави -моћи да сазна да је молитва разговор са Богом -моћи да усвоји текст молитве Оче наш -знати да је Бог Отац створио свет из љубави -моћи да препозна да је наш живот Божји дар -знати да Бог жели да живимо у заједници са Њим	
НЕИЗМЕРНА ЉУБАВ БОЖЈА-ХРИСТОС СЕ РОДИ	Ученицима пружити знање о доласку Спаситеља у свет. Указати им да је послање Сина Божјег, дар љубави Бога Оца свету. Пружити им елементарно знање о Светоме Сави.	-моћи да препозна основне догађаје библијске приче о Христовом рођењу -моћи да препозна и именује главне личности из библијске приче о Христовом рођењу (уз помоћ иконе празника и по кључним симболима) -моћи да препозна да је прослава празника догађај целе породице кроз који се остварује заједница љубави -моћи да препозна да је Свети Сава	

		посветио свој живот Богу због љубави према Њему	
ЦРКВА - ЗАЈЕДНИЦА СА БОГОМ	Пружити ученицима елементарно знање о стварању света и омогућити им да схвате и доживе Цркву као заједницу сабраног Божјег народа. Подстицати их на лично учешће у животу Цркве.	-моћи да опише Библијско стварању света -моћи да разликује оно што је Бог створио од онога што је човек направио на примерима из непосредног окружења -знати зашто за Бога кажемо да је Творац -моћи да објасни, на елементарном нивоу, повезаност људи и природе -знати да у заједници са Богом учествујемо слободно – само ако то желимо (пример Светога Саве и његовог слободног избора) -да се упозна са Литургијом као догађајем (заједничком трпезом) на којем се окупља Божја породица	
ХРИСТОВА ЉУБАВ ПРЕМА ЧОВЕКУ И СВЕТУ	Ученицима указати на величину Христове љубави према људима и свету. Пружити им елементарно знање о Христовом страдању и васкрсењу.	-упознати Христово учење као „учење“ о љубави и праштању (на примерима из јеванђељских прича) -препознати и разумети да је права љубав када је показујемо делима -усвојити садржај и мелодију песме „Знаш ли ко те љуби силно“ -бити у могућности да опише појединости библијске повести о Христовом Васкрсењу -препознати да је прослава празника догађај целе породице	
НАША БРИГА О СВЕТУ (ТВОРЕВИНИ БОЖЈОЈ)	Омогућити ученицима да у Христу препознају узор љубави према свету и човеку. Подстицати их да љубав према Богу изражавају кроз љубав према људима и природи. Установити обим разумевања и квалитет стечених знања у току школске године из Православног катихизиса.	-на елементарном нивоу моћи да објасни међусобну повезаност свих људи и природе -препознати и именовати поступке људи који су прожети љубављу према природи, људима и Богу	

ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Ученици раде индивидуално, у пару или мањим групама. Наставник подстиче ученике да изразе своје мишљење и ставове у складу са хришћанским васпитањем. Након завршених радова врши се размена мишљења и евалуација.
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, СВЕТ ОКО НАС, ЛИКОВНА КУЛТУРА, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ВЕРСКА НАСТАВА		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ДРУГОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
I – УВОД	Упознавање ученика са садржајима и начином рада. Мотивисати ученике за похађање часова верске наставе.	-Ученик ће моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 2. разреда основне школе;	-Комуникација на матерњем језику, -Учење како се учи,
II – МОЈЕ МЕСТО У ЦРКВИ	Омогућити ученицима разумевање Крштења као уласка у Божју породицу и да разликују појмове: Црква, храм, Литургија. Указати им да је учешће у Литургији засновано на слободи.	-Ученик ће знати да се Крштењем постаје члан Цркве и да је Црква заједница потпуно другачија од свих -знати да је Црква заједница са Богом и разликовати значења појмова Црква (заједница) и храм (место на којем се сабирамо) -моћи да уочи да је Литургија догађај Цркве и да у њој учесује само онај ко је крштен и ко то жели	-Међуљудска и грађанска компетенција, -Културно истраживање, -Решавање проблема, -Еколошка компетенција

III - ЛИТУРГИЈСКЕ СЛУЖБЕ	Ученицима пружити основно знање о литургијским службама и омогућити им да уоче да Црква не може да постоји без свих служби. Омогућити им да уоче да свако у Цркви има своју службу.	- препознати и именовати основне службе које постоје на Литургији -уочити међусобну повезаност служби у Цркви -уочити од коликог је значаја за неку заједницу окупљање свих њених чланова -уочити да је и он сам важан и посебан у животу Цркве -моћи да објасни ко су монаси и шта су манастири
IV – ЖИВОТ У ЦРКВИ – ЛЕПОТА ПРАЗНИКАРОДИ	Ученицима пружити основно знање о великим празницима Цркве и указати им да се празници прослављају литургијски – на заједничкој молитви. Пружити им основно знање о важности личности Пресвете Богородице.	-уочити разлог нашег великог поштовања према Богородици -знати да је Богородица многоволела Бога и желела да му служи и да много воли нас -уочити да Богородицу сматрамо светијом од свих светих -знати молитву Богородице Дјево -знати да се приликом Крштења Христовог, Бог открива као Света Тројица - знати да је Свети Сава наш први Архиепископ -знати ко је подигао манастир Хиландар
V – ТРПЕЗА ГОСПОДЊА	Пружити ученицима неопходно знање да у Литургији свет приносимо Богу и омогућити им основ за разумевање да се кроз Причешће остварује наша заједница са Богом. Дати им основно знање о предметима који се користе на Литургији и упознати их са основним елементима славе и њеном везом са Литургијом.	-моћи да увиди и каже зашто приносимо дарове природе Богу - уочити да су дарови које приносимо Богу, свет у малом -моћи на елементарном нивоу да препозна и именује литургијске предмете -знати да је Литургија заједничка трпеза око које се окупљају чланови Цркве -моћи да уочи разлику између Светог Причешћа и друге хране
VI – СВЕТА ЛИТУРГИЈА – ПРОСЛАВА ВАСКРСЕЊА	Пружити ученицима основ за разумевање Литургије као догађаја остварења наше заједнице са Богом и побољшати знање о догађајима везаним за Васкрсење Христово.	-препознати значај празновања Васкрса -проширити своја знања о Христовом Васкрсењу -уочити да је Христово Васкрсење изузетан догађај у који је укључена читава природа

		-знати да је Христос увек са нама	
VII -ИКОНА – ПРОЗОР У ВЕЧНОСТ	Омогућити ученицима да упознају који су основни делови храма и приближити им појам Царства Божјег. Указати им на иконе као на посебну пројаву Царства Небеског и приближити им појам светих	- знати да наброји основне делове храма -знати да објасни ко су светитељи -испричати ко су и шта су све чинили светитељи које славимо -уочити да постоје светитељи и у данашње време	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Ученици раде индивидуално, у пару или мањим групама. Наставник подстиче ученике да изразе своје мишљење и ставове у складу са хришћанским васпитањем. Након завршених радова врши се размена мишљења и евалуација.		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, СВЕТ ОКО НАС, ЛИКОВНА КУЛТУРА, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ВЕРСКА НАСТАВА		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ТРЕЋЕМ РАЗРЕДУ СУ	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
УВОД	Упознавање ученика са садржајима и начином рада и мотивисање ученика за похађање часова верске наставе.	Когнитивни аспект: -стекне основна сазнања о темама које ће се обрађивати у настави Православног катихизиса током трећег разреда; - уочи какво је његово предзнање из градива обрађеног у претходном разреду	Комуникација на матерњем језику, Учење како се учи,

		школовања. Афективни аспект: -ученик ће бити мотивисан да активно учествује на часовима.	Међуљудска и грађанска компетенција, Културно истраживање, Решавање проблема, Еколошка компетенција
II БОГ СТВАРА СВЕТ И ЧОВЕКА	Ученици треба да стекну основна знања о учењу Цркве о стварању света. Омогућити ученицима да разумеју да Бог ствара природу и човека јер жели да их воли и да буде са њима заједно. Пружити ученицима разумевање да је човек у природној вези са свим оним што је Бог претходно створио, али да се разликује од свих створених бића. Оспособити ученике за разумевање да је човек икона Божја (сличан Богу) зато што је створен као слободна личност и једини позван да буде домаћин света.	Когнитивни аспект: -познаје неке елементе библијске повести о стварању света; - на основу библијске повести препозна и именује иконе на којима су представљени дани стварања света; - увиди да је свет скуп конкретних врста живих бића која су уједињена, једна другима потребна и да она чине велику заједницу љубави – Цркву; - објасни да је свет створен љубављу Божјом • разуме да се права слобода изражава као љубав према другим људима, природи и Богу; - уочи да је човек сличан Богу Афективни аспект: - ученик ће бити подстакнут да развија љубав према ближњима, природи и Богу.	
III БОГ НАС ВОЛИ	Омогућити ученику да увиди да се Бог брине о свету и да је Бог створио свет из љубави, као и да разуме да је Бог из бриге према свету и човеку послао свога Сина у свет.	Когнитивни аспект: - зна да је Бог створио свет из љубави и да објасни како зна да Бог воли свет; - препозна да Бог брине о свету и да наведе примере Божјег старања о свету; -увиди кроз своје креативне способности да је човек сличан Богу; - увиди да Бог жели да свет постоји вечно; -зна да је Бог из бриге према свету и човеку послао свога Сина у свет; - уочи да је свет смртан ван заједнице са Богом.	
IV ЗАЈЕДНИЦА БОГА И СВЕТА КРОЗ ЧОВЕКА	Пружити ученицима основ за разумевање да се лични однос са Богом остварује кроз служење Богу и ближњима и да разумеју да природи и човеку вечно постојање дарује Бог. Омогућити ученику да увиди да су светитељи најбољи пример односа	Когнитивни аспект: - уочи да је човек посредник између Бога и природе и да Бог са природом разговара преко човека; -прошири своје знање о служењу Светога Саве Богу и нашем народу;	

	човека са Богом и пружити им основна знања о о Светоме Сави као нашем примеру служења.	- уочи да нема љубави без служења ближњима - упозна библијску повест о Христовом служењу Апостолима Афективни аспект: -ученик ће бити подстакнут да љубав препознаје као служење; - зна да кроз чињење дела љубави према ближњима, постаје сличан Христу и светитељима.	
V ЛИТУРГИЈА - ПРЕОБРАЖЕНИ СВЕТ	Ученицима пружити основ за разумевање да хлеб и вино ,представљају свет у малом. Пружити основ за разумевање да се на Литургији молимо за спасење целог света и да је Литургија захвалност Богу .Прошири своја знања о празнику Васкрсења.	Когнитивни аспект: - препозна да је Литургија захвалност Богу; -уочи се захвалност Богу показује кроз наше дарове; -уочи да наши дарови хлеб и вино представљају свет у малом; -увиди везу Литургије и спасења човека и света; -прошири своја знања о празнику Васкрсења; -увиди шта за створену природу значи Христово Васкрсење.	
VI ЧОВЕК И ПРИРОДА	Ученицима пружити наопходно знање да је човек одговоран за очување природе и да загађење потиче од човека. Треба им омогућити да увиде на које све начине људи данас уништавају природу. Развијати код ученика скромност.	- препозна личну одговорност за творевину; - увиди да се загађењем наше околине, загађује цео свет; - увиди да се на православним иконама стварања света и човека, приказује зависност природе од човека; -препозна представе које приказују догађаје везане за стварање света. Афективни аспект: -ученик ће бити подстакнут на очување природе и своје животне средине; - ученик ће бити подстакнут да гледа на природу као на Божју творевину.	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА	Ученици раде индивидуално, у пару или мањим групама. Наставник подстиче ученике да изразе своје мишљење и ставове у складу са хришћанским васпитањем. Након завршених радова врши се размена мишљења и евалуација.		

КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, ПРИРОДА И ДРУШТВО, ЛИКОВНА КУЛТУРА, МУЗИЧКА КУЛТУРА

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ВЕРСКА НАСТАВА		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ЧЕТВРТОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
УВОД	Упознавање ученика са садржајима и начином рада и мотивисање ученика за похађање часова верске наставе.	- стекне основна сазнања о темама које ће се обрађивати у току четвртог разреда; - уочи какво је његово предзнање из градива обрађеног у претходном разреду -ученик ће бити мотивисан да активно учествује на часовима;	-Комуникација на матерњем језику, -Учење како се учи, -Међуљудска и грађанска компетенција,
ЦРКВА ЈЕ НАШ ИЗБОР	Ученици треба да стекну основна знања о учењу Цркве да постојање света има свој циљ- да постане Црква. Треба да развијају свест да је све створено да би постојало у заједници са Богом и да су сви у Цркви позвани на живот у заједници.	-уочити разлику између Цркве и сваке друге заједнице; - уочити да је Црква слободна заједница у којој учествују само они који то желе; - знати да се они који су у заједници са Христом називају хришћани и да је Црква њихова заједница; -бити подстакнут да активно учествује у животу Цркве;	-Културно истраживање, -Решавање проблема, -Еколошка компетенција

ХРИСТОС НАС СВЕ ЗОВЕ	Омогућити ученицима да уоче да Христос зове све људе у заједницу са Њим. Треба им указати на значај вере за остварење заједнице са Богом.	-уочити да нас Христос позива у заједницу љубави; -уочити да је вера основ заједнице са Богом; - увидети да су Апостоли позивали људе у заједницу љубави са Христом ; -Усвојити текст и мелодију песме „Звезда се засија“
ДИВАН ЈЕ БОГ У СВЕТИМА СВОЈИМА	Омогућити ученицима да уоче да су светитељи наши путеводитељи ка Царству Божјем. Ученици треба да уоче значај жеље за остваривање заједнице са Богом. Треба указати ученицима да је Литургија заједница свих светих са Богом.	-изграђивати свест о томе ко су светитељи и увидети да су сви позвани да буду светитељи; -уочити важност светитеља као наших узора за остваривање личног јединства са Богом; -знати да је Литургија начин на који сви остварујемо заједницу са Богом; -препознати да у нашу заједницу са Богом уводимо све оне (и све оно) што волимо; - бити подстакнут да следује светитељима Божјим и да буде добар човек, да препознаје љубав као највећу врлину.
ЗНАЧАЈ ВРЛИНСКОГ ЖИВОТА	Ученицима треба омогућити да схвате грех као промашај циља. Треба им пружити могућност да разумеју да је самољубље извор греха и да уоче шта су врлине. Указати ученицима да врлине представљају прихватање Божје воље.	-увидети да се грех јавља као последица одсуства истинске љубави и да је грех наш погрешан избор; - увидети шта је самољубље и по чему се оно разликује од љубави и да без врлина нема љубави; -уочити да је само врлинама могуће остварити однос љубави са Богом и људима; - упознати најважније хришћанске врлине и увидети да врлине нису човеку дате, већ да се за њих треба трудити; -увидети да се и врлине усавршавају; -бити подстакнут да се труди да у себи развија хришћанске врлине

СА НАМА ЈЕ БОГ	Ученици треба да разумеју да је Црква икона Царства Божијег и да смо са Богом у најприснијој заједници на Светој Литургији. Треба им омогућити да уоче разлику између иконе и неке друге уметничке слике или фотографије и да изграде свест о томе да иконе сведоче будуће Царство Божије у садашњем веку.	-уочити да служењем Литургије постајемо учесници Царства Божијег и сједињујемо се са Богом; - увидети да сам изглед православног храма изображава јединство Неба и земље; -код ученика ће се развијати жеља за очувањем природе.	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Ученици раде индивидуално, у пару или мањим групама. Наставник подстиче ученике да изразе своје мишљење и ставове у складу са хришћанским васпитањем. Након завршених радова врши се размена мишљења и евалуација.		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, ПРИРОДА И ДРУШТВО, ЛИКОВНА КУЛТУРА, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ПРВОМ РАЗРЕДУ	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ЉУДСКА ПРАВА Ја и други у одељењу	Помоћи ученику да се што лакше прилагоди на школску средину - упознати ученика са садржајем предмета и начином рада - развијати однос другарства . Охрабривање ученика да изнесе своје мишљење. Таленти и интересовања које поседујемо. наше разлике и сличности, осећања које поседујемо. Препознавање кршења права, одговорност према себи и другима. Учење са другима и уз њихову помоћ. Рад у пару, групни и индивидуални рад, монолошка, дијалогска и	– наведе у чему је успешан и у чему жели да напредује; – уочава међусобне разлике и сличности са другим ученицима у одељењу; – понаша се на начин који не угрожава потребе, права и осећања других; – препозна код себе и других основна	-одговорни однос према здрављу -одговорни однос према околини -рад са информацијама и подацима -решавање проблема -сарадња -дигитална

	истраживачка, радионичарска метода.	осећања; – препознаје примере поштовања и кршења права детета у свом окружењу, причама, филмовима; – преиспитује своје поступке и прихвата да не мора увек да буде у праву; – тражи помоћ у ситуацијама кршења својих и туђих права; – разликује добру и лошу комуникацију у сопственом искуству, ближем окружењу, књижевним делима, филмовима; – комуницира слушајући саговорника и тражи објашњење онога што не разуме; – слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; – сарађује и преузима различите улоге у групи/тиму; – договара се и одлучује у доношењу одељењских правила и да се понаша у складу са њима; – својим речима образложи неопходност правила која регулишу живот у заједници; – препозна добре стране свог одељења и оно што би требало променити/побољшати; – заједно са вршњацима и наставником учествује у решавању проблема у одељењу; – учествује у изради плана	компетенција -компетенција за учење -одговорно учешће у демократском дрштву -комуникација -предузимљивост и оријентација ка предузетништву
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Одељење (група) као заједница	Помоћ ученицима да формирају позитивну слику о себи као појединцу и одељењу као заједници. Вредности одељења, поштовање и брига за друге, толерантост, праведност и поштење. Правила и одлучивање у групи. Организовати игру дописивања, прикупљања помоћи, игра улога пројеката. Као активност може де вршити анализа случаја. Кроз цртање ће ученици бити у прилици да првенствено себи појасне оно што се догађа у њима и групи. Користити монолошку, дијалошку, истраживачку методу и игре улога. Ово реализовати кроз радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дискусије и комбиновати различите активности.		
ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Комзникација и сарадња	Комуникација у сопственом искуству, ближем окружењу, књижевним делима. Комуницира слушајући саговорника и тражи објашњење онога што не разуме Слободно износи своје мишљење образлаже своје идеје и прихвата и да други могу имати другачије мишљење. Групни рад договарање и сарадња са вршњацима и одраслима. Договара се и одлучује у доношењу одељењских правила и да се понаша у складу са њима. Рад у пару, групни фронтални рад. Монолошка, дијалошка, истраживачка, радионичарска метода.		
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Акција одељења (групе)	Заједно са вршњацима и наставником учествују у решавању проблема у одељењу. Учествује у изради плана једноставне акције. Доприноси промоцији акције; вреднује акцију (Чиме смо задовољни, шта је могло бити боље?) С обзиром на узраст ученика добро је у току часа комбиновати различите активности и осмислити такву динамику рада којом се одржава њихова пажња и		

	мотивација за учествовањем. Активност може да се организује кроз игру, кроз цртеж и дијалог, радионице.	једноставне акције; – са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; – доприноси промоцији акције; – на једноставан начин вреднује изведену акцију.	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу провере постигнућа, кроз игровне активности и практичан рад. Напредак ученика се прати и процењује на основу резултата рада, на основу продуката рада, кроз његове активности, однос према учењу, самосталност, иницијативу, мотивацију, учешће у различитим облицима групног рада и рада на пројектима. Наставник прати у којој мери ученик: има позитиван и одговоран однос према учењу; активно и конструктивно учествује у раду групе или пара.		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, СВЕТ ОКО НАС, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ-САДРЖАЈ ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ДРУГОМ РАЗРЕДУ	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ЉУДСКА ПРАВА Ја и други у различитим групама	Остваривање исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника. У раду ће се користити: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дискусије, мини истраживања, једноставне акције. Радионице треба да започињу причом која је блиска искуству ученика, а садржи неку врсту заплета (моралну дилему или сукоб потреба и/или вредности) као повод за дискусију у пару или у мањој групи, а завршава разменом у целој групи.	– разликује понашања појединаца која доприносе или ометају функционисање и напредовање групе; – успоставља, гради и чува успешне односе са члановима групе којој припада; – искаже своја осећања и потребе на начин који не угрожава друге; – препозна и уважи осећања и потребе других; – наведе и својим речима објасни основна права детета садржана у Конвенцији о деčјим правима; – прихвата и образлаже на примерима из	Компетенције за учење Комуникација Сарадња Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Одговорно учешће у демократском друштву

ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница	Циљ је да се пружи могућност сваком ученику да преиспита своје мишљење и деловање због појаве конфликта између његове тачке гледишта и тачке гледишта која је различита од његове. Зато се може рећи да активности на часу треба тако да теку да обезбеде искуствено учење, тј. уобличавање и поимање личних, аутентичних доживљаја и ставова ученика кроз размену у групи, а не преношење готових знања, туђих увида или готових предлога. Кроз игровне активности помоћи ученицима да се опусте и ослободе, да пробају различите видове изражавања и симболизације унутрашњих искустава, и да кроз игру истражују разноврсна, дивергентна решења за проблеме са којима се суочавају. Сардџаје предмета тематски повезивати са пројектном наставом која је такође проблемска и истраживачка и захтева тимски рад, као и са садржајима српског језика и света око нас. Продукти ученичких активности имају посебан значај. Они могу бити различите врсте као што су постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања и друго.	живота да свако дете има иста права без обзира на различитости; – препозна ситуације кршења својих и туђих права и показује спремност да тражи помоћ; – се договара и одлучује у доношењу правила групе и да се понаша у складу са њима; – наводи примере међусобне повезаности права и одговорности; – разликује ненасилну од насилне комуникације међу члановима групе на примерима из свакодневног живота, из књижевних дела које чита и филмова које гледа; – саслуша излагање саговорника без упадица и са уважавањем; – даје и прихвата предлоге водећи рачуна о интересу свих страна у сукобу; – представи шта садржи и чему служи Правилник о безбедности ученика његове школе; – се понаша у складу са Правилником о безбедности ученика; – наводи примере одговорности одраслих и ученика за безбедност у школи; – препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу мобилног телефона и интернета; – сарађује и преузима различите улоге на основу договора у групи; – износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге који могу унапредити безбедност ученика у школи; – учествује у изради плана једноставне акције; – са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију;	Рад са подацима и информацијама Решавање проблема Дигитална компетенција Естетичка компетенција Предузимљивост
ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Школа као безбедно место			
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Школа као безбедно место за све			

		– доприноси промоцији акције; – на једноставан начин вреднује изведену акцију	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу провере постигнућа, кроз игровне активности и практичан рад. Напредак ученика се прати и процењује на основу резултата рада, на основу продуката рада, кроз његове активности, однос према учењу, самосталност, иницијативу, мотивацију, учешће у различитим облицима групног рада и рада на пројектима. Наставник прати у којем мери ученик: има позитиван и одговоран однос према учењу; активно и конструктивно учествује у раду групе или пара.		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, СВЕТ ОКО НАС, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, МУЗИЧКА КУЛТУРА		

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ-САДРЖАЈ ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ТРЕЋЕМ РАЗРЕДУ	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ЉУДСКА ПРАВА Сви различити, а сви равноправни	Остваривање исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника. У раду ће се користити: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дискусије, мини истраживања, једноставне акције. Радионице треба да започињу причом која је блиска искуству ученика, а садржи неку врсту заплета (моралну дилему или сукоб потреба и/или вредности) као повод за дискусију у пару или у	☐ својим понашањем показује да прихвата различитост других; ☐ препознаје у свом окружењу примере неједнаког поступања према некој особи или групи на основу неког њиховог личног својства; ☐ се понаша на начин који уважава сопствене и туђе потребе, права и осећања у свакодневним ситуацијама; ☐ препознаје примере солидарности у свом	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Комуникација Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка

ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Ја и други у локалној заједници	мањој групи, а завршава разменом у целој групи. Циљ је да се пружи могућност сваком ученику да преиспита своје мишљење и деловање због појаве конфликта између његове тачке гледишта и тачке гледишта која је различита од његове. Зато се може рећи да активности на часу треба тако да теку да обезбеде искуствено учење, тј. уобличавање и поимање личних, аутентичних доживљаја и ставова ученика кроз размену у групи, а не преношење готових знања, туђих увида или готових предлога.	окужењу, причама, филмовима; ☐ укаже вршњацима на особе или групе у свом окужењу којима је потребна помоћ и подршка; ☐ објасни разлику између саосећања, солидарности и сажалења на датом примеру; ☐ укаже на упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога на приказаним примерима;	предузетништву Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини; Дигитална компетенција.
ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Снага узајамне помоћи	Кроз игровне активности помоћи ученицима да се опусте и ослободе, да пробају различите видове изражавања и симболизације унутрашњих искустава, и да кроз игру истражују разноврсна, дивергентна решења за проблеме са којима се суочавају.	☐ наведе неколико институција у свом окужењу које брину о потребама и правима грађана, посебно деце; ☐ наведе шта би волео да има у својој локалној заједници што сада недостаје; ☐ тражи помоћ у ситуацијама кршења својих или туђих права; ☐ наведе једно удружење грађана у свом окужењу и опише чиме се бави;	
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Акција солидарности у локалној заједници	Сарджаје предмета тематски повезивати са пројектном наставом која је такође проблемска и истраживачка и захтева тимски рад, као и са садржајима српског језика и природе и друштва. Продукти ученичких активности имају посебан значај. Они могу бити различите врсте као што су постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања и друго.	☐ опише на које све начине деца његових/њених година могу да брину о својој локалној заједници; ☐ пажљиво слуша саговорника, слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; ☐ испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; ☐ заједно са осталим ученицима учествује у проналажењу особа којима је потребна помоћ, у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању.	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу провере постигнућа, кроз игровне активности и практичан рад. Напредак ученика се прати и процењује на основу резултата рада, на основу продуката рада, кроз његове активности, однос према учењу, самосталност, иницијативу, мотивацију, учешће у различитим		

РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	облицима групног рада и рада на пројектима. Наставник прати у којем мери ученик: има позитиван и одговоран однос према учењу; активно и конструктивно учествује у раду групе или пара.
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, ПРИРОДА И ДРУШТВО, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, МУЗИЧКА КУЛТУРА

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ		
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ- САДРЖАЈ ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ЧЕТВРТОМ РАЗРЕДУ	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Компетенције
ЉУДСКА ПРАВА Ја и други на планети Земљи	Остваривање исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника. У раду ће се користити: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дискусије, мини истраживања, једноставне акције. Радионице треба да започињу причом која је блиска искуству ученика, а садржи неку врсту заплета (моралну дилему или сукоб потреба и/или вредности) као повод за дискусију у пару или у мањој групи, а завршава разменом у целој групи. Циљ је да се пружи могућност сваком ученику да преиспита своје мишљење и деловање због појаве конфликта између његове тачке гледишта и тачке гледишта која је различита од његове. Зато се може рећи да активности на часу треба тако да теку да обезбеде искуствено учење, тј. уобличавање и поимање личних, аутентичних доживљаја и ставова ученика кроз размену у групи, а не преношење готових знања, туђих увида или готових предлога.	– разликује примере одговорног и неодговорног понашања људи према животној средини; – се понаша у свакодневним ситуацијама на начин који уважава животну средину и рационалну потрошњу ресурса; – образложи важност информисања о стању животне средине и начинима њене заштите; – аргументује добити од заједничког живота људи припадника различитих култура; – наведе елементе традиције и културе свог народа и покаже интересовање и поштовање за друге културе и традиције; – образложи значај подршке избеглицама и мигрантима да у новој средини сачувају свој језик, традицију, културу; – наведе примере из свакодневног живота којима се илуструје сусретање различитих култура; – дискутује о томе како непознавање других	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Комуникација Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Одговорно учење у демократском друштву; Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини; Дигитална
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Култура и традиција			

ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Прекомерна потрошња	Кроз игровне активности помоћи ученицима да се опусте и ослободе, да пробају различите видове изражавања и симболизације унутрашњих искустава, и да кроз игру истражују разноврсна, дивергентна решења за проблеме са којима се суочавају. Сарджаје предмета тематски повезивати са пројектном наставом која је такође проблемска и истраживачка и захтева тимски рад, као и са садржајима српског језика и природе и друштва. Продукти ученичких активности имају посебан значај. Они могу бити различите врсте као што су постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања и друго.	култура утиче на настанак стереотипа, предрасуда и дискриминације; – препознаје примере прекомерне потрошње; – препознаје у медијима поруке које подстичу прекомерну потрошњу, посебно деце и младих; – критички разматра појаву бацања хране и расипања воде; – процењује важне чињенице о производима које купује читајући декларацију и води рачуна о односу цене и квалитета; – испољи заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; – учествује у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању.	компетенција.	
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Еколошка акција				
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу провере постигнућа, кроз игровне активности и практичан рад. Напредак ученика се прати и процењује на основу резултата рада, на основу продуката рада, кроз његове активности, однос према учењу, самосталност, иницијативу, мотивацију, учешће у различитим облицима групног рада и рада на пројектима. Наставник прати у којем мери ученик: има позитиван и одговоран однос према учењу; активно и конструктивно учествује у раду групе или пара.			
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, ПРИРОДА И ДРУШТВО, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, МУЗИЧКА КУЛТУРА			

6. ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

6.1. Програм пројектне наставе

ПРОЈЕКТНА НАСТАВА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА			
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА		На крају четвртог разреда ученик би требало да буде у стању да:	Компетенције
ТИП ПРОЈЕКТА	С обзиром на узраст ученика четвртог разреда и чињеницу да су се са оваквим начином рада сусрели у првом разреду, примерено је да се реализују пројектни задаци где је наставник и даље главни организатор активности уз све више прилика у којима ће се самосталност ученика испољавати где год је то могуће. За четврти разред, као и за претходне, најпримеренији је и даље полуструктурирани тип пројекта с том разликом да наставник сада више укључује ученике, не само у давање предлога и избор тема, већ и у планирање и самостално остваривање, а за поједине ученике и вођство у одређеним деловима пројекта. Он и даље, у великој мери, дефинише методологију рада, али се очекује да више укључи ученике у проналажење материјала тако што ће се са њима договарати о томе које материјале би ко, где и како могао да пронађе и обезбеди.	– правилно рукује ИКТ уређајима; – предложи редослед активности у односу на постављени пројектни задатак и могућности употребе ИКТ-а; – користи одговарајуће алатке програма за цртање и сачува свој цртеж; – уреди краћи текст и сачува га на рачунару; – направи једноставну презентацију користећи мултимедијалне садржаје; – користи интернет за учење и проналажење информација уз помоћ одраслог;	Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Комуникација Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини; Дигитална компетенција; Компетенција за учење;
ЦИЉЕВИ ПРОЈЕКТНЕ НАСТАВЕ	Планом наставе и учења у првом циклусу основног образовања и васпитања дефинисана је Пројектна настава као облик образовно-васпитног рада којим се развијају опште међупредметне компетенције уз употребу информационо - комуникационих технологија. Пројектна настава има елементе проблемске и истраживачке наставе, али се овом врстом наставе поред централног захтева, који се		

	односи на тражење решења за неки проблем, потенцирају још и процедуре, планирање, евалуирање, презентовање резултата, коришћење савремених технологија на правилан начин и наравно, тимски рад, односно процес сарадње, који је изнад самог резултата у решавању проблема.		
ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	Пројектна настава усмерена је на достизање исхода који се првенствено односе на логичко и критичко мишљење као и припрему ученика за лако сналажење у свету технике, технологије и рачунарства, како у свакодневном животу, тако и у процесу учења. У складу је са општим исходима образовања и васпитања и у функцији је когнитивног, афективног и социјалног развоја ученика.		
ПЛАНИРАЊЕ ПРОЈЕКТА	При планирању наставник треба да дефинише тип пројекта, да одреди његов циљ, очекиване исходе, област којом се бави пројекат и повезаност са наставним предметима, његове садржаје, активности ученика, потребна средства, динамику рада по фазама и све што је потребно за успешно спровођење пројектне наставе.		
ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА У ПРОЈЕКТНОЈ НАСТАВИ	Учешће ученика се прати и веднује у циљу стварања опште слике о њиховим постигнућима. Посебно се прати напредовање ученика у способности сарадње са другим ђацима, поштовања договореног, као и коришћења различитих извора информација и употребе ИКТ-а. Праћење и вредновање ће се спроводити на основу инструмената (табела процене) које наставник формулише, а тичу се самовредновања од стране ученика као и вредновања наставника.		
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, ПРИРОДА И ДРУШТВО, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ, ВЕРСКА НАСТАВА		

6.2. Програм допунске и додатне наставе

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ		
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	СРПСКИ ЈЕЗИК	
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА У ПРВОМ ЦИКЛУСУ	Компетенције
ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ	Моторичке вежбе: вежбање покрета руке, шаке и прстију писање различитих црта и линија као основних елемената слова; Аналитичко – синтетичка вежбања на словарици; Вежбе правилног гласовног и слоговног шчитавања; Ученици пишу појединачна штампана и писана слова, речи и реченице; цифре. Писање увежбавати кроз преписивање, допуњавање реченица, састављање реченица на основу слике, састављање реченица на основу низа слика, диктате и самостално писање реченица и краћих текстуалних целина. Усавршавање читања на текстовима који су кратки и интересантни;	Комуникација Сарадња Компетенција за учење Одговоран однос околина Одговоран однос према здрављу Дигитална компетенција Естетичка компетенција Одговорно учешће у демократском друштву Рад са подацима и информацијама
КЊИЖЕВНОСТ	Ученици се уз помоћ учитеља оспособљавају да разумеју књижевноуметничке текстове, да уоче догађаје и њихов редослед и међусобне везе, просторне и временске односе и битне појединости у описима бића и природе; ученици се подстичу да уоче ликове у књижевном делу, њихове особине, поступке и емоционална стања, и да разликују појмове добра и зла. Ученици се оспособљавају да уоче непознате и мање познате речи у тексту; одговарају на питања у вези са текстом, траже појашњење онога што је нејасно, раздвајају битно од небитног; Увежбавају читање на познатим и непознатим текстовима.	
ЈЕЗИК (граматика, правопис и ортографија)	Језичке појаве (глас-слово, реч, реченица) уочавају се у краћим књижевним текстовима, припремљеним лингвометодичким текстовима и кроз вербалну комуникацију. Кроз језичке игре ученици вежбају изговор свих гласова; Правописна правила која се односе на писање великог слова, управни говор, употребу знакова интерпункције, ученици ће савладати путем разноврсних систематских вежбања и диктата.	

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Наставник усмерава ученике како да започну разговор, размењују информације и дају усмене одговоре. Ученик се постепено уводи у усмено изражавање и учи како да преприча краћи текст, како да прича о догађајима и доживљајима, о слици или по низу слика; како да описује бића, предмете, појаве. Описују се окружење блиско ученику, природне појаве, унутрашњост простора, животиње, особе, слике и фотографије. Наставник ненаметљиво исправља грешке у говору ученика. Кроз разговорне игре, ситуационе игре, преметаљке, ребусе, палиндроме, уланчавање, допуњалке, једноставне укрштене речи, ученици развијају своје изражавање. Ученици према сопственим способностима и могућностима пишу реченице и краће текстуалне целине, писмено одговарају на једноставна питања, записују реченице на основу слике или низа слика (прича у сликама), препричавају према постављеним питањима или плану. Примењују се вежбе гласног и тихог читања. Уче се напамет песме и краћи одломци из прича, драмски текстови (лица) ради богаћења речника и увежбавања правилног изговора.	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу усмене и писмене провере постигнућа и практичног рада. Напредак ученика се процењује на основу активности и резултата рада, на основу примене знања, самосталности, показаних вештина и односа према учењу. Говорне вежбе (ученик уме да исприча догађај, доживљај; опише: простор, животињу, особу) Гласно читање Издајање непознатих речи и израза Писмени и усмени одговори на питања Писмено и усмено препричавање текстова Ученик пише текстове поштујући учена правописна правила	
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	МАТЕМАТИКА, СВЕТ ОКО НАС, ПРИРОДА И ДРУШТВО, ЛИКОВНА КУЛТУРА	

НАЗИВ ПРЕДМЕТА		МАТЕМАТИКА	
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ		НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА У ПРВОМ ЦИКЛУСУ	Компетенције
ГЕОМЕТРИЈА	Положај, величина и облик предмета	Садржаји ове наставне области оствариваће се на допунској настави кроз посматрање, описивање, откривање, прављење модела геометријских фигура, уз помоћ цртежа, апликација, дидактичког материјала. На пример: Ученици ће описивати положај објекта у односу на више других објеката, описиваће редослед објеката у датом низу посматраном из различитих позиција; Прављење модела геометријске фигуре од различитог материјала; Састављање одређене фигуре од задатих делова; Допуњавање фигуре делом који недостаје; Издвајање предмета са одређеним својством.	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Комуникација; Дигитална компетенција;
	Линије	Цртање слике или доцртавање започете слике у квадратној или тачкастој мрежи према датом упутству. Уз помоћ разнобојног конца обликовање кривих и правих линија и сл. Цртање праве линије, дужи и полуправе уз помоћ лењира.	
	Геометријски облици	Ученици уочавају и цртају правоугаоник и квадрат на квадратној мрежи, а касније уз помоћ лењира и шестара, а кроз даље школовање стичу спретност приликом: - цртања кружнице помоћу шестара; - цртања паралелних и нормалних права, углова; графички надовезују дужи. На једноставним примерима израчунавати обим троугла, квадрата и правоугаоника (примена обрасца);	
	Површина	Уочавање различитих геометријских облика у равни и простору (правоугаоник, квадрат, квадар и коцка). Усвајање формула за израчунавање површине квадрата, правоугаоника, квадра и коцке и њихова примена на једноставним примерима.	

БРОЈЕВИ	Пребројавање предмета исте врсте и приказивање бројевима; Упоредивање и размена новца; рачунање са новцем, оспособљавања за коришћење новца у свакодневном животу. Запамћивање таблице сабирања и одузимања до 20, таблице множења и дељења до 100, кроз различите активности и уз коришћење дидактичког материјала; Вежбање читања и писање бројева; Појам декадних јединица повезивати са новчаницама; Увежбавање рачунских операција применом простих израза и у сложеним са највише две операције; Решавање једноставних једначина и неједначина. Решавање једноставних проблемских задатака - повезивање и примена математичких знања у реалистичним ситуацијама. На очигледним примерима из свакодневног живота и кроз практичан рад делити цело на делове (половина, трећина, четвртина...); постепено уводити појам разломка.	
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Мерење различитих предмета истом јединицом мере (нпр. сламком, спајалицом, корацима) и мерење једног предмета коришћењем различитих јединица мере. Јединице за време повезивати са садржајима света око нас; У раду користити очигледна средстава како би ученици усвојили јединице мере за дужину, запремину, масу, површину и време; Ове садржаје повезивати са искуством ученика и свакодневним животом. Примењивати практичан рад и експерименталне методе у мерењу дужине, запремине, масе и површине; Претварање јединица мера из мање у веће и обрнуто треба показивати и увежбавати на једноставним примерима;	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Наставник у току школске године процењује степен развијености компетенција на основу усмене и писмене провере постигнућа. Учеников напредак се прати на основу резултата рада, примене знања и вештина, на основу продуката рада, кроз његове активности, однос према учењу.	
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, СВЕТ ОКО НАС, ПРИРОДА И ДРУШТВО, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, МУЗИЧКА КУЛТУРА	

ДОДАТНА НАСТАВА

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	МАТЕМАТИКА	
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ-ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ТРЕЋЕМ И ЧЕТВРТОМ РАЗРЕДУ	Компетенције
БРОЈЕВИ ГЕОМЕТРИЈА МЕРЕЊЕ И МЕРЕ ПОВРШИНА	Кроз додатну наставу потребно је ученицима који у свом раду показују веће интересовање обезбедити услове да следе своја интересовања и усвајају додатне математичке садржаје који их интересују и да се развијају у складу са потребама и могућностима. Подстицати њихово самопоуздање и мотивацију за даљи рад и учење. Са ученицима дискутовати и анализирати проблем за који су исказали интересовање, постављати им различите задатке и упућивати у различите стратегије помоћу којих ће успешно решити постављени проблем. Задаци у додатној настави треба да буду сложенији, изазовнији, нестандартни, дивергентни, који омогућавају различите приступе и различита решења. Ученике треба упознати са употребом калкулатора ради провере тачности рачуна и упућивати на различите апликативне софтвере и бесплатне едукативне игре на мобилним телефонима, таблетима и рачунарима. У областима Геометрија и Мерење и мере за развијање основних геометријских концепата и њихову употребу у реалном контексту ученици могу користити Геогебру (цртање троугла, праве кроз две тачке, кружнице), Гугл Мапе (улице које се секу или су паралелне, растојања између објеката, полупречник и пречник кружног тока) и сл. Ученике треба упућивати на апликације које развијају логичко-комбинаторно размишљање.	Компетенције за целоживотно учење; Математичка компетенција (математичка писменост и научна компетенција); Вештина комуникације; Решавање проблема; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција.
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Показатељи степена успешности се добијају увидом у продукте самосталног рада и кроз учеников доживљај остварености циљева. Ученици ће проценити да ли су активности на адекватан начин допринеле задовољењу њихових интересовања и потреба. Процењивање се њихово сналажење у решавању сложених задатака, заинтересованост за проналажење и решавање задатака различитог типа и тежине, резултати са математичких такмичења и др.	
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	МАТЕМАТИКА, ПРИРОДА И ДРУШТВО, СРПСКИ ЈЕЗИК, ЛИКОВНА КУЛТУРА, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ДИГИТАЛНИ СВЕТ	

6.3. Програм ваннаставних активности

ВАННАСТАВНЕ/СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ		
САДРЖАЈ ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА У ПРВОМ ЦИКЛУСУ	Компетенције
Друштвене активности	Учешће у акцијама Дечјег савеза и Црвеног крста;	Компетенција за учење;
Предметне/ научно -истраживачке активности	- Математичка секција припрема ученике за такмичења. На овим часовима се код ученика развија интересовање и љубав за овај предмет. - На еколошкој секцији ученици ће правити паное, цртеже и Power Point презентације на тему екологије. Организоваће разне акције уређења школског дворишта.	Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема;
Спортске активности	- Спортска секција развија код ученика правилан однос према физичкој култури, телесном вежбању, поштовање саиграча и противника и припрема ученике за различита такмичења; - Спортска такмичења; - Спортски дани; - Недеља школског спорта; - Активности у природи (крос, излет)	Сарадња; Комуникација; Естетичка компетенција;
Културне активности	- Хор – извођење једногласних и двогласних композиција и учешће на приредбама - Рецитаторска секција - изражајно вежбати правилно изговарање стихова, припремати се за такмичења у рецитовању, казивању текстова и говорништву. - Литерарна секција оспособљава ученике за писање прозних и поетских текстова са акцентом на правопис, стил, употребу стилских фигура, богаћење речника... - Ликовна секција оспособљава ученике да различитим ликовним техникама изражавају своје доживљаје, осећања, развијају креативност, сналажење у простору. - Драмска секција ће припремати дечје комаде/представе које ће приказивати својим	Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос

	вршњацима, родитељима, будућим ученицима наше школе, на такмичењима драмских секција. – Посете позориштима, музејима, Сајму књига – Приредбе	према здрављу; Одговоран однос према околини;
Хуманитарне активности	-Одељењске, разредне, школске хуманитарне акције – помоћ за друга/другарицу -Учешће у школској хуманитарној акцији „Буди и ти неком Деда Мраз“ -Израда продајних предмета; прикупљање књига, играчака, одеће, обуће за ЦК и сл.	Дигитална компетенција;
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Формативно праћење активности ученика током године; Ученички радови и продукти активности вреднују се и излажу у просторијама школе; Изложба остворених пехара, диплома, фото-глерија; Остварени резултати транспарентни су за јавност преко школског сајта и фејсбук странице школе;	
МЕЃУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	МАТЕМАТИКА, СРПСКИ ЈЕЗИК, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ, МУЗИЧКА КУЛТУРА, СВЕТ ОКО НАС, ПРИРОДА И ДРУШТВО, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ, ВЕРСКА НАСТАВА, ДИГИТАЛНИ СВЕТ, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	

6.4. Програм тематске наставе

ТЕМАТСКА НАСТАВА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА		
ТЕМЕ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	Компетенције
БЕОГРАД ПОРОДИЦА КЊИГА У ЗДРАВОМ ТЕЛУ ЗДРАВ ДУХ ЗАНИМАЊА ЗДРАВА ХРАНА ЗАШТИТИМО ПЛАНЕТУ БОНТОН – ЛЕПО ПОНАШАЊЕ ДРУГАРСТВО САОБРАЋАЈ	Тематска настава представља повезивање садржаја разних предмета у једну целину, одабиром једне теме и реализације исте, кроз разне активности, а све са циљем решавања проблема или стицања нових знања и вештина о одабраној теми, кроз реализацију циљева и задатака и исхода планираних Наставним планом и програмом одређеног разреда. Тематску целину садржавају они делови градива различитих предмета који логички највише и најбоље иду заједно и најбоље доприносе разумевању целине. Тематски садржаји планирају се почетком године: годишњим, месечним, седмичним и дневним планом рада наставника; планом Стручног већа за разредну наставу и Одељењских већа. Организују се различите активности у току дана или више дана. Циљ ове наставе јесте, да се међупредметном корелацијом и путем истраживања, сарадње са другим наставницима или ученицима, кроз разне облике наставе, коришћењем разних метода и средстава, дође до реализације теме. Настава се може планирати за краћи или дужи временски период (дан, седмица) и кроз реализацију разних: посета, екскурзија, излета, амбијенталног учење (у библиотеци, музеју, парку...); самостално у оквиру одељења, уз сарадњу са осталим ученицима и наставницима.	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Сарадња; Комуникација Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини; Дигитална компетенција.
МЕЂУПРЕДМЕТНА КОРЕЛАЦИЈА	СРПСКИ ЈЕЗИК, МАТЕМАТИКА, СВЕТ ОКО НАС, ПРИРОДА И ДРУШТВО, МУЗИЧКА КУЛТУРА, ЛИКОВНА КУЛТУРА, ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ, ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, ВЕРСКА НАСТАВА, ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ, ДИГИТАЛНИ СВЕТ	